

ΜΕΛΕΤΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ
“RIGHT AFTER CARE”

Οι απόψεις που εκφράζονται στην παρούσα έρευνα είναι των συγγραφέων και δεν αντικατοπτρίζουν τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ούτε τα θεσμικά όργανα και οι οργανισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης ούτε κανένα πρόσωπο που ενεργεί εξ ονόματός τους μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνο για τη χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτά.

Η ευθύνη για τις πληροφορίες και τις απόψεις που παρουσιάζονται σε αυτή την έκθεση ανήκει εξ ολοκλήρου στους συγγραφείς.

Η αναπαραγωγή επιτρέπεται υπό την προϋπόθεση ότι γίνεται αναφορά στη βιβλιογραφική πηγή.

Το Έργο “Right After

Το έργο «Right After Care: Capacity Building for Professionals in Alternative Care in Greece» (Αμέσως Μετά: Ανάπτυξη Δεξιοτήτων των Επαγγελματιών Στελεχών των Φορέων και Ιδρυμάτων Προστασίας των Παιδιών και Νέων), που υλοποιείται με πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στο πλαίσιο του προγράμματος Δικαιώματα, Ισότητα και Πολιτειότητα 2014 – 2020 [REC – Rights, Equality and Citizenship Programme] έχει ως στόχο την ανάπτυξη και την παροχή μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης προκειμένου να βοηθήσει τα παιδιά που εξέρχονται από τις δομές παιδικής προστασίας ως ενήλικες προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της αυτόνομης ενήλικης ζωής.

Το έργο Right After Care (Αμέσως Μετά) υλοποιείται από τη σύμπραξη φορέων, με το συντονισμό της ΑΡΣΙΣ Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων και τη συμμετοχή του Athens Lifelong Learning Institute, της Praksis – ΜΚΟ και της CIVIS PLUS.

Το έργο στοχεύει στον εφοδιασμό των παιδιών και νέων ατόμων που διαβιούν σε δομές παιδικής προστασίας με όλες τις δεξιότητες που χρειάζονται κατά τα πρώτα τους βήματα στην ενήλικη ζωή, όταν θα κληθούν να αντιμετωπίσουν τα ζητήματα του βιοπορισμού τους, της αυτόνομης διαβίωσης τους, της απασχόλησης και της εκπαίδευσης τους, όταν αποχωρήσουν από τη δομή παιδική προστασία.

Ορισμοί

Αποϊδρυματοποίηση

Αποϊδρυματοποίηση είναι η μετακίνηση φιλοξενούμενων από ιδρυματικές δομές φιλοξενίας, σε κοινοτικές δομές και σε οικογένειες και η κατάργηση της πρακτικής της μακροχρόνιας παραμονής τους σε ιδρύματα, με ταυτόχρονο κλείσιμο ή μείωση του αριθμού ή του μεγέθους των ιδρυμάτων μακροχρόνιας φροντίδας.

Ασυνόδευτοι Ανήλικοι

Ασυνόδευτοι Ανήλικοι είναι τα παιδιά κάτω της ηλικίας των 18 ετών τα οποία δεν συνοδεύονται από τους γονείς τους, από επίτροπο ή από άλλο ενήλικο που σύμφωνα με το νόμο ή το έθιμο είναι υπεύθυνοι για την επιμέλεια τους και αιτούνται να υπαχθούν στο καθεστώς του πρόσφυγα στη χώρα ασύλου.

Δεξιότητες Ζωής

Δεξιότητες Ζωής είναι οι δεξιότητες που χρησιμοποιούνται για να διαχειριζόμαστε αποτελεσματικά προβλήματα και ζητήματα της καθημερινότητας.

Παιδιά που εξέρχονται από τις δομές παιδικής προστασίας

Παιδιά που εξέρχονται από τις δομές παιδικής προστασίας είναι παιδιά, νέος και νέα που έχει περάσει χρόνο σε δομή παιδικής προστασίας και φροντίδας και εκτός της άμεσης ή εκτεταμένης οικογένειας ως παιδί (δηλαδή κάτω από την ηλικία των 18 ετών).

Παιδική Προστασία

Παιδική Προστασία είναι η προστασία παιδιού από τη βία, την κακοποίηση, την παραμέληση, την εγκατάλειψη και την εκμετάλλευση, σε κάθε πεδίο ζωής (εντός και εκτός οικογένειας) μέσω ενός εθνικού συστήματος, με έμφαση στην πρόληψη, την υποστήριξη και την αποκατάσταση, το οποίο πρέπει να λειτουργεί στη βάση της νομοθεσίας, πολιτικών, κανονισμών, υπηρεσιών και πρακτικών, υπό την οπτική των Δικαιωμάτων του Παιδιού, όπως αυτά

κατοχυρώνονται στη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) και τα λοιπά συναφή διεθνή νομικά κείμενα κυρωμένα από την Ελλάδα.

Σχέδια Ζωής

Σχέδια Ζωής είναι τα σχέδια μετάβασης προς την αυτόνομη ζωή των νέων που αποχωρούν από τις δομές παιδικής προστασίας και φροντίδας.

Συνοπτική Παρουσίαση

Η παρούσα έρευνα αφορά στις εκπαιδευτικές ανάγκες των παιδιών που διαβιούν σε δομές παιδικής προστασίας στην Ελλάδα και μεταβαίνουν προς την αυτόνομη διαβίωση. Συγκεκριμένα, επικεντρώνεται στην καταγραφή των εκπαιδευτικών τους αναγκών μέσω της δευτερογενούς βιβλιογραφικής έρευνας και της πρωτογενούς έρευνας πεδίου.

Στα αποτελέσματα της χαρτογράφησης του πληθυσμού στόχου επισημαίνεται πως 2825 παιδιά και νέοι διαβιούν σε ιδρυματική φροντίδα ενώ ο εκτιμώμενος αριθμός ασυνόδευτων ανηλίκων ανέρχεται σε 3.773 παιδιά. Επιπλέον, καταγράφονται 85 δομές παιδικής προστασίας και 81 δομές φιλοξενίας των ασυνόδευτων ανηλίκων. Τα κύρια προβλήματα του πληθυσμού στόχου επικεντρώνονται στο χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, τα υψηλά ποσοστά ανεργίας, τα οικονομικά προβλήματα, τα προβλήματα στέγασης, την απόκτηση παιδιών σε νεαρή ηλικία, τα προβλήματα ψυχικής υγείας, την κατάχρηση ουσιών και την υπερ-εκπροσώπηση σε σωφρονιστικά ιδρύματα.

Η πρωτογενής συλλογή δεδομένων της έρευνας επιτεύχθηκε μέσω 30 ημι-δομημένων συνεντεύξεων και 3 ομάδων εστίασης, με παιδιά που διαβιούν σε δομές παιδικής προστασίας, με επαγγελματίες δομών παιδικής προστασίας, και με εκπροσώπους εμπλεκόμενων φορέων, καθώς και μέσω 200 ερωτηματολογίων από τα παιδιά. Τα ευρήματα της έρευνας αναδεικνύουν τις εκπαιδευτικές ανάγκες των παιδιών που διαβιούν σε δομές παιδικής προστασίας και καταδεικνύουν την εξέχουσα σημασία των δεξιοτήτων ζωής. Οι βασικές εκπαιδευτικές τους ανάγκες επικεντρώνονται στις εξής θεματικές ενότητες:

- εκπαίδευση
- εργασία
- στέγαση
- οικονομική διαχείριση
- επικοινωνία και διαπροσωπικές σχέσεις
- υποστήριξη
- συναλλαγές με δημόσιους φορείς
- υγεία και καλή ζωή

Στα συμπεράσματα της παρούσας έρευνας επισημαίνονται οι διαδικασίες που θα πρέπει να ακολουθηθούν σε συναφή μελλοντική έρευνα και διατυπώνονται προτάσεις για το θέμα των εκπαιδευτικών αναγκών των παιδιών που διαβιούν σε δομές παιδικής προστασίας και προετοιμάζονται για την αυτόνομη διαβίωση. Η ανάλυση των αποτελεσμάτων αναδεικνύει την ανάγκη περαιτέρω έρευνας στον τομέα των δομών παιδικής προστασίας, στην ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τους επαγγελματίες των δομών παιδικής προστασίας, στις εναλλακτικές θεσμικές προτάσεις για την παιδική προστασία και στην κατανόηση των ιδιαίτερων αναγκών των ασυνόδευτων ανηλίκων. Επιπρόσθετα, καταγράφονται οι εκπαιδευτικές ανάγκες των παιδιών που διαβιούν σε δομές παιδικής προστασίας προκειμένου να επιτευχθεί η ομαλή μετάβαση τους προς την αυτόνομη διαβίωση οι οποίες επικεντρώνονται στους τομείς της ημιαυτόνομης διαβίωσης, των δεξιοτήτων ζωής, των διαπροσωπικών δεξιοτήτων και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Περιεχόμενα

Κείμενο αποποίησης ευθύνης

Το έργο “Right After Care”

Ορισμοί

Συνοπτική Παρουσίαση

1. Εισαγωγή	12
2. Μεθοδολογία της έρευνας	15
3. Βιβλιογραφική ανασκόπηση.....	27
4. Αποτελέσματα της έρευνας	45
5. Σύνθεση συμπερασμάτων	81
6. Παραρτήματα	81
7. Βιβλιογραφία	105

1. Εισαγωγή

Το πρόγραμμα “Right After Care: Capacity Building and Training for Professionals in Alternative Care in Greece” επικεντρώνει τη δράση του στον εφοδιασμό των παιδιών και νέων ανθρώπων που εξέρχονται από τις δομές παιδικής προστασίας πριν ενηλικιωθούν ή μετά την ενηλικίωση τους με όλες τις δεξιότητες που χρειάζονται κατά τα πρώτα τους βήματα στην ενήλικη ζωή, όταν θα κληθούν να αντιμετωπίσουν τα ζητήματα του βιοπορισμού τους, της αυτόνομης διαβίωσης τους, της απασχόλησης και της εκπαίδευσης τους εκτός του προστατευτικού πλαισίου μίας δομής παιδικής προστασίας. Ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται με την ανάπτυξη των απαραίτητων δεξιοτήτων και τεχνικών από τους ίδιους τους νέους και την υποστήριξη των επαγγελματιών για τη διδασκαλία των τεχνικών.

Η έξοδος από την οικογενειακή εστία και η έναρξη της ζωής ως ανεξάρτητος ενήλικας αποτελεί ένα από τα πιο δύσκολα βήματα για τη ζωή ενός νεαρού ατόμου. Στην Ελλάδα, οι νέοι και οι νέες που αποχωρούν από το σύστημα παιδικής προστασίας αναμένεται να αναλάβουν τις ευθύνες της ενήλικης ζωής σε πολύ νεαρή ηλικία, πολύ νεότεροι από τους συνομήλικους και συνομήλικες τους που μεγαλώνουν σε οικογένεια. Αυτοί οι νέοι αντιμετωπίζουν προκλήσεις χωρίς το συνηθισμένο δίκτυο ασφαλείας στο οποίο θα μπορούσαν να ανατρέξουν σε περίπτωση ανάγκης. Για τους νέους που εγκαταλείπουν το ιδιαίτερα διαρθρωμένο σύστημα θεσμικής φροντίδας στην Ελλάδα, το να γίνουν ανεξάρτητοι και κοινωνικά ολοκληρωμένοι ενήλικες είναι ιδιαίτερα δύσκολο και ενέχει τον κίνδυνο του κοινωνικού αποκλεισμού.

Πολλά από τα παιδιά, όπως εμφανίζονται σε πολλές Ευρωπαϊκές Έρευνες και στις Έρευνες του έχουν:

- χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και δεν ολοκληρώνουν την υποχρεωτική εκπαίδευση,
- υψηλό ποσοστό ανεργίας,
- ασταθή και κακή ποιότητας στέγαση ή/και παντελή έλλειψη της στέγης,
- προβλήματα ψυχικής υγείας και συναισθηματικές δυσκολίες και
- υψηλό επίπεδο κατάχρησης ουσιών.

Το πρόγραμμα “Right After Care” στοχεύει στην υποστήριξη των παιδιών που εξέρχονται από τις δομές παιδικής προστασίας στα 18 τους - κατά τα πρώτα τους βήματα ως αυτόνομοι και ανεξάρτητοι ενήλικες - και στην προετοιμασία τους με τις απαραίτητες δεξιότητες ζωής. Οι δεξιότητες ζωής είναι ένας όρος που περιγράφει μία ομάδα δεξιοτήτων που χρησιμοποιούνται για να διαχειριζόμαστε αποτελεσματικά ζητήματα και προβλήματα της καθημερινότητας. Στις δεξιότητες ζωής περιλαμβάνονται η ικανότητα μας να λαμβάνουμε αποφάσεις, να παραμένουμε ασφαλείς και υγιείς, να επικοινωνούμε αποτελεσματικά με τους άλλους και να διάγουμε τον καθημερινό μας βίο.

Η παρούσα Μελέτη Ανάλυσης Εκπαιδευτικών Αναγκών [Training Needs Analysis] αποτελεί τον θεμέλιο λίθο του έργου και συμβάλει τόσο στη αποτελεσματικότερη ανίχνευση των αναγκών των παιδιών και νέων που διαβιούν σε δομές προστασίας όσο και στον επαρκή σχεδιασμό των εκπαιδευτικών προγραμμάτων που

προβλέπονται στο πλαίσιο υλοποίησης του παρόντος έργου. Η Μελέτη Ανάλυσης Εκπαιδευτικών Αναγκών στοχεύει στην ανίχνευση και αποτύπωση των φιλοδοξιών, των προβληματισμών, των αγωνιών, των αναγκών και των ελλείψεων σε γνώσεις και δεξιότητες των νέων που είτε διαβιούν σε δομές παιδικής προστασίας είτε έχουν μόλις εξέλθει από αυτές και κάνουν τα πρώτα τους βήματα ως ενήλικες. Τέλος, η παρούσα Μελέτη Ανάλυσης Εκπαιδευτικών Αναγκών αναδεικνύει τις θεσμικές ελλείψεις για την επαρκέστερη υποστήριξη αυτών των παιδιών και νέων και δίνει το βήμα – τόσο σε αυτά τα παιδιά, όσο και σε όλους τους εμπλεκόμενους στον χώρο της παιδικής προστασίας – να προτείνουν λύσεις για την ενίσχυση τους κατά τα πρώτα τους βήματα προς την ενήλικη ζωή.

Στο **πρώτο κεφάλαιο** επιχειρείται η αποτύπωση της υπάρχουσας κατάσταση σε σχέση με τον αριθμό των δομών παιδικής προστασίας και των παιδιών που φιλοξενούνται σε αυτές.

Στο **δεύτερο κεφάλαιο** παρουσιάζεται η ανασκόπηση της βιβλιογραφικής αναζήτησης. Η βιβλιογραφική αναζήτηση της παρούσης έρευνας αποτελεί μία ανασκόπηση των διαθέσιμων βιβλιογραφικών πηγών που αφορούν την μετάβαση προς την αυτόνομη διαβίωση των παιδιών που διαβιούν σε δομές παιδικής προστασίας, καθώς και των ασυνόδευτων ανηλίκων που διαβιούν σε δομές φιλοξενίας. Συγκεκριμένα, αναλύονται οι κύριες προκλήσεις και προβλήματα που αντιμετωπίζει ο υπό διερεύνηση πληθυσμός καθώς και οι υπάρχουσες πρακτικές για την

αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων και των προβλημάτων.

Στο **τρίτο κεφάλαιο** αναπτύσσεται η μεθοδολογία για τη διεξαγωγή της έρευνας. Συγκεκριμένα, παρουσιάζονται οι τρεις (3) ερευνητικές μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν καθώς και η αντιμετώπιση των δεοντολογικών ζητημάτων της κάθε ερευνητικής μεθόδου.

Στο τέταρτο κεφάλαιο περιλαμβάνεται η ανάλυση και σύνθεση των δεδομένων της έρευνας προκειμένου να προκύψουν τα συνολικά συμπεράσματα βάσει των οποίων σχεδιάστηκε το εκπαιδευτικό περιεχόμενο για τους νέους και νέες που ετοιμάζονται να εγκαταλείψουν τις δομές φιλοξενίας και να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της ενήλικης ζωής. Στο τέλος της παρούσας μελέτης παρατίθενται οι βιβλιογραφικές παραπομπές, ο κατάλογος των δομών παιδικής προστασίας, καθώς και οι οδηγοί για τη διενέργεια των ομάδων εστίασης και των εις βάθος συνεντεύξεων, τα ερωτηματολόγια καθώς και οι φόρμες συναίνεσης για τη συμμετοχή στην ερευνητική διαδικασία.

2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

«ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

ΑΝΑΓΚΩΝ ΝΕΩΝ ΠΟΥ ΑΠΟΧΩΡΟΥΝ ΑΠΟ

ΤΙΣ ΔΟΜΕΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ»

Η Μελέτη Διερεύνησης Εκπαιδευτικών Αναγκών αφορά σε μία πρωτογενή και δευτερογενή έρευνα σχετικά με τις εκπαιδευτικές ανάγκες των ανηλίκων που πρόκειται να εξέλθουν από τις δομές φιλοξενίας και στέγασης στην Ελλάδα λόγω ενηλικίωσης. Η Μελέτη Διερεύνησης Εκπαιδευτικών Αναγκών βρίσκεται στην καρδιά του σχεδιασμού των εκπαιδευτικών προγραμμάτων καθώς συνιστά αναγκαία και απαραίτητη προϋπόθεση, χωρίς την οποία δεν μπορεί να υπάρξει αποτελεσματικός σχεδιασμός. Η Μελέτη Αποτύπωσης Εκπαιδευτικών Αναγκών απαρτίζεται από ένα ευρύ φάσμα ερευνητικών μεθόδων, προσεγγίσεων και τρόπων ανάλυσης δεδομένων, ενώ προϋποθέτει τη συνεχή και ουσιαστική συνεργασία με όλους τους συντελεστές υλοποίησης του έργου. Η διερεύνηση και καταγραφή των επιμορφωτικών αναγκών των νέων που κάνουν τα πρώτα τους βήματα στην ενήλικη ζωή, αποτέλεσε μια σύνθετη και δημιουργική διαδικασία, η οποία έπρεπε να προσεγγιστεί με διάφορες μεθόδους και μέσα, ώστε να εξασφαλιστεί η επιστημονικότητά της και κυρίως η εγκυρότητά της. Χωρίς τον εντοπισμό των επιμορφωτικών τους αναγκών δεν μπορεί να προσδιοριστεί επιτυχημένα το εκπαιδευτικό περιεχόμενο του προγράμματος και επομένως να επιτύχει τους εκπαιδευτικούς στόχους και τις προσδοκίες των εκπαιδευόμενων. Έτσι λοιπόν, μία σχηματική αποτύπωση

της προτεινόμενης μεθοδολογίας ανίχνευσης των εκπαιδευτικών αναγκών περιλαμβάνει:

[α] Δευτερογενή Έρευνα- Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

[β] Διενέργεια Έρευνας Πεδίου
Όπως αναλυτικά παρουσιάζονται ακολούθως:

ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ- ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Προκειμένου να καταγραφεί η υφιστάμενη κατάσταση μελετήθηκαν και αποτυπώθηκαν τα δεδομένα που προκύπτουν από τη μελέτη του σχετικού θεσμικού πλαισίου των δευτερογενών πηγών από την επισκόπηση της σχετικής με το αντικείμενο της μελέτης βιβλιογραφίας. Μέσα από την βιβλιογραφική ανασκόπηση καταγράφηκε το περιβάλλον για το περιεχόμενο της μελέτης προκειμένου αυτή να οριοθετηθεί.

Στο πλαίσιο της έρευνας αυτής αναζητήθηκαν και μελετήθηκαν εις βάθος όλες οι απαραίτητες εκθέσεις, αναφορές και μελέτες που σχετίζονται με την λειτουργία των δομών φιλοξενίας ανηλίκων, με την προετοιμασία των παιδιών που διαβιούν σε αυτές τις δομές για την αποχώρηση τους όταν

ενηλικιώνονται, με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν κατά τη μετάβαση τους στην ανεξάρτητη ζωή και με το ρόλο των εργαζομένων σε αυτές τις δομές σε σχέση με την προετοιμασία των παιδιών.

ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΕΔΙΟΥ

Η διερεύνηση των εκπαιδευτικών αναγκών των νέων που διαβιούν σε δομές παιδικής προστασίας και προετοιμάζονται για αυτόνομη ενήλικη διαβίωση έγινε τόσο έμμεσα, όσο και άμεσα. Συμπεριέλαβε ένα ευρύ φάσμα ερευνητικών μεθόδων και προσεγγίσεων. Αναλυτικότερα, τα εμπειρικά δεδομένα της έρευνας αντλήθηκαν από το συνδυασμό:

[α] δειγματοληπτικής έρευνας μέσω της διανομής ερωτηματολογίου με δομημένες ερωτήσεις κλειστού και ανοικτού τύπου,

[β] εις βάθος συνεντεύξεις

[γ] πραγματοποίησης έρευνας μέσω ομάδων εστίασης

Η ως άνω συνδυαστική μεθοδολογία προκρίθηκε ως η πλέον καταλληλότερη για τη συλλογή ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων με σκοπό τη διερεύνηση των εκπαιδευτικών αναγκών που διαβιούν σε δομές παιδικής προστασίας και πρέπει να προετοιμαστούν με επάρκεια για τις απαιτήσεις της ενήλικης ζωής.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

Στόχος αυτής της διαδικασίας είναι η καταγραφή των θέσεων, των αναγκών και των σκέψεων των ίδιων των ατόμων σχετικά με τις εκπαιδευτικές τους ανάγκες και την καλύτερη προετοιμασία τους για την ενήλικη ζωή. Η μεθοδολογία υλοποίησης συμπεριέλαβε τη χορήγηση διακοσίων (200) ερωτηματολογίων σε άτομα που διαβιούν σε δομές εναλλακτικής φροντίδας και προστασίας παιδιών και σε άτομα που έχουν

αποχωρήσει από αυτές με στόχο την αποτύπωση των εκπαιδευτικών τους αναγκών σε ζητήματα που αφορούν στην ανεξάρτητη ενήλικη ζωή τους.

Κεντρικός στόχος του ερωτηματολογίου είναι η κατάδειξη και ο προσδιορισμός του κενού στην κάλυψη των αναγκών των παιδιών από τις προσφερόμενες υπηρεσίες. Συγκεκριμένα, η ομάδα-στόχος αρχικά παρέθεσε δημογραφικές πληροφορίες, όπως το φύλο, την ηλικία, το εκπαιδευτικό επίπεδο, την μητρική γλώσσα, και τη διαμονή σε δομές φιλοξενίας. Στη συνέχεια, συμπλήρωσαν ερωτήσεις κλειστού και ανοικτού τύπου που αποσκοπούσαν στην αξιολόγηση διάφορων εκπαιδευτικών αναγκών (π.χ. «Με ποιους τρόπους περιμένετε η εκπαίδευσή σας να σας διευκολύνει στην ενήλικη ζωή;».).

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Με βάση στοιχεία πρόσφατων ερευνών, 544 παιδιά από 15 έως 18 ετών διαβιούν σε τέτοιες δομές, ενώ έχουν καταγραφεί και 760 άτομα άνω των 18 ετών που παραμένουν σε αυτές.

ΜΕΘΟΔΟΙ ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑΣ

Ο πληθυσμός των παιδιών και νέων που βρίσκονται σε δομές φιλοξενίας ανηλίκων δεν είναι ομοιογενής. Κατά συνέπεια, οι μεθοδολογίες της απλής τυχαίας δειγματοληψίας έχουν τον κίνδυνο να οδηγήσουν σε μη αντιπροσωπευτικό δείγμα. Σε αυτή τη περίπτωση κρίθηκε αναγκαίο να βελτιωθεί η αντιπροσωπευτικότητα της δειγματοληψίας, εφαρμόζοντας τις αρχές δειγματοληψίας ποσοστών (quota sampling) και λαμβάνοντας υπόψη ειδικά χαρακτηριστικά της ομάδας όπως "

- τον πληθυσμό των ασυνόδευτων ανηλίκων,

- τα παιδιά με ειδικές ανάγκες,
- και την παραμονή σε κρατικούς ή μη-κρατικούς φορείς.
- Ερωτήματα:
- Τα στοιχεία που αναζητήθηκαν μέσω του ερωτηματολογίου συνοψίζονται ως εξής:
- η αποτύπωση των αναγκών των ατόμων που πρόκειται να αποχωρήσουν από τις δομές.
- οι δυσκολίες και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν κατά την μετάβαση τους από την δομή φροντίδας στην ανεξάρτητη ζωή.
- οι υπηρεσίες που προσφέρονται σε αυτούς τους νέους όταν αποχωρούν από τους φορείς αυτούς.
- οι τυχόν διαφοροποιήσεις μεταξύ των ασυνόδευτων νέων/ παιδιών και των υπολοίπων.
- τα στοιχεία που αποτυπώνουν το προφίλ των παιδιών αυτών καθώς και τις ανάγκες τους σε σχέση με ζητήματα όπως:

- (α) εκπαίδευση,
- (β) γλώσσες επικοινωνίας,
- (γ) κατάρτιση,
- (ε) κατοικία,
- (στ) υγεία,
- (ζ) εργασία/ εισόδημα,
- (η) κοινωνικοποίηση,
- (θ) ελεύθερος χρόνος και ψυχαγωγία,
- (ι) μελλοντικά σχέδια.

Το ερωτηματολόγιο απαρτιζόταν από ερωτήσεις κλειστού και ανοικτού τύπου. Στην κατασκευή του ερωτηματολογίου δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή στη διάταξη και τη ροή των ερωτήσεων, οι οποίες έπρεπε να έχουν κάποια λογική προς τον ερωτώμενο. Απαραίτητη ήταν η αποφυγή αόριστων ερωτήσεων, οι ειδικής ορολογίας και εξεζητημένες φράσεις, οι καθοδηγητικές και οι προσωπικές ερωτήσεις.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥΣ ΕΡΕΥΝΗΤΗ – ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗ

Η χορήγηση του ερωτηματολογίου πραγματοποιήθηκε με την συνδρομή ερευνητών – συνεντευκτών. Οι ερωτήσεις έγιναν προφορικά και οι απαντήσεις καταγράφονταν από τους ερευνητές – συνεντευκτές. Μεταξύ των πλεονεκτημάτων της μεθόδου χορήγησης του ερωτηματολογίου ήταν ο πολύ υψηλός αριθμός απόκρισης και η διαφύλαξη της ομαλής ροής των απαντήσεων όταν υπήρχαν ερωτήσεις. Σημαντικό βήμα στην διεξαγωγή της έρευνας αποτέλεσε η επιλογή και η εκπαίδευση των καταλληλότερων ερευνητών – συνεντευκτών. Πριν αναλάβουν το έργο χορήγησης των ερωτηματολογίων, συμμετείχαν σε μια τετράωρη εκπαίδευση από τον επιστημονικό συντονιστή της Έρευνας Καταγραφής Εκπαιδευτικών Αναγκών κατά τη διάρκεια της οποίας:

- έλαβαν γνώση και αποδέχθηκαν τα έγγραφα της Πολιτικής Προστασίας Παιδιών (Child Protection Policy) των συμμετεχόντων φορέων,
- επεξηγήθηκε ο σκοπός της έρευνας,
- δόθηκε εγχειρίδιο με αναλυτικές εξηγήσεις και οδηγίες για το έργο του ερευνητή – συνεντευκτή,
- διεξάχθηκαν εικονικές συνεντεύξεις

ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΠΟΣΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ (PRETEST)

Πριν τη διεξαγωγή της έρευνας πεδίου, το ερωτηματολόγιο εφαρμόστηκε πιλοτικά σε δείγμα πέντε (5) ατόμων προκειμένου να επιβεβαιωθεί η κατανόηση και σωστή διατύπωση των ερωτήσεων, να αποτυπωθεί ο χρόνος ολοκλήρωσης, να διασφαλιστεί ότι διατηρεί το ενδιαφέρον των ερωτώμενων. Η πιλοτική εφαρμογή

του ερωτηματολογίου ολοκληρώθηκε με την διόρθωσή του.

Κωδικοποίηση του Ερωτηματολογίου

Τα συλλεχθέντα δεδομένα εισάχθηκαν για ανάλυση σε υπολογιστή προκειμένου να κωδικοποιηθούν.

ΕΙΣ ΒΑΘΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

Η συνέντευξη είναι μια από τις σημαντικότερες μεθόδους που χρησιμοποιούνται στην ποιοτική έρευνα. Ο κύριος σκοπός της είναι να δώσει μια εικόνα των απόψεων, των πεποιθήσεων και των εμπειριών διαφορετικών ανθρώπων με τη διεξαγωγή ενός διαδραστικού διαλόγου. Το γενικό σκεπτικό της μεθόδου συνέντευξης είναι η παροχή πλούσιων και λεπτομερών απαντήσεων σε οποιαδήποτε έρευνα θεμάτων. Επιπλέον, κατά τη διάρκεια μιας συνέντευξης, μπορεί να προκύψουν νέα ζητήματα και νέες ιδέες που να διευκολύνουν περαιτέρω την ανάλυση οποιουδήποτε θέματος. Προκειμένου να βοηθηθεί η ανάδειξη αυτών των νέων θεμάτων και ιδεών, οι συνεντεύξεις σε ποιοτική έρευνα τείνουν να είναι λιγότερο δομημένες.

Οι σε βάθος συνεντεύξεις αποτελούν την πλέον συχνή μέθοδο συλλογής ποιοτικών δεδομένων στις κοινωνικές επιστήμες. Οι σε βάθος συνεντεύξεις συμβάλλουν στη δημιουργία ενός πλαισίου όπου ο πληροφορητής αναπτύσσει ελεύθερα και σε βάθος τις απόψεις και τις σκέψεις του για ένα σαφώς καθορισμένο ερευνητικό αντικείμενο.

ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η ερευνητική διαδικασία βασίστηκε σε έναν οδηγό συνέντευξης ο οποίος συνδύασε στοιχεία ημί-δομημένης και μη-δομημένης μορφής. Οι ερωτήσεις ήταν κατά κανόνα ανοικτού τύπου.

Στο πλαίσιο της παρούσας δράσης διενεργήθηκαν τριάντα (30) σε βάθος συνεντεύξεις με:

1. άτομα που διαβιούν σε δομές εναλλακτικής φροντίδας και προστασίας παιδιών και με άτομα που έχουν αποχωρήσει από αυτές,
2. με επαγγελματίες τους χώρου,
3. με εμπλεκόμενους του χώρου της έξω-οικογενειακής φροντίδας παιδιών (π.χ. στελέχη κεντρικής και περιφερειακής διοίκησης και Δήμου, ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στον χώρο, εκπροσώπους των αρχών κ.λπ.)

Δέκα (10) σε βάθος συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν με άτομα κάθε κατηγορίας.

ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ - ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΠΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

Σε ότι αφορά τα άτομα που διαβιούν σε δομές εναλλακτική φροντίδας και προστασίας παιδιών, ο πληθυσμός τους ήταν αντίστοιχος με αυτόν της έρευνας πεδίου. Κατά συνέπεια, οι αρχές της δειγματοληψίας ποσοστώσεων (quota sampling), όπως περιγράφηκαν παραπάνω, εφαρμόστηκαν και στις σε βάθος συνεντεύξεις.

Σε ότι αφορά στους “επαγγελματίες του χώρου” και τους “εμπλεκόμενους του χώρου” η μέθοδος δειγματοληψίας δεν αποσκοπούσε στην επιλογή των αντιπροσωπευτικών δειγμάτων. Αντίθετα, αποσκοπούσε στην εύρεση εκείνων των επαγγελματιών που μπορούν να προσφέρουν μια ολοκληρωμένη και πολυεπίπεδη εικόνα για τις ανάγκες του πληθυσμού. Κατά συνέπεια, εφαρμόστηκαν μεθοδολογίες δειγματοληψίας εξαιρετικών περιπτώσεων. Η δειγματοληψία πραγματοποιήθηκε από τον Επιστημονικό Συντονιστή της Έρευνας και την Ομάδα Έργου και επελέγησαν:

1. σε ότι αφορά τους “επαγγελματίες του χώρου”, το διοικητικό και επιστημονικό προσωπικό με την ευθύνη της προετοιμασίας των ανήλικων παιδιών για την ενήλικη ζωή τους.
2. σε ότι αφορά τους “εμπλεκόμενους του χώρου”, υπεύθυνοι της κεντρικής διοίκησης και περιφερειακών υπηρεσιών με την ευθύνη των νέων, ΜΚΟ κλπ.
3. Διεξαγωγή Έρευνας
4. Απαραίτητη κρίθηκε η σύνταξη ενός «Οδηγού Συνέντευξης» (Παράρτημα) που διευκόλυνε τον/την ερευνητή/τρια να διενεργήσει με επάρκεια

και ερμηνεύσει αντικειμενικά τα συμπεράσματα της συνέντευξης.

Πριν από την έναρξη της συνέντευξης ήταν απαραίτητη η παρουσίαση του αντικειμένου της συνέντευξης και ήταν σημαντικό να τονισθεί η τήρηση της ανωνυμίας των πληροφορητών. Ζητήθηκε και η συναίνεση των συμμετεχόντων στην έρευνα καθώς και η συναίνεση τους για την ηχογράφηση των συνεντεύξεων προκειμένου να χρησιμοποιηθούν στην ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας. (Παράρτημα)

ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΠΟΣΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Προηγήθηκε η πιλοτική εφαρμογή του Οδηγού Συνέντευξης σε δείγμα δύο (2) ατόμων προκειμένου να σταθμιστεί κατάλληλα.

Ο ρόλος του Συνεντευκτή
Οι συνεντευκτές έλαβαν γνώση του Κανονισμού Παιδικής Προστασίας (Child Protection Policy) των εταιρών του έργου. Σημαντικό βήμα στην διεξαγωγή των προσωπικών συνεντεύξεων αποτέλεσε η επιλογή και η εκπαίδευση των καταλληλότερων συνεντευκτών. Οι ερευνητές πριν αναλάβουν το έργο διεξαγωγής των συνεντεύξεων συμμετείχαν σε εκπαίδευση από τον επιστημονικό συντονιστή της Μελέτης Καταγραφής Εκπαιδευτικών Αναγκών. Επεξηγήθηκε στους συνεντευκτές ο σκοπός της έρευνας, και δόθηκε εγχειρίδιο με αναλυτικές εξηγήσεις και οδηγίες για το έργο του συνεντευκτή.

ΟΜΑΔΕΣ ΕΣΤΙΑΣΗΣ

Η ομάδα εστίασης είναι μία μορφή ομαδικής συνέντευξης στην οποία συμμετέχουν διάφοροι εμπλεκόμενοι

φορείς με σκοπό την διεξαγωγή συμπερασμάτων για το υπό διερεύνηση θέμα μέσω αλληλεπίδρασης. Οι ομάδες εστίασης έχουν ιδιαίτερη αξία στο πλαίσιο ενός προγράμματος όπου ο στόχος είναι να αναδειχθούν οι αντιλήψεις όλων των εμπλεκόμενων και κυρίως των ίδιων των νέων για την ανίχνευση των αναγκών, το εύρος και τον τύπο των αναγκών που κρίνουν ότι υπάρχουν.

Η διεξαγωγή ομάδων εστίασης είχε ιδιαίτερη αξία στο πλαίσιο του προγράμματος Right After Care, καθώς αναδείχθηκαν με σαφήνεια οι υφιστάμενες εκπαιδευτικές ανάγκες των παιδιών που διαβιούν σε δομές φροντίδας. Στόχος των ομάδων εστίασης ήταν ο εντοπισμός και η συζήτηση σε βάθος σημαντικών ζητημάτων σε σχέση με την επαρκή προετοιμασία των νέων για την αποχώρηση από τις δομές φιλοξενίας. Επιπροσθέτως, οι ομάδες εστίασης επέτρεψαν τη διερεύνηση των αντιλήψεων και στάσεων των συμμετεχόντων, καθώς και την αντιπαράθεση μεταξύ αυτών των απόψεων και στάσεων. Εκάστη εκ των τριών (3) ομάδων εστίασης αποτελείτο από

- νέες και νέους που διαβιούν ή έχουν διαβιώσει σε δομές φιλοξενίας
- επαγγελματίες και λοιπό προσωπικό των δομών φιλοξενίας [π.χ. παιδαγωγούς, ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς κλπ.].
- υπεύθυνους χάραξης πολιτικής στον τομέα της έξω-οικογενειακής φροντίδας.

ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η μεθοδολογία διεξαγωγής των ομάδων εστίασης πραγματοποιήθηκε με τη σε βάθος – συζήτηση εντός μικρών ομάδων 8 ή 10 ατόμων, που επιλέχθηκαν

προσεκτικά και με συγκεκριμένα κριτήρια. Κάθε ομάδα εστίασης διήρκεσε από 1 έως 2 ώρες. Κατά τη διάρκειά τους υπήρξε επαφή και επικοινωνία μεταξύ των συμμετεχόντων/ουσών οι οποίοι/ες πραγματεύθηκαν σειρά θεμάτων που είχαν καθοριστεί με σαφήνεια και δοθεί στην έναρξη της ομάδας εστίασης με την μορφή ερωτήσεων. Όλοι οι συμμετέχοντες υπέγραψαν μια φόρμα συναίνεσης, η οποία τους πληροφορούσε ότι η συνεδρία θα καταγραφεί ηχητικά και στη συνέχεια θα απομαγνητοφωνηθεί (Παράρτημα).
Επιλογή Συμμετεχόντων
Για κάθε μια από τις τρεις Ομάδες Εστίασης εκπονήθηκαν συγκεκριμένα κριτήρια συμμετοχής ώστε τα άτομα που έλαβαν μέρος σε αυτές να καλύπτουν το ευρύτερο δυνατό φάσμα εκπροσώπων που εμπλέκονται έμμεσα ή άμεσα στην εναλλακτική φροντίδα και προστασία των παιδιών. Κάποια από τα βασικότερα κριτήρια για την επιλογή των συμμετεχόντων ήταν τα εξής:

- Η επιθυμία τους και η δέσμευση τους να συμμετέχουν στην φάση αυτή της έρευνας
- Η γνώση του χώρου της παιδικής προστασίας και έξω-γονεϊκής φροντίδας στην Ελλάδα
- Η εμπειρία τους από τις Δομές Φιλοξενίας (είτε ως επωφελούμενοι, είτε ως εργαζόμενοι)
- Η διάθεση τους να συμβάλλουν στην βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασης σχετικά με τις υπηρεσίες που προσφέρονται εντός των δομών
- Η διαθεσιμότητα τους για την διενέργεια της ομάδας εστίασης
- Πιθανές εμπειρίες τους από αντίστοιχα Ευρωπαϊκά προγράμματα.

Με την μέθοδο των αιτήσεων και των σύντομων συνεντεύξεων συνεκτιμήθηκαν τα προαναφερθέντα κριτήρια, ώστε να επιλεγούν τα καταλληλότερα και τα πιο αντιπροσωπευτικά άτομα για την

συμμετοχή τους στις Ομάδες αυτές.
Θεματολογία της Συζήτησης
Με βάση τον «Οδηγό Συζήτησης» και
πριν την έναρξη των Ομάδων Εστίασης
επιλέχθηκαν τα θέματα προς ανάλυση με
την μορφή ερωτήσεων. Κάποιες από τις
ερωτήσεις που αποτέλεσαν τον πυρήνα
της συζήτησης ήταν:

- Ποια προβλήματα αντιμετωπίζουν οι νέοι πριν/ κατά την διάρκεια/ μετά την αποχώρηση τους από τις Δομές φροντίδας και προστασίας;
- Ποια είναι η υφιστάμενη κατάσταση σε σχέση με την προετοιμασία τους για μια ανεξάρτητη και αυτόνομη ζωή; Υπάρχουν ελλείψεις ή περιορισμοί;
- Ποιοι είναι οι υπεύθυνοι για την ομαλή μετάβαση των παιδιών αυτών στην ανεξαρτησία; Επαρκούν;
- Τι είδους εκπαίδευση/ κατάρτιση λαμβάνουν τα παιδιά και οι εργαζόμενοι στις Δομές προστασίας σε σχέση με την ζωή εκτός Δομών;

ΡΟΛΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗ

Στο στάδιο διεξαγωγής της συζήτησης εξετάστηκε η διαμόρφωση του «Οδηγού Συζήτησης», η διαμόρφωση του χώρου διεξαγωγής της συζήτησης, η επιλογή των “συντονιστών” και η διαδικασία συντονισμού των ομάδων που έχουν να κάνουν με το πλαίσιο και τους κανόνες που ακολουθήθηκαν από τους συντονιστές για την ομαλή και αποδοτική διεξαγωγή της συζήτησης.

Δεοντολογικά Ζητήματα:

Για τη διασφάλιση των συμμετεχόντων και των δεδομένων αυτής της έρευνας ελήφθησαν υπ’ όψιν τα εξής ζητήματα δεοντολογίας.

1 Η ηθική του σχεδιασμού της έρευνας:

Οι κατευθυντήριες γραμμές της Ένωσης Κοινωνικών Ερευνών (Social Research Association Guidelines, 2003) αποτελούν τη βάση ενός υποχρεωτικού κώδικα πρακτικής που καλύπτει τη διεξαγωγή κάθε κοινωνικής έρευνας. Μεταξύ των άλλων υποχρεώσεων στα θέματα έρευνας, τονίζεται η υποχρέωση λήψης ενημερωμένης συγκατάθεσης, η ελεύθερη συμμετοχή, η παροχή λεπτομερών και κατάλληλων πληροφοριών σχετικά με τους στόχους και τη δομή της έρευνας, η προσοχή κατά την αντιμετώπιση ευάλωτων ατόμων και η νόμιμη πρόσβαση.

Για την διεξαγωγή της παρούσας έρευνας, λαμβάνοντας υπόψη τη διατήρηση της εμπιστευτικότητας των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν από τις εις βάθος συνεντεύξεις, τη σημασία της αξιολόγησης του ερευνητικού έργου, τη συμμόρφωση της τήρησης των δεδομένων με τη νομοθεσία περί προστασίας δεδομένων, τις υποχρεώσεις στα ιδρύματα που επέτρεψαν την πρόσβαση, τη μη παραβίαση της ιδιωτικής ζωής των συμμετεχόντων και την προβλεπόμενη δημοσίευση των πορισμάτων της έρευνας αυτής, αποκτήθηκε η γραπτή συγκατάθεση των συμμετεχόντων, ενώ όπου απαιτούνταν νόμιμη πρόσβαση, δόθηκε ειδική άδεια. (Παράρτημα).

2 Η ηθική δεοντολογία στο πεδίο εργασίας:

Η ηθική στην πράξη υπογραμμίζει τη σημασία των πληροφοριών που παρέχονται στους συμμετέχοντες πριν από την έναρξη οποιασδήποτε έρευνας. Η παρούσα έρευνα εξασφάλισε τη μετάδοση μιας σαφούς ερευνητικής στρατηγικής πριν, κατά τη διάρκεια και μετά τις επισκέψεις στις δομές παιδικής προστασίας. Καταρχάς, διασφαλίστηκε ότι η συμμετοχή των ατόμων είναι εθελοντική και ότι έχουν το δικαίωμα να αποσυρθούν από την έρευνα ανά πάσα στιγμή. Επιπλέον, οι συμμετέχοντες δεν αντιμετωπίστηκαν μόνο ως “συσκευές ή μονάδες μέτρησης” χωρίς σεβασμό προς τις προσωπικές τους αξίες και πεποιθήσεις. Αντίθετα, η οικοδόμηση του αμοιβαίου σεβασμού, της κατανόησης και της εμπιστοσύνης ήταν θεμελιώδεις παράγοντες όταν ζητήθηκε η συναίνεση των συμμετεχόντων.

3 Η δεοντολογία της ποιοτικής ανάλυσης δεδομένων και της επακόλουθης χρήσης:

Η δεοντολογία της ανάλυσης δεδομένων εφαρμόστηκε σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές της Ένωσης Κοινωνικών Ερευνών όπου τονίζεται ότι η αποδέσμευση τυχόν μη ανώνυμων δεδομένων θα πρέπει να συμφωνηθεί εκ των προτέρων με τους συμμετέχοντες. Κατά τη διάρκεια αυτής της έρευνας αποφασίστηκε ότι η διάδοση οποιωνδήποτε ευρημάτων θα διεξαχθεί με έναν πλήρως υπεύθυνο τρόπο. Επιπλέον, επειδή η έρευνα στηρίχτηκε στην ηχητική καταγραφή των συνεντεύξεων, εκτός από την πρόσθετη συγκατάθεση εγγραφής ήχου που

ζητήθηκε (Παράρτημα), οι συνεντεύξεις κατεγράφησαν με τέτοιο τρόπο ώστε να μην μπορούν να εντοπιστούν τα προσωπικά στοιχεία των συμμετεχόντων. Η ασφάλεια των ακατέργαστων και επεξεργασμένων δεδομένων αποκτήθηκε ηλεκτρονικά με την αποθήκευση τους στον υπολογιστή του ερευνητή και φυλάχθηκε σε έντυπη μορφή στο γραφείο του. Τα δεδομένα και τα έγγραφα κωδικοποιήθηκαν έτσι ώστε σε περίπτωση παράνομης απόκτησης πρόσβασης στον υπολογιστή, η αναγνώριση των ατόμων να μην είναι δυνατή.

4 Δικαιώματα των παιδιών:

Η έρευνα που περιλαμβάνει την επαφή με παιδιά εμπεριέχει επιπρόσθετα ηθικά ζητήματα τα οποία πρέπει να αντιμετωπιστούν πριν την διενέργεια της έρευνας. Οι εταίροι του έργου RIGHT AFTER CARE και οι εμπλεκόμενοι επαγγελματίες φροντίδας έπρεπε να είναι έτοιμοι να αντιμετωπίσουν τα ενδεχόμενα ηθικά διλήμματα που θα μπορούσαν να ανακύψουν κατά τη διάρκεια του έργου, τα οποία ενέπιπταν στις εξής κατηγορίες:

- Θέματα προστασίας των προσωπικών δεδομένων. Για τους λόγους της προστασίας των προσωπικών δεδομένων κανένα παιδί καθώς και κανένα δεδομένο της προσωπικής του ζωής δεν εκτέθηκε σε κανένα μέσο.
- Θέματα εμπιστευτικότητας. Κατά τη διάρκεια διεξαγωγής των συνεντεύξεων τα θέματα εμπιστευτικότητας αντιμετωπίστηκαν με την ενημερωμένη συναίνεση των συμμετεχόντων, ενώ κατά την ανάλυση των δεδομένων των συνεντεύξεων επιλέχθηκαν ποιοτικά μέσα αξιολόγησης και ερμηνείας των δεδομένων.

Τέλος, κατά την διάρκεια όλων των επαφών με παιδιά, εφαρμόστηκε από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη ο Κώδικας Προστασίας των Παιδιών του συντονιστή του έργου, της ΜΚΟ AR-SIS, ο οποίος αποτέλεσε την πυξίδα για την αντιμετώπιση όλων των πιθανών δεοντολογικών ζητημάτων που αφορούν στα παιδιά. Όπως παρουσιάζεται στο Παράρτημα “Ο Κώδικας για την Προστασία των Παιδιών και των Νέων – Πολιτική και Διαδικασίες”, καλύπτει όλα τα θέματα που σχετίζονται με την προστασία του παιδιού, προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν όλοι οι δυνητικοί κίνδυνοι και βλάβες και να προστατευθούν τα παιδιά από κάθε μορφή κακοποίησης, αμέλειας, εκμετάλλευσης και βίας. Ο Κώδικας Προστασίας των Παιδιών της ARSIS παρέχει επίσης έναν κώδικα δεοντολογίας για τους ενήλικες που εργάζονται ή έρχονται σε επαφή με παιδιά και αντικατοπτρίζει σαφώς τα δικαιώματα των παιδιών.

3. Βιβλιογραφική Ανασκόπηση- Δευτερογενής Έρευνα

Η παρούσα βιβλιογραφική έρευνα συνιστά μία ανασκόπηση των διαθέσιμων βιβλιογραφικών πηγών που αφορούν τη μετάβαση προς την ενήλικη ζωή των παιδιών που διαβιούν σε δομές παιδικής προστασίας. Η παρούσα βιβλιογραφική έρευνα αναλύει τρία κύρια ζητήματα. Πρώτον, μελετώνται τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η ομάδα-στόχος κατά τη διάρκεια της μετάβασης στην ενήλικη ζωή. Δεύτερον, καταγράφεται η παρούσα κατάσταση στον ελλαδικό χώρο όσον αφορά τον αριθμό των παιδιών, καθώς και το πλήθος και είδος των αντίστοιχων δομών που τα φιλοξενούν. Τρίτον, εξετάζονται υπάρχουσες πρακτικές διεθνών και ευρωπαϊκών φορέων για την προετοιμασία των παιδιών πριν την αποχώρησή τους από δομές φιλοξενίας.

ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ:

Στην Ελλάδα διαπιστώνεται ένα μεγάλο κενό. Το κενό αυτό αφορά στην πλημμελή καταγραφή, χαρτογράφηση και παρακολούθηση των δομών παιδικής προστασίας. Το κενό αυτό αφορά επίσης ένα έλλειμμα αξιόπιστων και επικαιροποιημένων στατιστικών δεδομένων σχετικά με τον αριθμό των παιδιών που φιλοξενούνται σε δομές παιδικής προστασίας, τη κατάσταση των παιδιών αυτών, τις ανάγκες τους αλλά και τις προοπτικές που τους ανοίγονται

μόλις εξέλθουν από τις δομές παιδικής προστασίας.

Σύμφωνα με τις διαπιστώσεις του Συνηγόρου του Παιδιού (2015) στην ειδική έκθεση «Τα δικαιώματα των παιδιών που ζουν σε ιδρύματα», το αρμόδιο Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας δεν διαθέτει πλήρη και ακριβή στοιχεία για το πλήθος των παιδιών που ζουν σε ιδρύματα παιδικής προστασίας. Επιπρόσθετα, ελλείπει ενός ενιαίου πλαισίου και συγκεκριμένων ελάχιστων εθνικών προδιαγραφών λειτουργίας τόσο για τα δημόσια ιδρύματα παιδικής προστασίας όσο και για τις αντίστοιχες μονάδες του ιδιωτικού τομέα, παρατηρείται τεράστια ανομοιογένεια τόσο ως προς τον τρόπο λειτουργίας τους όσο και ως προς την ποιότητα της παρεχόμενης φροντίδας.

Ανάλογη είναι και η διαπίστωση της έρευνας «Χαρτογράφηση των ιδρυμάτων κλειστής παιδικής προστασίας και προστασίας παιδιών με αναπηρίες στην Ελλάδα το 2014» (2014) του Κέντρου Ερευνών Ρίζες η οποία διενεργήθηκε προκειμένου να καλύψει το κενό των κρατικών στατιστικών δεδομένων σε σχέση τόσο με τον αριθμό των ιδρυμάτων παιδικής προστασίας όσο και με την λειτουργία τους.

(Α) ΔΟΜΕΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ο Συνήγορος του παιδιού (2015) αναφέρει πώς οι υπάρχουσες δομές προστασίας και φιλοξενίας παιδιών της Ελλάδας παρουσιάζουν τεράστια ανομοιογένεια τόσο ως προς τον τρόπο λειτουργίας τους, όσο και ως προς το παιδαγωγικό μοντέλο που εφαρμόζουν. Συνοπτικά, διακρίνονται οι ακόλουθες τρεις (3) κατηγορίες δομών προστασίας και φιλοξενίας παιδιών:

- δημόσια ιδρύματα
- ιδρύματα ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και
- εκκλησιαστικά ιδρύματα,
- όπως επιγραμματικά περιγράφονται παρακάτω.

Τα δημόσια ιδρύματα υπάγονται στη Γενική Διεύθυνση Πρόνοιας και φιλοξενούν τόσο παιδιά τυπικής ανάπτυξης, όσο και παιδιά με χρόνιες παθήσεις και αναπηρίες. Στους δημόσιους φορείς παιδικής προστασίας ανήκουν επίσης δομές φιλοξενίας ασυνόδευτων αλλοδαπών –όπως το Κέντρο Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων Ανωγείων Κρήτης του Ιδρύματος Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης, που ανήκει στον ευρύτερο δημόσιο τομέα- καθώς και οι Στέγες Ανηλίκων των Εταιρειών Προστασίας Ανηλίκων Αθήνας, Πειραιά και Ηρακλείου Κρήτης που υπάγονται στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Τα ιδρύματα ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα περιλαμβάνουν στέγες και ιδρύματα φιλοξενίας που υπάγονται σε φιλανθρωπικά Σωματεία ή Συλλόγους, «παιδικά χωριά», δομές φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκων αλλοδαπών κ.α.

Τα εκκλησιαστικά ιδρύματα λειτουργούν, συνήθως, υπό την ευθύνη της Αρχιεπισκοπής ή περιφερειακών Μητροπόλεων της Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας. Σημειώνεται ότι κάποια ιδρύματα ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, μολονότι δεν ανήκουν στην εκκλησία ως προς τη νομική τους μορφή, λειτουργούν με αυστηρά θρησκευτικό προσανατολισμό. Το Κέντρο Ερευνών Ρίζες στη «Χαρτογράφηση των ιδρυμάτων κλειστής παιδικής προστασίας και προστασίας παιδιών με αναπηρίες στην Ελλάδα το 2014» ο αριθμός των ιδρυμάτων κλειστής παιδικής προστασίας ανέρχεται στα 85 εκ των οποίων :

- τα 28 είναι Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου,
- τα 30 είναι Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου,
- τα 13 είναι Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου Μη Κερδοσκοπικού Χαρακτήρα,
- τα 6 είναι Εκκλησιαστικά Ιδρύματα
- τα 8 είναι άλλου είδους σωματεία.

Τα στοιχεία αυτά συμπληρώνονται και από τα πολύ αναλυτικά δεδομένα που δημοσιεύει το ΕΚΚΑ κάθε μήνα. Αναλυτικότερα, και όπως αναφέρεται στην πρόσφατη επικαιροποιημένη κατάσταση του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Φεβρουάριος 2019),

Οι δομές φιλοξενίας των ασυνόδευτων ανηλίκων περιλαμβάνουν:

47 δομές φιλοξενίας δυναμικότητας 1.057 θέσεων (24 στην Αττική, 4 στην Κεντρική Μακεδονία, 8 στη Λέσβο, 1 στη Χίο, 1 στη Σάμο, 1 στην Κρήτη, 2 στη Δυτική Ελλάδα, 2 στη Θεσσαλία, 1 στην Ήπειρο, και 3 στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη),

7 διαμερίσματα υποστηριζόμενης αυτόνομης διαβίωσης δυναμικότητας 28 θέσεων για παιδιά άνω των 16 ετών (5 στην Αττική και 2 στην Κρήτη),

10 ασφαλείς ζώνες δυναμικότητας 300 θέσεων (2 στην Αττική, 2 στην Κεντρική Ελλάδα, 1 στην Ήπειρο, 3 στην Κεντρική Μακεδονία και 3 στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη),

17 ξενοδοχεία δυναμικότητας 662 θέσεων (4 στην Αττική, 1 στην Κεντρική Ελλάδα, 3 στην Ήπειρο, 2 στην Δυτική Μακεδονία και 7 στην Κεντρική Μακεδονία).

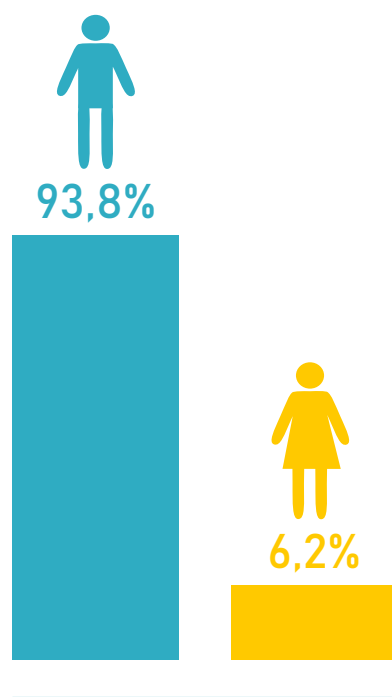
(B) ΠΑΙΔΙΑ ΣΕ ΔΟΜΕΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Σύμφωνα με τα σχετικά πρόσφατα ευρήματα της «Χαρτογράφησης Ιδρυμάτων Κλειστής Παιδικής Προστασίας και Ιδρυμάτων» (2014) που διεξήχθη από την Μη Κυβερνητική Οργάνωση Ρίζες, κατά το έτος 2014 εκτιμάται ότι:

- 2825 παιδιά και νέοι διαβιούσαν σε ιδρυματική φροντίδα
- από τα 2825 παιδιά, 309 παιδιά είχαν δοθεί για αναδοχή
- από τα 2825 παιδιά σε κλειστή ιδρυματική φροντίδα τα 883 είχαν κάποια αναπηρία.

Η αναπηρία αναφέρεται ως ένας από τους πιο σημαντικούς λόγους για την τοποθέτηση σε δομές κλειστής προστασίας. Οι αμέσως επόμενοι λόγοι είναι η παραμέληση και η κακοποίηση ενώ ο λιγότερο σημαντικός λόγος είναι η ορφάνια. Η πλειονότητα των παιδιών είναι ελληνικής καταγωγής ωστόσο έχουν φιλοξενηθεί και παιδιά από πολλές διαφορετικές εθνικότητες όπως την

αλβανική, βουλγάρικη, ρουμάνικη και νιγηριανή. Η έρευνα αυτή συμπληρώνεται από την πιο πρόσφατη κατάσταση του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Φεβρουάριος 2019) που αποτυπώνει τον τρόπο με τον οποίο οι πρόσφατες προσφυγικές ροές επηρεάζουν το ζήτημα της παιδικής προστασίας στη χώρα. Στην Ελλάδα, σήμερα, ο εκτιμώμενος αριθμός ασυνόδευτων ανηλίκων ανέρχεται σε 3.773 παιδιά εκ των οποίων:

Το 7,2% αυτών των παιδιών ήταν κάτω των 14 ετών.

Τα παιδιά αυτά κατάγονται από:

το Αφγανιστάν σε ποσοστό 36%

το Πακιστάν σε ποσοστό 31%

τη Συρία σε ποσοστό 10%

άλλες χώρες σε ποσοστό 24%

29%

σε δομές μακροχρόνιας φιλοξενίας (δομές ΜΚΟ και διαμερίσματα υποστηριζόμενης διαβίωσης)

25%

σε δομές προσωρινής φιλοξενίας (ασφαλείς ζώνες και ξενοδοχεία)

30%

σε κέντρα υποδοχής και ταυτοποίησης, προστατευτικής φύλαξης και άτυπης στέγασης/φιλοξενίας

16%

παραμένουν άστεγα

ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ- ΣΤΟΧΟΥ

ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΛΗΘΙΣΜΟΥ- ΣΤΟΧΟΥ

Η διαδικασία προετοιμασίας των παιδιών για την επερχόμενη αποχώρηση τους από τις δομές φιλοξενίας και η μετάβαση στην ενήλικη ζωή, υπήρξε ανέκαθεν ανεπαρκής στην Ελλάδα. Μετά την ηλικία των 18 χρόνων, υπάρχουν ελάχιστες παροχές και βοηθητικές υπηρεσίες για την ομάδα-στόχο. Πιο συγκεκριμένα, υπάρχουν λίγες επιπρόσθετες υπηρεσίες οι οποίες προσφέρουν υποστήριξη σε θέματα οικονομικά, επαγγελματικά ή στεγαστικά. Έτσι, σε σύγκριση με τους συνομήλικούς τους, οι νέοι που εγκαταλείπουν τις δομές φροντίδας βιώνουν μια βεβιασμένη και ταχεία μετάβαση στην ενήλικη ζωή, η οποία τους στερεί την ψυχολογική σταθερότητα και τους αναγκάζει να πόρους για την αντιμετώπιση πιθανών μεταβατικών προβλημάτων. Παρά την έλλειψη στοιχείων για την Ελλάδα, οι επαγγελματίες του χώρου υπογραμμίζουν την εμφάνιση ενός επαναλαμβανόμενου μοτίβου προβλημάτων μεταξύ των παιδιών που αποχωρούν από δομές παιδικής φιλοξενίας.

Δεδομένων των προαναφερθέντων, κρίνεται αναγκαίο να αναλυθούν τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η ομάδα-στόχος στην μετάβασή της στην ενήλικη ζωή. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να σημειωθεί πώς, λόγω της σημαντικής έλλειψης στοιχείων για την Ελλάδα, η παρούσα δευτερογενής έρευνα αναφέρεται και βασίζεται σε δεδομένα της διεθνούς βιβλιογραφίας.

ΧΑΜΗΛΟΤΕΡΟ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ.

Πληθώρα μελετών έχουν υπογραμμίσει το χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο των νέων που αποχωρούν από δομές φιλοξενίας σε σχέση με τους συνομήλικούς τους που έχουν μεγαλώσει σε οικογένειες. Δεν είναι ασυνήθιστο φαινόμενο η εκπαιδευτική πορεία των νέων αυτών να διαταράσσεται ή και να διακόπτεται είτε λόγω εξωτερικών παραγόντων (π.χ. μετακίνησης νέου σε νέα μονάδα φιλοξενίας) είτε λόγω της τάσης των δομών φιλοξενίας να την θέτουν ως δευτερεύον ζήτημα. (Jackson, Ajayi, & Quigley, 2003). Παίρνοντας ως γνώμονα την παρούσα κατάσταση των ελληνικών δομών φιλοξενίας, οι εργαζόμενοι κοινωνικοί λειτουργοί αναγκάζονται να στρέψουν την προσοχή τους σε ζητήματα πιο σημαντικά από την εκπαίδευση (π.χ. χρηματοδότηση και κάλυψη αναγκών

υγείας: Συνήγορος του Πολίτη, 2015). Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι νέοι του πληθυσμού-στόχου να έχουν σημαντικά λιγότερες πιθανότητες (1 στις 4) να αποκτήσουν απολυτήριο λυκείου ή δίπλωμα γενικής εκπαίδευσης μέχρι τα 21 χρόνια. Μάλιστα, αυτοί οι νέοι έχουν διπλάσιες πιθανότητες αποτυχίας αποφοίτησης από την δευτεροβάθμια εκπαίδευση σε σχέση με άλλους συνομήλικούς τους (Courtney et al., 2011). Επιπροσθέτως, όσον αφορά την τριτοβάθμια εκπαίδευση, ο πληθυσμός-στόχος έχει σημαντικά λιγότερες πιθανότητες εισαγωγής και επιτυχούς ολοκλήρωσης των προγραμμάτων εκπαίδευσης (Dixon, Wade, Byford, Weatherly, & Lee, 2006). Επιπροσθέτως, υπολογίζεται πως μόνο 6% των νέων ενηλίκων από δομές φιλοξενίας (19-20 χρόνων) έχει καταφέρει να εισαχθεί σε τμήματα ανώτερης εκπαίδευσης, σε αντίθεση το 34% των υπόλοιπων νέων (National Audit Office, 2014).

ΥΨΗΛΟΤΕΡΑ ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Πιθανή απόρροια των προηγούμενων εκπαιδευτικών προκλήσεων αποτελεί η χαμηλή επίδοση στον τομέα της εργασίας. Συγκεκριμένα, έχει τεκμηριωθεί πολλάκις πως τα επίπεδα ανεργίας και τα ποσοστά μη συμμετοχής στην αγορά εργασίας είναι πολύ υψηλά μεταξύ των ατόμων που έχουν φιλοξενηθεί σε προνοιακές δομές (NAO, 2014). Διαχρονικές μελέτες στην ομάδα-στόχο ανέδειξαν πως τα ποσοστά ανεργίας πλησιάζουν το 50% - σε σχέση με το 20% του υπόλοιπου πληθυσμού - καθώς και ότι η ωριαία αποζημίωσή τους είναι χαμηλότερη από τους υπόλοιπους εργαζόμενους (Courtney et al., 2011). Συνολικά, έχει βρεθεί ότι ένας νέος ενήλικας προερχόμενος από δομές φιλοξενίας πληρώνεται σημαντικά λιγότερο ανά χρόνο σε σύγκριση με άλλους συνομήλικους εργαζόμενους, γεγονός που τον οδηγεί, τις περισσότερες

φορές, στη δημιουργία χρέους (Courtney, & Dworsky, 2006).

Οι λόγοι για τη δημιουργία της παραπάνω διαφοράς είναι πολυάριθμοι και συνδέονται με τα υπόλοιπα προβλήματα που αναλύονται στο συγκεκριμένο τμήμα της έρευνας. Ενδεικτικά, θα ήταν χρήσιμο να αναφερθεί ότι παρατηρούνται υψηλά επίπεδα επαγγελματικής αστάθειας, με την ομάδα-στόχο να μετακινείται πολύ συχνά τόσο ανάμεσα σε δουλειές του ίδιου κλάδου, όσο και ανάμεσα σε επαγγέλματα που δεν σχετίζονται μεταξύ τους. Συγκεκριμένα, έχει παρατηρηθεί ότι μέχρι και το 43% της ομάδας-στόχου αλλάζει επαγγελματική καριέρα μέσα σε ένα χρόνο. Παρόλο που το υπόλοιπο ποσοστό τείνει να διατηρεί το ίδιο επάγγελμα σε βάθος χρόνου, η ομάδα-στόχος υφίσταται συχνές αλλαγές τόσο στο ωράριο (από πλήρη εργασία σε εργασία μερικής απασχόλησης) όσο και στο εργασιακό περιβάλλον (Bilson, Price, & Stanley, 2011 και Dixon et al., 2006). Τα παραπάνω δεδομένα υποδεικνύουν ότι τόσο η εύρεση μόνιμης εργασίας, όσο και οι ικανότητες που συμβάλλουν στη διατήρησή της αποτελούν προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει η ομάδα-στόχος.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΘΕΜΑΤΑ ΣΤΕΓΑΣΗΣ

Το χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο, σε συνδυασμό με την επαγγελματική αστάθεια, οδηγούν στην ανάδυση οικονομικών δυσκολιών, με ιδιαίτερη έμφαση σε θέματα στέγασης. Ειδικότερα, αυτή η ομάδα νέων χαρακτηρίζεται από υψηλά επίπεδα στεγαστικής αστάθειας και συχνά από παντελή έλλειψη στέγης (Refaeli, 2017).

Η εύθραυστη οικονομική κατάσταση της ομάδας-στόχου έχει καταγραφεί από πληθώρα ερευνών, οι οποίες έχουν καταλήξει σε συγκεκριμένα ευρήματα. Αρχικά, υπολογίζεται ότι το ένα τρίτο

των ατόμων που έχουν αποχωρήσει από δομές φιλοξενίας έχουν εισοδήματα στο όριο φτώχειας, και στη πλειοψηφία τους δεν έχουν ασφάλιση υγείας (Merdinger, Hines, Osterling, & Wyatt, 2005 και Pecora et al., 2006). Επιπροσθέτως, σύμφωνα με το Εθνικό Γραφείο Ελέγχου (National Audit Office) του Ηνωμένου Βασιλείου (2014), το 25% του άστεγου πληθυσμού έχει περάσει κάποια στιγμή της ζωής του εντός δομών παιδικής φιλοξενίας.

Η παραπάνω αβεβαιότητα στα οικονομικά ζητήματα των συγκεκριμένων νέων αντανakλάται περαιτέρω στις οικονομικές δυσκολίες που ανέφεραν ότι αντιμετωπίζουν (National Audit Office, 2014). Ειδικότερα, τα πέντε βασικότερα προβλήματα που αναφέρουν σχετίζονται με:

1. την ανεπαρκή ποσότητα χρημάτων για εξόφληση μηνιαίου ενοικίου,
2. την ανεπαρκή ποσότητα χρημάτων για εξόφληση λογαριασμού κοινόχρηστων εξόδων,
3. τη διακοπή ρεύματος ή/και αερίου,
4. την αποσύνδεση τηλεφωνικών υπηρεσιών, και
5. την έξωση (Courtney et al., 2011).

Θεωρείται σημαντικό να αναφερθεί πως οι νέοι του πληθυσμού-στόχου αποτυγχάνουν να αξιοποιήσουν τις υπηρεσίες που τους προσφέρονται από τις δομές φιλοξενίας για ζητήματα στέγασης, γεγονός που υπογραμμίζει περαιτέρω την ανάγκη δημιουργίας ορθών μεταβατικών προγραμμάτων. Ως αποτέλεσμα, οι νέοι αυτοί βασίζονται κατά κύριο λόγο σε οικογένεια και φίλους, οι οποίοι τους προσφέρουν προσωρινό κατάλυμα (Perez & Romo, 2011).

Παρατηρώντας το φαινόμενο συνολικά, ο πληθυσμός-στόχος υποπίπτει σε ένα φαύλο κύκλο προσωρινής στήριξης, ο οποίος παρατείνει τη πληθώρα προβλημάτων στέγασης.

ΑΠΟΚΤΗΣΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΕ ΝΕΟΤΕΡΕΣ ΗΛΙΚΙΕΣ

Το φαινόμενο της εγκυμοσύνης και απόκτησης παιδιού σε νέες ηλικίες είναι πολύ συχνό μεταξύ των ατόμων της ομάδας-στόχου. Σε έρευνα που διεξήχθη σε γυναίκες που είχαν αποχωρήσει από δομές φιλοξενίας, η Courtney και οι συνεργάτες της (2011) ανέδειξαν ότι το 70% είχαν μείνει κάποια στιγμή έγκυες, καθώς και ότι οι εγκυμοσύνες ήταν πολλαπλές. Επιπροσθέτως, μελέτες υποδεικνύουν πως πάνω από το ένα τέταρτο (26%) των ατόμων της ομάδας-στόχου έχουν, ή περιμένουν παιδί (Dixon et al., 2006), σε ορισμένες περιπτώσεις ξεπερνώντας κατά τρεις φορές τον εκάστοτε εθνικό μέσο όρο (Gibb, & Edwards, 2017). Επικεντρωμένοι στις απόψεις και εμπειρίες του γυναικείου πληθυσμού που έγιναν μητέρες, φαίνεται πως οι περισσότερες εγκυμοσύνες δεν είναι κανονισμένες εκ των προτέρων (Knight, Chase, & Aggleton, 2006). Νέοι γονείς της ομάδας-στόχου (και των δύο φύλων) που ερωτήθηκαν σε μια σειρά από μελέτες, περιέγραψαν τις εμπειρίες τους αυτές ως ευχάριστες, τονίζοντας πως η απόκτηση ενός παιδιού γέμισε με ενθουσιασμό και υπερηφάνεια τη ζωή τους (Barn, & Mantovani, 2007; Dixon et al., 2006; Tyrer, Chase, Warwick, & Aggleton, 2005). Μάλιστα, πολλοί την περιέγραψαν ως ένα σημείο καμπής στη ζωή τους, η

οποία έως τότε ήταν πολυτάραχη και ασταθής (Barn, & Mantovani, 2007). Από την άλλη πλευρά, ορισμένοι γονείς νιώθουν πως ο τρόπος με τον οποίον επιλέγουν να αναθρέψουν τα παιδιά τους αποτελεί τεράστιο σημείο κριτικής για τους υπόλοιπους, εκφράζοντας πως αδικούνται και κρίνονται επανειλημμένα λόγω του παρελθόντος τους σε δομές φιλοξενίας (Kelly et al., 2016). Τέτοιες περιπτώσεις στιγματισμού δημιουργούν ψυχολογική πίεση στους γονείς αυτών, οι οποίοι νιώθουν ότι πρέπει να προσπαθούν σκληρότερα από τους άλλους για να αποδείξουν την αξία τους. Ως απόρροια αυτών των αρνητικών εμπειριών, πολλές φορές διστάζουν να καταφύγουν για βοήθεια και να αναζητήσουν συμβουλές (Baker, 2017). Περιληπτικά, παρατηρούνται τέσσερα κύρια μοτίβα σε νέους γονείς της ομάδας-στόχου: (1) Οι νέοι γονείς φοβούνται την επίδραση του παρελθόντος στο μέλλον τους, και κατ'επέκταση στα παιδιά τους, (2) Οι νέοι γονείς χαρακτηρίζονται από έντονη επιθυμία και αποφασιστικότητα να αποδείξουν τις ικανότητές τους ως γονείς, (3) Οι νέοι γονείς εκφράζουν την ισχυρή επίδραση του κοινωνικού στίγματος και απομόνωσης επάνω στις γονεϊκές τους υποχρεώσεις. (4) Οι νέοι γονείς τονίζουν πως οι διαπροσωπικές

τους σχέσεις είναι δυναμικές, καθώς αντιλαμβάνονται τους άγνωστους ανθρώπους (συμπεριλαμβανομένων και των ειδικών) και ως υποστηρικτικούς, αλλά και ταυτοχρόνως ως πιθανούς επικριτές των πράξεών τους (Weston, 2013).

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Οι νέοι που αποχωρούν από μονάδες φιλοξενίας καλούνται να αντιμετωπίσουν μια πληθώρα προβλημάτων. Η βίαιη μετάβαση προς την ενήλικη ζωή, η έλλειψη υπηρεσιών υποστήριξης, καθώς και η αντιμετώπιση του κοινωνικού στίγματος και απομόνωσης οδηγούν, τις περισσότερες φορές, στη δημιουργία συναισθημάτων άγχους και απελπισίας. Αυτά τα συναισθήματα, δεδομένου της ευαίσθητης φύσης της ομάδας-στόχου, ενδέχεται να εκδηλωθούν με τη μορφή ψυχολογικών διαταραχών. Σε δείγματα ατόμων της ομάδας-στόχου έχουν βρεθεί υψηλά ποσοστά προβλημάτων ψυχικής υγείας, και συγκεκριμένα συναισθηματικά και συμπεριφοριστικά προβλήματα, όπως κατάθλιψη, τροφικές διαταραχές, διαταραχές συμπεριφοράς, λεκτική, σωματική και σεξουαλική

επιθετικότητα, αυτοκτονικές τάσεις και αυτοτραυματισμός (Akister, Owens, & Goodyer, 2010; Dixon, & Stein, 2003; Meltzer, Lader, Corbin, Goodman, & Ford, 2004). Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην Αγγλία, βρέθηκε πως το 17% έπασχε από χρόνια ψυχολογική ασθένεια ή διαταραχή, όπως κατάθλιψη, τροφικές διαταραχές και φοβίες. Πρέπει να σημειωθεί πως το ποσοστό αυτό εκπροσωπούσε κυρίως τις γυναίκες του δείγματος. Επιπροσθέτως, το ένα τρίτο του δείγματος είχε αυτοτραυματιστεί εσκεμμένα και το 40% είχε κάνει απόπειρα αυτοκτονίας στην περίοδο αποχώρησής τους από τη δομή φιλοξενίας (Saunders & Broad, 1997, όπως αναφέρθηκε στον Stein, & Dumaret, 2011). Ειδικότερα, ανάμεσα σε άτομα της ομάδας-στόχου που ήδη αντιμετώπιζαν συναισθηματικές δυσκολίες, η κατάθλιψη και ο αυτοτραυματισμός έχουν αναγνωρισθεί ως δύο από τα πιο συχνά φαινόμενα (Meltzer et al., 2003; Ridley and McCluskey, 2003).

Τα προαναφερθέντα ψυχικά προβλήματα φαίνεται να αυξάνονται σε βάθος χρόνου, ειδικά ακολουθώντας την αποχώρηση από τις δομές φιλοξενίας (Dixon, & Stein, 2005). Συγκεκριμένα, έρευνα που διεξήχθη σε άτομα που είχαν ήδη φύγει από δομές φιλοξενίας ανέδειξε ότι 10% του πληθυσμού αυτού έπασχε από σοβαρές ψυχικές διαταραχές, όπως κατάθλιψη, κρίσεις πανικού και κρίσεις παράνοιας, ενώ ένα 42% του πληθυσμού αυτού εμφάνισε ψυχικές και συμπεριφοριστικές δυσκολίες, όπως λεκτική και σωματική βία, επιθετικότητα, υπερκινητικότητα και απότομες εναλλαγές διάθεσης (Amaral, 2014; Dixon et al., 2006; Stein, & Dumaret, 2011). Συνολικά, σχεδόν το 45% της ομάδας-στόχου εμφάνιζε προβλήματα ψυχικής υγείας.

Με την κατάθλιψη και τις αυτοκτονικές τάσεις να εμφανίζονται έντονα, κρίνεται χρήσιμο να αναφερθεί ότι όσον αφορά τους νέους ενήλικες, η κατάθλιψη συχνά σχετίζεται με κοινωνικά δρώμενα και συγκυρίες, όπως την ρήξη σημαντικών διαπροσωπικών σχέσεων, τη βίωση αποτυχιών, τις απότομες αλλαγές στον τρόπο ζωής ή προϋπάρχοντα ψυχοσυμπεριφορικά προβλήματα (Carr, 2009). Επίσης, σύμφωνα με τον Furnivall (2013), τρεις είναι οι ευαίσθητες ομάδες νέων που μπορεί να καταλήξουν στην αυτοκτονία: (1) Εκείνοι των οποίων τα προηγούμενα προβλήματα ζωής και αναπτυξιακές δυσκολίες τους έθεσαν σε κίνδυνο, (2) Εκείνοι που ζουν με διαγνωσμένες ψυχικές διαταραχές, και (3) Εκείνοι που κάνουν αυτοκτονικές σκέψεις υπό την παρουσία άμεσων στρεσογόνων παραγόντων. Η ομάδα-στόχος πληρεί τα παραπάνω, αναδεικνύοντας περαιτέρω τον κίνδυνο που διατρέχει στην ανάπτυξη σοβαρών ψυχολογικών διαταραχών. Κατάχρηση ουσιών και υπερεκπροσώπηση σε σωφρονιστικά ιδρύματα. Η βίαια μετάβαση από τη προστατευμένη ζωή των δομών φιλοξενίας στην ενήλικη ζωή δεν προκαλεί μόνο ψυχολογικά προβλήματα, αλλά εντείνει την επικινδυνότητα για συμμετοχή σε παράνομες και επικίνδυνες δραστηριότητες, ειδικά εάν δεν υπάρχει επαρκής κοινωνική υποστήριξη (Refaelli, 2017 και Ward et al., 2003). Συγκριτικά με τους συνομήλικούς τους στον γενικό πληθυσμό, οι νέοι της ομάδας-στόχου παρουσιάζουν υψηλότερα ποσοστά κατάχρησης αλκοόλ και άλλων ουσιών, εγκληματικής συμπεριφοράς, καθώς και φυλάκισης (Cusick, Havlicek, & Courtney, 2012 και Shook et al., 2011).

Ειδικότερα, έως και 75% της ομάδας-στόχου έχουν χρησιμοποιήσει ή συνεχίζουν να χρησιμοποιούν παράνομες ουσίες, με τις πιο δημοφιλείς να είναι η μαριχουάνα και η έκσταση,

ενώ ταυτόχρονα παρατηρείται υπερβολική χρήση αλκοολούχων ουσιών και καπνίσματος (Ward, Henderson, & Pearson, 2003). Σε σχέση με το 9% των συνομήλικών τους που δεν φιλοξενήθηκαν σε δομές, το 17% των ατόμων της ομάδας-στόχου λαμβάνουν βαριά φαρμακευτική αγωγή για ψυχασθένειες καθώς και φαρμακοθεραπεία για προβλήματα κατάχρησης ουσιών. Όσον αφορά την εγκληματική συμπεριφορά, οι νέοι άντρες της ομάδας-στόχου είναι πιο πιθανό να γίνουν μέλη εγκληματικών ομάδων και να πάρουν μέρος σε βίαια επεισόδια, ενώ οι νέες γυναίκες της ομάδας-στόχου είναι πιο πιθανό να καταστρέψουν ξένη περιουσία σκοπίμως (Fitzpatrick, & Williams, 2017). Συνολικά, εστιάζοντας στον πληθυσμό ατόμων που είχαν φιλοξενηθεί σε παιδικές δομές φροντίδας, το 31% έχει συλληφθεί έστω μια φορά, το 15% έχει καταδικαστεί για κάποιο έγκλημα ή παράπτωμα, και το 30% έχει φυλακιστεί (Courtney et al., 2011).

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ-ΣΤΟΧΟΥ

Η επικείμενη αποχώρηση των νέων της ομάδας-στόχου από τις δομές φιλοξενίας συνδέεται με μια πληθώρα εκπαιδευτικών αναγκών. Μέσω συλλογής δεδομένων μετά την αποχώρησή τους, η ομάδα-στόχος υπογραμμίζει τις διάφορες εκπαιδευτικές ανάγκες της. Ενδιαφέρον αποτελεί το γεγονός πως αυτές οι εκπαιδευτικές ανάγκες εμφανίζονται με ίδια την συχνότητα και βαρύτητα ανάμεσα σε αυτούς τους πληθυσμούς, ανεξαρτήτως της χώρας προέλευσης. Οι βασικότερες εκπαιδευτικές ανάγκες της ομάδας στόχου είναι στις εξής θεματικές ενότητες:

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

Έρευνες δείχνουν πως σχεδόν τα δύο τρίτα (64%) των ατόμων που αποχωρούν από δομές φιλοξενίας δεν κατέχουν αρκετές πληροφορίες για τα δικαιώματά τους (Children's Rights Director for England, 2012). Πράγματι, οι νέοι που αποχωρούν από τις δομές φιλοξενίας δεν γνωρίζουν σε βάθος ποια είναι τα δικαιώματά τους και οι υποχρεώσεις τους ως ενήλικοι πολίτες. (Access all Areas, 2015, Children's Rights Director for England, 2012 και Dickson, Sutcliffe, & Gough, 2009). Οι νέοι αυτοί συχνά εκφράζουν την ανάγκη για διαδικαστική διαφάνεια και δικαιοσύνη, καθώς έτσι διασφαλίζεται τόσο η ισότιμη μεταχείρισή τους, όσο και η γενική κατανόηση των νομικών και κρατικών διαδικασιών.

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ

Παρόλο που η οικονομική ανεξαρτησία είναι κάτι που η ομάδα-στόχος περιμένει με ανυπομονησία, η πραγματικότητα μπορεί να αποδειχθεί πολύ αγχωτική και δύσκολη. Σε πληθώρα ερευνών, οι νέοι αυτοί δηλώνουν πως αντιμετωπίζουν μεγάλες δυσκολίες στη διαχείριση χρημάτων, υπογραμμίζοντας πως αποτελεί ένα πεδίο πάνω στο οποίο θα ήθελαν περαιτέρω στήριξη (Barnardos, 2014b, Children's Rights Director for England, 2012, Dickson et al., 2009 και Dixon, & Lee, 2015). Οι παραπάνω ανησυχίες αντανακλούνται σε ερευνητικά δεδομένα, καθώς έως και το 34% των νέων της ομάδας-στόχου νιώθουν πως δεν ξέρουν να διαχειρίζονται χρηματικά ποσά. Συγκεκριμένα, οι νέοι αυτοί πιστεύουν ότι αυτό οφείλεται είτε στο χαμηλό εισόδημα, είτε στην έλλειψη δεξιοτήτων για την κατάρτιση ενός προϋπολογισμού (Dixon et al., 2004).

ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΣΤΕΓΗΣ

Έρευνες σε άτομα που αποχωρούν από δομές παιδικής φιλοξενίας έχουν υπογραμμίσει ότι η εύρεση και η διατήρηση μόνιμης στέγης αποτελεί καταλυτικό παράγοντα για την ευημερία κατά αυτή τη μετάβαση (Barnardos, 2014a; Liabo, McKenna, Ingold, & Roberts, 2017). Παρόλο που οι συγκεκριμένοι νέοι έχουν πολλάκις τονίσει τη σημασία διαβίωσης σε κατάλληλα και πλήρως εξοπλισμένα καταλύματα, πολλοί συνεχίζουν να δηλώνουν πως υπάρχουν ελάχιστες διαθέσιμες επιλογές στέγασης και αντίστοιχες υποστηρικτικές υπηρεσίες και προσωπικό (Barnardos, 2014b; Gill, 2017). Αυτό οδηγεί πολλούς νέους στη διαμονή σε καταλύματα ακατάλληλα για λόγους ασφάλειας ή και λόγους γενικής ποιότητας (Access all Areas, 2015; Gill, 2017). Παραδείγματα ανεπαρκών συνθηκών περιλαμβάνουν χαλασμένο οικιακό εξοπλισμό, συνθήκες υγρασίας και προβλήματα ηλεκτροδότησης (Barnardos, 2014a, 2014b; Kelly et al., 2016). Τελευταίο, και εξίσου σημαντικό, είναι ότι τα άτομα της ομάδας-στόχου δεν διαθέτουν συνήθως την αυτοπεποίθηση να απευθυνθούν σε κάποιον για τα προαναφερθέντα ζητήματα, εντείνοντας τη σοβαρότητα του φαινομένου (Baker, 2017).

ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Μεγάλο ποσοστό ατόμων από δομές φιλοξενίας υπογραμμίζει την σημασία εύρεσης και διατήρησης μιας θέσης εργασίας ή/και ακαδημαϊκής πορείας για λόγους πρακτικούς αλλά και συναισθηματικούς (Parry, & Weatherhead, 2014). Η εκπαίδευση και η εργασία δεν αποτελούν μόνο πηγές εισοδήματος και σταθερότητας, αλλά και μια μορφή εναλλακτικής ταυτότητας που προσδίδει νόημα και κινητήρια δύναμη στην ομάδα-στόχο (Baker, 2017). Δυστυχώς, οι νέοι της

ομάδας-στόχου έρχονται αντιμέτωποι με πολλούς φραγμούς στα εκπαιδευτικά ή/και επαγγελματικά μονοπάτια τους, στους οποίους συμπεριλαμβάνονται η διακοπή φοίτησης ή/και οι αρνητικές σχολικές εμπειρίες, η χαμηλή αυτοπεποίθηση και η εμπιστοσύνη και οι συχνές αλλαγές του τρόπου ζωής, όπως απώλειες κοντινών προσώπων, οικογενειακά προβλήματα ή δημιουργία οικογένειας (Dixon, & Lee, 2015, Gibb, & Edwards, 2017, Kelly et al., 2016 και Prince's Trust, 2017).

ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Μετά την αποχώρησή τους από τις δομές φιλοξενίας, πολλοί νέοι δηλώνουν πως η εμπειρία αυτή είχε δυσμενείς επιπτώσεις τόσο στην σωματική, όσο και στην ψυχική υγεία τους (Dixon, 2008; Dixon et al., 2004). Το γεγονός αυτό έχει οδηγήσει την ομάδα-στόχο να εκφράζει έντονες απόψεις για τα είδη υπηρεσιών υγείας (συμπεριλαμβανομένης της ψυχικής) που αποζητούν. Συγκεκριμένα, οι υπηρεσίες αυτές και τα άτομα που τις παρέχουν θα πρέπει να είναι φιλικά προς τον χρήστη, προσβάσιμα, ευέλικτα και διακριτικά (Baker, 2017). Μεγάλο ποσοστό νέων εντός και εκτός δομών φιλοξενίας τονίζει ότι νιώθει θυμωμένο και απογοητευμένο από την αποτυχία των επαγγελματιών υγείας να σεβαστούν την εμπιστευτικότητα των πληροφοριών υγείας τους (Mullan, & Fitzsimons, 2006). Δεδομένα τέτοιου τύπου εντείνουν την ανάγκη εκπαίδευσης των νέων (όσον αφορά τα δικαιώματά τους στον τομέα της υγείας) καθώς και του ειδικού προσωπικού (όσον αφορά την ευαισθητοποίηση και την ενημέρωση).

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Άτομα της ομάδας-στόχου δηλώνουν πως η παροχή συνεχούς συναισθηματικής υποστήριξης βοηθάει στην διαχείριση της μετάβασής τους στην ενηλικίωση. Ωστόσο, τα άτομα αυτά επίσης υπογραμμίζουν ότι οι συναισθηματικές τους ανάγκες δεν καλύπτονται πάντα επαρκώς, τόσο μέσα στο σύστημα δομών παιδικής φιλοξενίας όσο και μετά την αποχώρησή τους από αυτό (Rahilly, & Hendry, 2014; Rogers, 2011). Πολλοί νέοι τονίζουν ότι μετά την αποχώρησή τους από τις δομές νιώθουν αβοήθητοι και κοινωνικά απομονωμένοι (Adley, & Jupp Kina, 2017; Barnardos, 2014a; Barnardos, 2014b; Children's Rights Director for England, 2012; Dixon, & Baker, 2016; Liabo et al., 2017), γεγονός που, σε βάθος χρόνου, μπορεί να οδηγήσει σε βαριά και χρόνια προβλήματα σωματικής και ψυχικής

υγείας (Kelly et al., 2016). Μεγάλος αριθμός νέων που έχουν αποχωρήσει από δομές φιλοξενίας συμφωνούν στο ότι ένας από τους πιο κρίσιμους παράγοντες για την επιτυχή μετάβαση στην ενήλικη ζωή είναι να διαθέτει κάποιος-α δίκτυο ατόμων που νοιάζονται για αυτόν-ή (Happer, Mc-Creadie, & Aldgate, 2006). Στη πλειοψηφία των περιπτώσεων, οι υπηρεσίες στήριξης της ομάδας-στόχου σταματούν αμέσως μετά την αποχώρηση από τις δομές. Ως αποτέλεσμα, πολλοί νέοι νιώθουν ευάλωτοι γιατί σε περίπτωση ανάγκης έχουν λιγότερα άτομα στα οποία μπορούν να στηριχθούν (Dixon, & Baker, 2016). Τέλος, σε σχέση με το ειδικό προσωπικό των δομών, σε ευρύ φάσμα ερευνητικών αποτελεσμάτων, τα άτομα της ομάδας-στόχου είναι σαφή για τα χαρακτηριστικά που επιθυμούν να έχει το ειδικό προσωπικό των δομών φιλοξενίας.

Τα άτομα της ομάδας στόχου αναζητούν ειδικούς που:

- είναι συνεπείς, σταθεροί και αξιόπιστοι όσον αφορά τη τήρηση υποσχέσεων και την παροχή συναισθηματικής στήριξης (Hiles, Moss, Wright, & Dallos, 2013; Hiles, Moss, Thorne, Wright, & Dallos, 2014; Liabo et al., 2017).
- δείχνουν ειλικρινές ενδιαφέρον, κατανόηση και υψηλά επίπεδα ενσυναίσθησης, χωρίς να είναι επικριτικοί απέναντι στα άτομα της ομάδας-στόχου (Hiles et al., 2013; Prince's Trust, 2017).
- επιδεικνύουν υψηλή επιθυμία να βοηθήσουν τα άτομα αυτά να επιτύχουν, διατηρώντας θετικές αλλά ρεαλιστικές φιλοδοξίες γι' αυτά (Hiles et al., 2013).
- δεν διστάζουν να κάνουν το «ένα βήμα παραπάνω» ώστε να βοηθήσουν, αποδεικνύοντας έτσι το πραγματικό ενδιαφέρον για τη δουλειά τους (Liabo et al., 2017).
- είναι διατεθειμένοι να βοηθήσουν (σε ορισμένες περιπτώσεις) ακόμα και σε ώρες εκτός εργασίας (Hiles et al., 2013; Prince's Trust, 2017), και δεν αργούν να έρθουν σε επικοινωνία με την ομάδα-στόχο (Liabo et al., 2017).
- εμπνέουν εμπιστοσύνη (Hiles et al., 2014) και είναι φιλικοί, χωρίς να χάνουν την καθοδηγητική τους θέση (Prince's Trust, 2017).

Πράγματι, όταν οι ειδικοί ασχολούνται με την προετοιμασία των παιδιών για τη μετέπειτα ζωή, τα αποτελέσματα είναι παραπάνω από θετικά. Για παράδειγμα, όταν οι εκπαιδευτές έχουν υψηλές προσδοκίες και αφιερώνουν χρόνο στη υιοθέτηση δημιουργικών τρόπων διδασκαλίας, οι νέοι ξεπερνούν κατά πολύ το μέσο όρο αποφοίτησης από τη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση και της μετάβασης στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση

(Cheung, Lwin, & Jenking, 2012). Τέλος, με βάση την έρευνα που πραγματοποιήθηκε από το χρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Ένωση έργο Young People in Public Care: Pathways to Education in Europe (YiPPEE), το οποίο στόχευε στην εύρεση σωστής μεθόδου ώστε τα παιδιά από δομές φιλοξενίας να ακολουθήσουν την τριτοβάθμια εκπαίδευση, καταδείχθηκε πως το μεγαλύτερο πρόβλημα ήταν οι επαγγελματίες οι οποίοι δεν έδειχναν αρκετό ενδιαφέρον επί του θέματος (Jackson, & Cameron, 2012).

ΥΠΑΡΧΟΥΣΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΠΟΥ ΕΞΕΡΧΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΔΟΜΕΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Προκειμένου να δημιουργηθεί ένα πλήρες, ολοκληρωμένο και αποτελεσματικό πρόγραμμα παρέμβασης, είναι σημαντικό να αναφερθούν οι υπάρχουσες πρακτικές, διεθνούς και ευρωπαϊκού επιπέδου, που στοχεύουν στην προετοιμασία του πληθυσμού-στόχου. Με αυτό τον τρόπο καταγράφονται οι καλές πρακτικές και, ταυτοχρόνως, αποφεύγονται λάθη του παρελθόντος (για μια πλήρη λίστα διαδικτυακών συνδέσμων καλών πρακτικών δείτε το Παράρτημα Α). Αρχικά, πρέπει να σημειωθεί πως η πλειοψηφία των υπαρχουσών πρακτικών για τη φροντίδα ατόμων σε δομές φιλοξενίας βασίζεται σε μια σειρά κατευθυντήριων γραμμών που εξέδωσαν τα Ηνωμένα Έθνη. Τα Ηνωμένα Έθνη, σε Γενική Συνέλευση του 2010, συνέταξαν ορισμένες κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά την φροντίδα των ατόμων σε δομές φιλοξενίας. Συγκεκριμένα, τα άρθρα 131-136 αναφέρονται στα μέτρα που προτείνεται να λάβουν τα έθνη για την φροντίδα των νέων που αποχωρούν από μονάδες παιδικής φιλοξενίας (Παράρτημα Β). Σύμφωνα με αυτά,

βασικός στόχος τόσο των δομών όπως και των ειδικών είναι η προετοιμασία των παιδιών για την ενήλικη ζωή, κυρίως μέσω της απόκτησης κοινωνικών δυνατοτήτων και δεξιοτήτων ζωής. Σε αυτές περιλαμβάνονται ο επαγγελματικός και ακαδημαϊκός προσανατολισμός, η οικονομική ανεξαρτησία, η σωστή διαχείριση χρημάτων και η πρόσβαση σε κοινωνικές, νομικές και υγειονομικές υπηρεσίες. Τέλος, οι δομές πρέπει να συμπεριλαμβάνουν συμβουλευτικές συνεδρίες και υπηρεσίες στήριξης το νωρίτερο δυνατό, ώστε ο νέος να προετοιμάζεται στον μέγιστο βαθμό για την αποχώρησή του. Οι ακόλουθες πρακτικές υλοποιήθηκαν με γνώμονα τις προαναφερόμενες προτάσεις των Ηνωμένων Εθνών.

Big Brothers Big Sisters of America. Το πρόγραμμα «Big Brothers Big Sisters of America» έχει ως στόχο να βοηθήσει τα παιδιά να πραγματώσουν τις δυνατότητές τους μέσω της βοήθειας εθελοντών-μεντόρων που τα βοηθούν να καταρτιστούν επαγγελματικά. Το ερευνητικό κέντρο Public/Private Ventures της Φιλαδέλφια διεξήγαγε διαχρονική έρευνα για την αποτελεσματικότητα του προγράμματος, ανακαλύπτοντας ότι άτομα της ομάδας-στόχου ήταν 46% λιγότερο πιθανό να χρησιμοποιήσουν παράνομες ουσίες, 27% λιγότερο πιθανό να ξεκινήσουν την κατανάλωση αλκοόλ, και 33% λιγότερο πιθανό να εμπλακούν σε βίαια επεισόδια (Tierney, Grossman, & Resch, 1995). Quality for Children. Οι International Federation of Educative Communities, International Foster Care Organization και τα Παιδικά Χωριά SOS συνεργάστηκαν και δημιούργησαν το Quality for Children. Το Quality for Children είναι ένα πρόγραμμα το οποίο περιλαμβάνει οδηγίες και κριτήρια στους επαγγελματίες και προωθεί ένα υψηλό επίπεδο γνώσης για αυτούς, με σκοπό πάντα την παιδική προστασία και την διατήρηση

των δικαιωμάτων των παιδιών. Αυτά τα κριτήρια αγγίζουν ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων, από τη στιγμή που το παιδί θα μπει στο σύστημα, μέχρι την ενηλικίωσή του.

Τα πιο σημαντικά είναι τα εξής κριτήρια:

- Standard 14: το παιδί/νεαρός ενήλικας προετοιμάζεται συνεχώς για να ζήσει ανεξάρτητα.
- Standard 15: Η αποχώρηση από το σύστημα είναι μια διαδικασία που έχει μελετηθεί πλήρως πριν εφαρμοστεί.
- Standard 18: Συνεχόμενη υποστήριξη και η ευκαιρία και για επικοινωνία.
- Standard 9: Οι υπεύθυνοι των παιδιών που διαμένουν σε φορείς φιλοξενίας πρέπει να είναι καταλλήλως εκπαιδευμένοι και να έχουν ευνοϊκές συνθήκες στη δουλειά τους.

Για τους εκπαιδευτικούς λοιπόν που δεν γνωρίζουν εκ των προτέρων πώς να διδάξουν το συγκεκριμένο πληθυσμό, τα Παιδικά Χωριά SOS και η Eurochild έχουν δημοσιεύσει και συνεχίζουν να δημοσιεύουν έρευνες, φυλλάδια, βιβλία με οδηγίες και να πραγματοποιούν εκπαιδευτικά σεμινάρια.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΗΝΩΜΕΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Το Ηνωμένο Βασίλειο είναι μία από τις πιο ενεργές ευρωπαϊκές χώρες στον τομέα της εναλλακτικής παιδικής φροντίδας. Με τη θεσμοθέτηση νομικών πλαισίων και την υλοποίηση προγραμμάτων, η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου προσπαθεί να βοηθήσει τα άτομα που προέρχονται από δομές φιλοξενίας. Αρχικά, νέο νομοθετικό πλαίσιο τοποθετεί στις κρατικές αρχές ειδικό προσωπικό το οποίο οφείλει να συμβουλευτεί τα άτομα

που εγκαταλείπουν τις δομές φροντίδας. Έως και τα 21 έτη, η ομάδα-στόχος μπορεί να επισκέπτεται τον προσωπικούς συμβούλους οι οποίοι θα βοηθήσουν στην μετάβαση στην ενήλικη ζωή.

Αναγνωρίζοντας τα προβλήματα στην εκπαίδευση και την εργασία, το Τμήμα Επιχειρήσεων, Καινοτομιών και Δεξιοτήτων (Department for Business, Innovation & Skills: BIS) χρηματοδότησε το Ινστιτούτο Εκμάθησης και Εργασίας (Learning & Work Institute: LWI) να εκπονήσει ένα πρόγραμμα για την υποστήριξη της πρόσβασης και την επιτυχή παραμονή των ατόμων της ομάδας-στόχου στον εργασιακό και εκπαιδευτικό τομέα. Συγκεκριμένα, το πρόγραμμα παρέχει στα άτομα αυτά ειδικούς προσωπικούς συμβούλους οι οποίοι τα καθοδηγούν σχετικά με ζητήματα όπως ποια μαθήματα είναι διαθέσιμα και ποια θα ήταν η ιδανική εκπαιδευτική πορεία τους, πηγές παροχής συμβουλευτικής και υποστήριξης (συμπεριλαμβανομένης της οικονομικής υποστήριξης), πληροφορίες για θέσεις πρακτικής άσκησης ή θέσεις εργασίας του ενδιαφέροντός τους. Τέλος, το Ηνωμένο Βασίλειο αναγνωρίζει την ανάγκη για ευκολότερη πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, υλοποιώντας έτσι το πρόγραμμα "Future in Mind". Το πρόγραμμα αυτό έχει ως στόχο την βελτίωση των υπηρεσιών ψυχικής υγείας, εκπαιδεύοντας τόσο τους ειδικούς ψυχικής υγείας όσο και τους υπεύθυνους τους για τις ανάγκες των ατόμων της ομάδας-στόχου.

Μπέρμινχαμ: Οδηγός αποχώρησης από δομές φροντίδας. Με σκοπό την διευκόλυνση της ομάδας-στόχου να

αποχωρήσει από τις δομές φροντίδας και να ανεξαρτητοποιηθεί, το δημοτικό συμβούλιο του Μπέρμινχαμ συνέταξε έναν οδηγό-φυλλάδιο για τα άτομα της ομάδας-στόχου. Αρχικά, ο οδηγός περιλαμβάνει βασικά στοιχεία επικοινωνίας για σχετικές κρατικές δομές και υπηρεσίες στήριξης και παραθέτει τα δικαιώματα των ατόμων της ομάδας-στόχου. Επίσης, ο οδηγός θίγει σημαντικά ζητήματα όπως τη δημιουργία πλάνου ζωής, την εύρεση και διατήρηση στέγης, την διατήρηση διαπροσωπικών σχέσεων, τη διαχείριση οικονομικών πόρων και την αντιμετώπιση καταστάσεων ανάγκης. Toolkit for Practitioners: Leaving and Aftercare: Το «Toolkit for Practitioners» είναι ένας οδηγός που δημιουργήθηκε μέσω του προγράμματος "Fundamental Rights and Citizenship, 2007–2013" από το Slovak National Centre for Human Rights (SNCHR) και το Estonian Union for Child Welfare (EUCW). Σκοπός του οδηγού είναι να υποδείξει τρόπους και μεθόδους επιτυχούς αποχώρησης των νέων από τις δομές φιλοξενίας. Βασισμένο σε δεδομένα καλών πρακτικών της Δανίας, Αγγλίας, Σλοβακίας, Εσθονίας και Λιθουανίας, το εγχειρίδιο παρέχει καθοδήγηση και συστάσεις για την αποχώρηση και τη μετέπειτα φροντίδα των νέων αυτών. Ο οδηγός υπογραμμίζει την ανάγκη της έγκαιρης προετοιμασίας των παιδιών πριν αποχωρήσουν, το νωρίτερο δυνατό. Βασικά στάδια στην προετοιμασία αυτή είναι η αξιολόγηση των αναγκών, η δημιουργία πλάνου δράσης, η ψυχική στήριξη και συμβουλευτική, και η παρακολούθηση των αποτελεσμάτων. Το εγχειρίδιο παραθέτει αναλυτικές οδηγίες για κάθε στάδιο προετοιμασίας, τονίζοντας τις εκπαιδευτικές ανάγκες των νέων.

Ο παρακάτω πίνακας παραθέτει τους βασικούς άξονες:

Στοιχεία προετοιμασίας για αποχώρηση από δομές παιδικής φιλοξενίας

Προσωπική Φροντίδα

- Προσωπική υγιεινή
- Δίαιτα
- Υγεία (και σεξουαλική υγεία)

Πρακτικές Ικανότητες

- Προϋπολογισμός
- Αγορές
- Μαγειρική
- Καθαριότητα

Διαπροσωπικές Δεξιότητες

- Διαχείριση επαγγελματικών και μη σχέσεων
- Διαχείριση σεξουαλικών σχέσεων

Αυτοπεποίθηση

- Εκτίμηση του εαυτού
- Προσέγγιση της φροντίδας και των διάφορων υπηρεσιών δίχως αμηχανία

Εκπαίδευση και Εργασία

- Προγραμματισμός της περαιτέρω εκπαίδευσης
- Υποστήριξη και επιβράβευση της θετικής προόδου
- Καλλιέργεια πολιτιστικών γνώσεων και δεξιοτήτων

Ειδική Φροντίδα

- Κάλυψη των αναγκών των νέων με μαθησιακές ή σωματικές αναπηρίες

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΟΥΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Συνοψίζοντας, η δευτερογενής έρευνα κινήθηκε σε τρεις βασικούς άξονες: την εξέταση των προβλημάτων και προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι νέοι της ομάδας-στόχου, την αποτύπωση των εκπαιδευτικών τους αναγκών και την ανάλυση των ήδη υπάρχουσών πρακτικών που αποσκοπούν στην προετοιμασία της ομάδας-στόχου. Η βιβλιογραφική έρευνα ανέδειξε πως τα βασικότερα προβλήματα που εμφανίζονται στα άτομα της ομάδας είναι το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, τα υψηλά ποσοστά ανεργίας, τα οικονομικά προβλήματα και τα ζητήματα στέγασης, η απόκτηση παιδιών σε νεότερες ηλικίες, τα προβλήματα ψυχικής υγείας, η κατάχρηση ουσιών και η υπερεκπροσώπησή τους σε σωφρονιστικά ιδρύματα.

Τα προαναφερθέντα προβλήματα αντανακλώνται και στις εκπαιδευτικές ανάγκες των ατόμων της ομάδας-στόχου, οι οποίες, σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία, αφορούν στην εκπαίδευση στις νομικές διαδικασίες, και ιδιαίτερα στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των ατόμων αυτών, στην εκμάθηση σωστής διαχείρισης οικονομικών πόρων, στην ανάπτυξη ικανοτήτων για εργασία και εκπαίδευση, στην ενημέρωση για τη φροντίδα σωματικής και ψυχικής υγείας, στην δημιουργία και διατήρηση δυνατών διαπροσωπικών σχέσεων, ενώ η ύπαρξη ειδικά καταρτισμένου προσωπικού καταδεικνύεται ως απαραίτητη.

Τέλος, κατά τη δευτερογενή έρευνα αναλύθηκαν ορισμένες εφαρμοσμένες καλές πρακτικές προετοιμασίας των νέων της ομάδας-στόχου, σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Ειδικότερα, βασισμένες πάνω στις κατευθυντήριες γραμμές του ΟΗΕ για την φροντίδα των παιδιών σε δομές φιλοξενίας (2010) αναφέρονται προγράμματα που στηρίζονται στην υποστήριξη των νέων ατόμων μέσω του mentor-ing και προγράμματα που στοχεύουν στην εκπαίδευση και στην ενημέρωση τόσο των παιδιών που αποχωρούν από τις δομές φροντίδας, όσο και των επαγγελματιών που τα υποστηρίζουν. Η πλειοψηφία των καλών πρακτικών περιλαμβάνει την εκπαιδευτική και επαγγελματική υποστήριξη των παιδιών αυτών, δίνοντας παράλληλα έμφαση στον τομέα της υγείας τους, στην διαχείριση των οικονομικών τους και στη συνεχή πληροφόρηση στα θέματα που αφορούν την ομάδα.

4. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

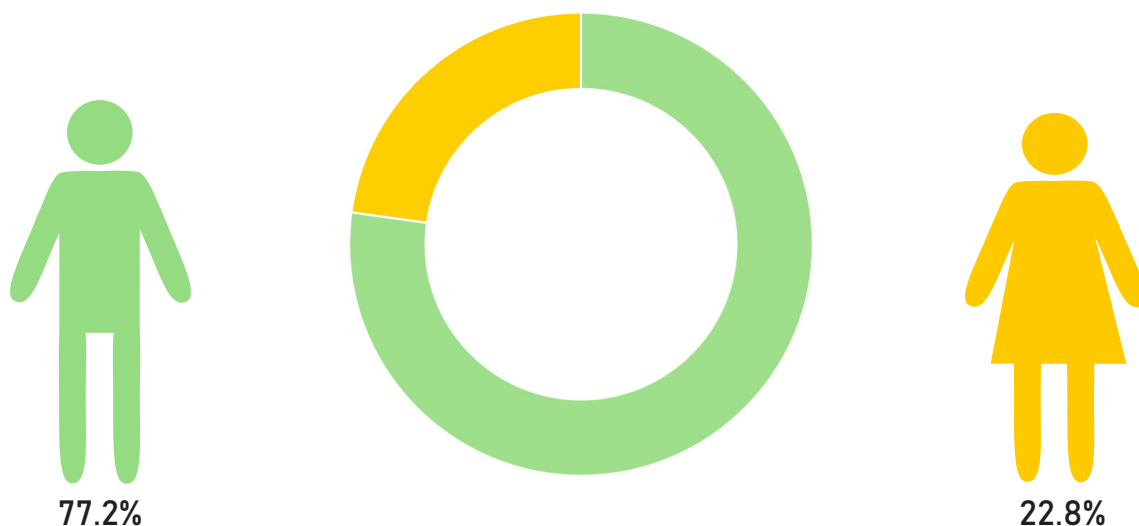
Η συνολική αποτύπωση των αποτελεσμάτων της έρευνας κατέδειξε τις εκπαιδευτικές ανάγκες της ομάδας-στόχου και των επαγγελματιών φροντίδας καθώς και την ανάγκη δημιουργίας ενός οργανωμένου δικτύου συμβουλευτικής και στήριξης για την πορεία τους προς την ενήλικη ζωή. Η παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας αποτελεί σύνθεση των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην έρευνα της οποίας τα ευρήματα ενσωματώθηκαν στις παρακάτω θεματικές ενότητες.

Α. ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΗΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

Η ανάλυση των δεδομένων που προέκυψε από την ποσοτική ανάλυση των ερωτηματολογίων ανέδειξε τα γενικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού-στόχου που αφορούν το βιολογικό φύλο, την ηλικία, τη διάρκεια παραμονής στη δομή παιδικής προστασίας, το εκπαιδευτικό επίπεδο και τη γνώση της ελληνικής γλώσσας.

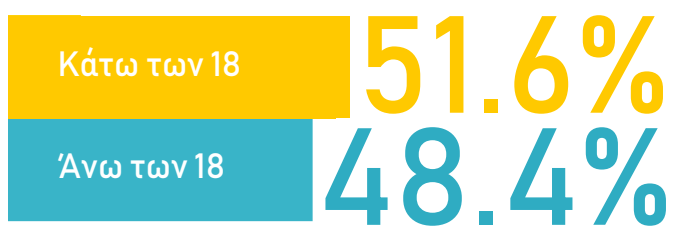
Στην κατανομή του πληθυσμού-στόχου βάση φύλου εντοπίστηκε ένα υψηλότερο ποσοστό αγοριών που διαμένουν στις δομές παιδικής προστασίας.

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΦΥΛΟ

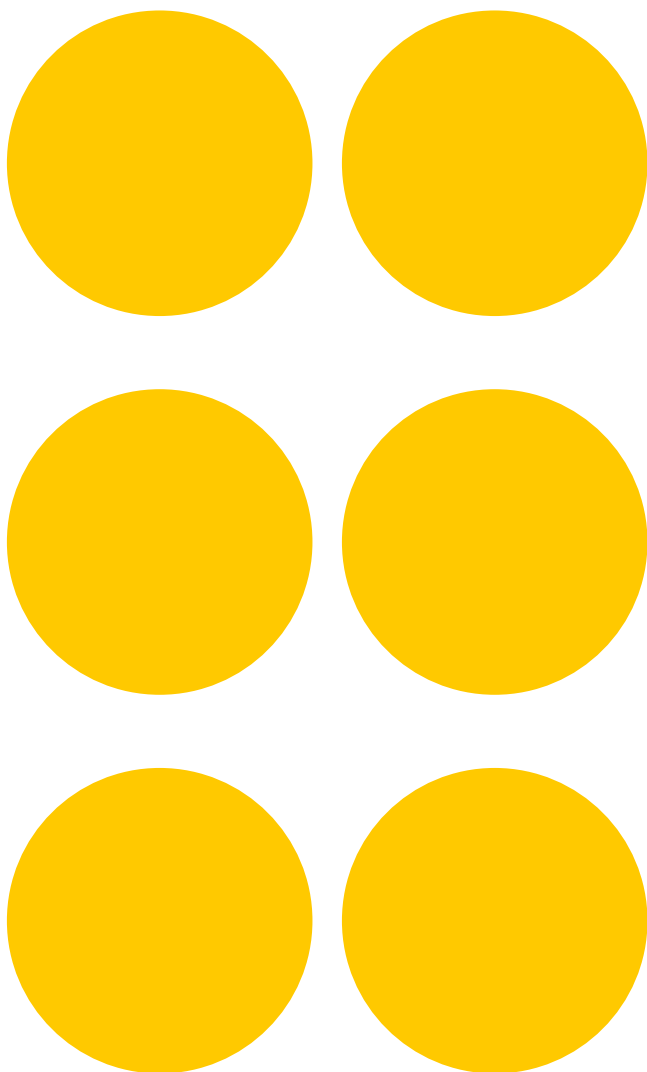

Επιπρόσθετα, η ηλικιακή κατανομή του πληθυσμού-στόχου προσδιόρισε πως το ποσοστό των παιδιών κάτω των 18 ετών και των νέων άνω των 18 είναι σχεδόν ίσο.

Κατανομή με βάση την ηλικία

Και συγκεκριμένα:

Τα παιδιά του πληθυσμού στόχου παρέμειναν στις δομές προστασίας βάση ημερολογιακών μηνών στα παρακάτω ποσοστά.

Κατανομή με βάση τη διάρκεια διαμονής

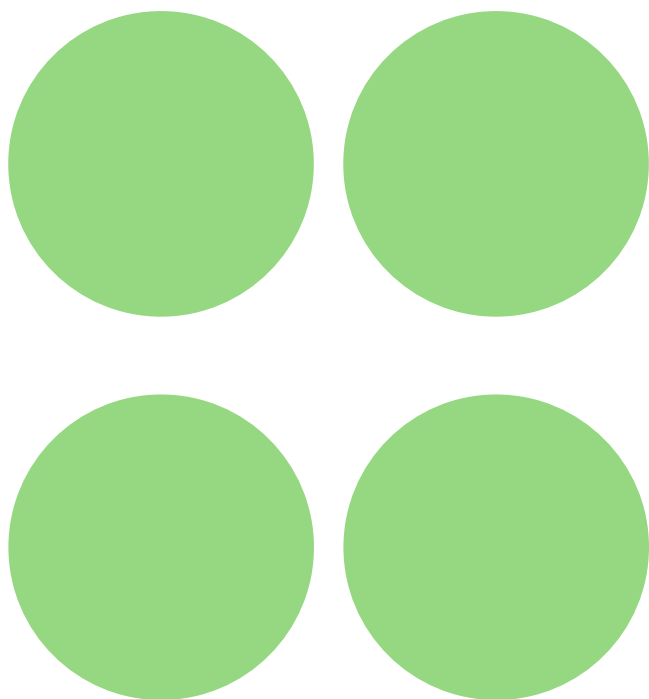
Το ποσοστό που αφορά το εκπαιδευτικό επίπεδο των συμμετεχόντων στην έρευνα έδειξε πως η πλειοψηφία των παιδιών είτε παρακολουθεί είτε έχει ολοκληρώσει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Εκπαιδευτικό επίπεδο

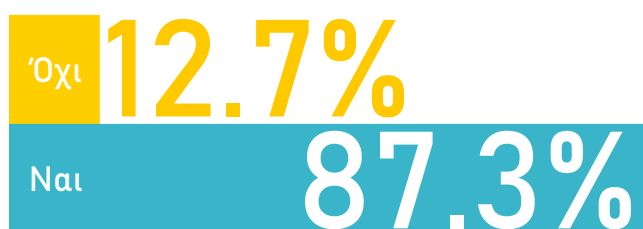
Το ποσοστό της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης έχει παρακολουθήσει τις παρακάτω τάξεις Λυκείου:

Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Η ανάλυση των ποσοστών γνώσης της ελληνικής γλώσσας κατέγραψε ένα υψηλό ποσοστό ελληνομάθειας.

Γνώση της ελληνικής γλώσσας

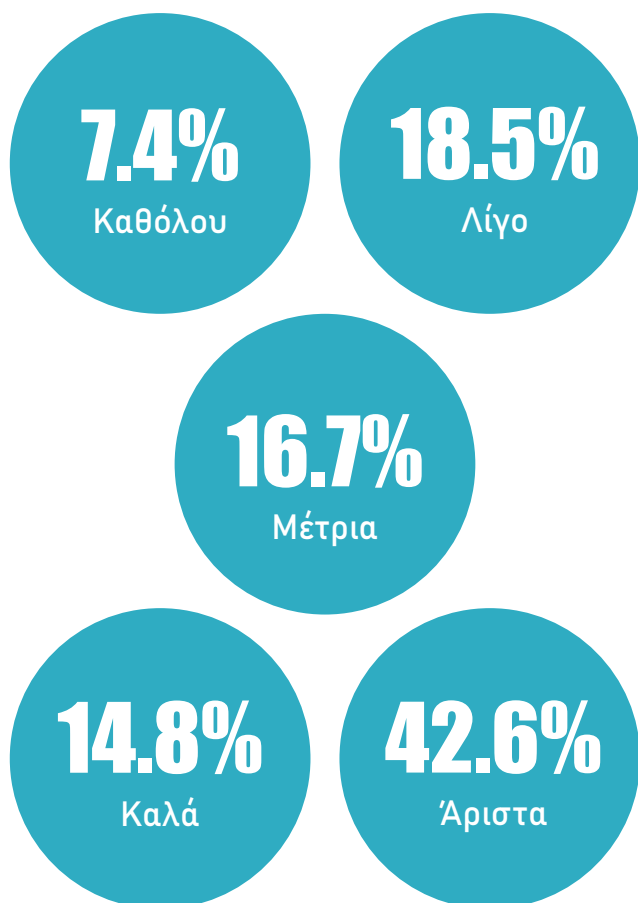
Παρόλα αυτά, το επίπεδο της ελληνομάθειας δεν είναι το ίδιο για όλα τα παιδιά που μιλάνε ελληνικά. Συγκεκριμένα, το 56,4% δήλωσε άριστο επίπεδο ελληνομάθειας.

Επίπεδο ελληνομάθειας

Και όπως προκύπτει από τα δεδομένα υπάρχουν διαφοροποιήσεις στα επίπεδα γραπτού λόγου, προφορικού λόγου και ανάγνωσης.

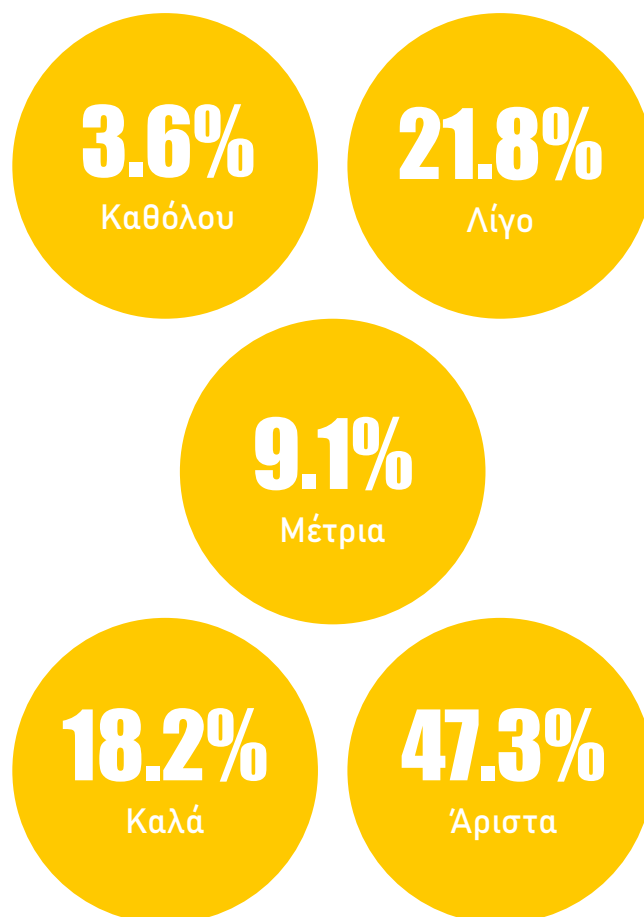
Επίπεδο γραπτού λόγου

Επίπεδο προφορικού λόγου

Επίπεδο ανάγνωσης

Το ποσοστό του δείγματος που δεν μιλάει Ελληνικά δήλωσε ως πρωταρχικές γλώσσες ομιλίας τις παρακάτω:

Άλλες γλώσσες ομιλίας

2.3%

Παστού
(Αφγανική
διάλεκτος)

2.3%

Σουιδικά

2.3%

Ινδικά

«Να έχουν τελειώσει το Λύκειο. Εάν δεν έχουν τελειώσει τη βασική εκπαίδευση είναι πολύ δύσκολο να μπουν στην αγορά εργασίας. Ή τουλάχιστον να έχουν λάβει κάποια επαγγελματική εκπαίδευση»

Επαγγελματίας δομής παιδικής προστασίας

«Πηγαίνω σχολείο και παρακολουθώ μαθήματα. Θέλω να γίνω διερμηνέας. Να δουλέψω αργότερα σε ξενώνες και σε άλλους χώρους που θα χρειάζονται μετάφραση οι άνθρωποι για να συνεννοηθούν με τις διάφορες αρχές.»

15χρονος σε δομή παιδικής προστασίας

«Είναι σημαντικό και τα ίδια τα παιδιά τι στόχους έχουν. Υπάρχουν παιδιά που έχουν στόχο να δουλέψουν. Υπάρχουν όμως και παιδιά που στόχο έχουν να γίνουν κάτι. Και αυτά τα παιδιά παίρνουν επαίνους από το σχολείο κλπ. Είναι πολύ σημαντικό και τι θέλει το κάτι παιδί».

Επαγγελματίας Δομής Παιδικής Προστασίας

Β. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Όπως αναμενόταν η εκπαίδευση έχει σημαντική θέση στη ζωή των παιδιών που διαβιούν σε δομές παιδικής προστασίας. Συγκεκριμένα και σε ποσοστό 79,4%, οι συμμετέχοντες στην έρευνα είτε έχουν ολοκληρώσει είτε παρακολουθούν τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Οι μελλοντικές προσδοκίες των νέων μετά την αποχώρησή τους από τις δομές φιλοξενίας και προστασίας επικεντρώθηκαν στο θέμα της εκπαίδευσης τους. Τόσο οι επαγγελματίες των δομών όσο και τα ίδια τα παιδιά αναγνώρισαν τη σημασία της εκπαίδευσης προκειμένου να μπορούν να ξεκινήσουν εφοδιασμένα την επαγγελματική τους πορεία.

Συγκεκριμένα, τα παιδιά σε ποσοστό 44,4% δήλωσαν πως μετά την ολοκλήρωση της παραμονής τους στη δομή παιδικής προστασίας επιθυμούν υποστήριξη για να συνεχίσουν τις σπουδές τους. Αναλυτικότερα, στην ερώτηση «Τι σκοπεύετε να κάνετε μετά την ολοκλήρωση της παραμονής σας στη δομή παιδικής προστασίας ως προς την εκπαίδευση σας;» τα παιδιά απάντησαν ως εξής:

Η εκπαίδευση και η κατάρτιση αναδείχθηκαν ως πολύ σημαντικά ζητήματα από τα παιδιά σε ποσοστό 39,7%.

Η ανάγκη για εξατομίκευση της εκπαίδευσης

Οι επαγγελματίες των δομών έδωσαν ιδιαίτερη έμφαση στις επιθυμίες και ανάγκες των παιδιών και κατά συνέπεια υπογράμμισαν πως κανένα πρόγραμμα ανάπτυξης δεξιοτήτων δεν θα πρέπει να γίνεται χωρίς τη σύμφωνη γνώμη των νέων. Οι ανάγκες τους ποικίλλουν και για αυτό τον λόγο ο οποιοσδήποτε σχεδιασμός οφείλει να γίνεται αφού λαμβάνεται υπόψιν το πλάνο ζωής που έχουν για τον εαυτό τους τα ίδια τα παιδιά. Παράλληλα, σημειώθηκε από τους επαγγελματίες δομών παιδικής προστασίας ο προσανατολισμός προς την εκπαίδευση και την ανάπτυξη γνωστικών δεξιοτήτων ως σημαντικός και συγχρόνως αναγκαίος παράγοντας για την εξάσκηση οποιουδήποτε επαγγέλματος. Επιπρόσθετα, τονίστηκε η ανάγκη στήριξης των παιδιών που επιθυμούν και μπορούν να επενδύσουν περισσότερο στην εκπαιδευτική τους πορεία.

«Με ρώτησαν για αυτήν την απόφαση. Πήγαμε μαζί στη σχολή και μου άρεσε. Για την πρακτική μόνη μου έμαθα. Τώρα ψάχνω για να συνεχίσω στο εξωτερικό. Μόνη μου πάλι! Αν χρειαστώ βοήθεια θα ζητήσω.»

21χρονη σε δομή παιδικής προστασίας

«Εδώ δεν βρίσκουν δουλειά άλλοι με προσόντα, εγώ θα βρω;»

19χρονος σε δομή προστασίας

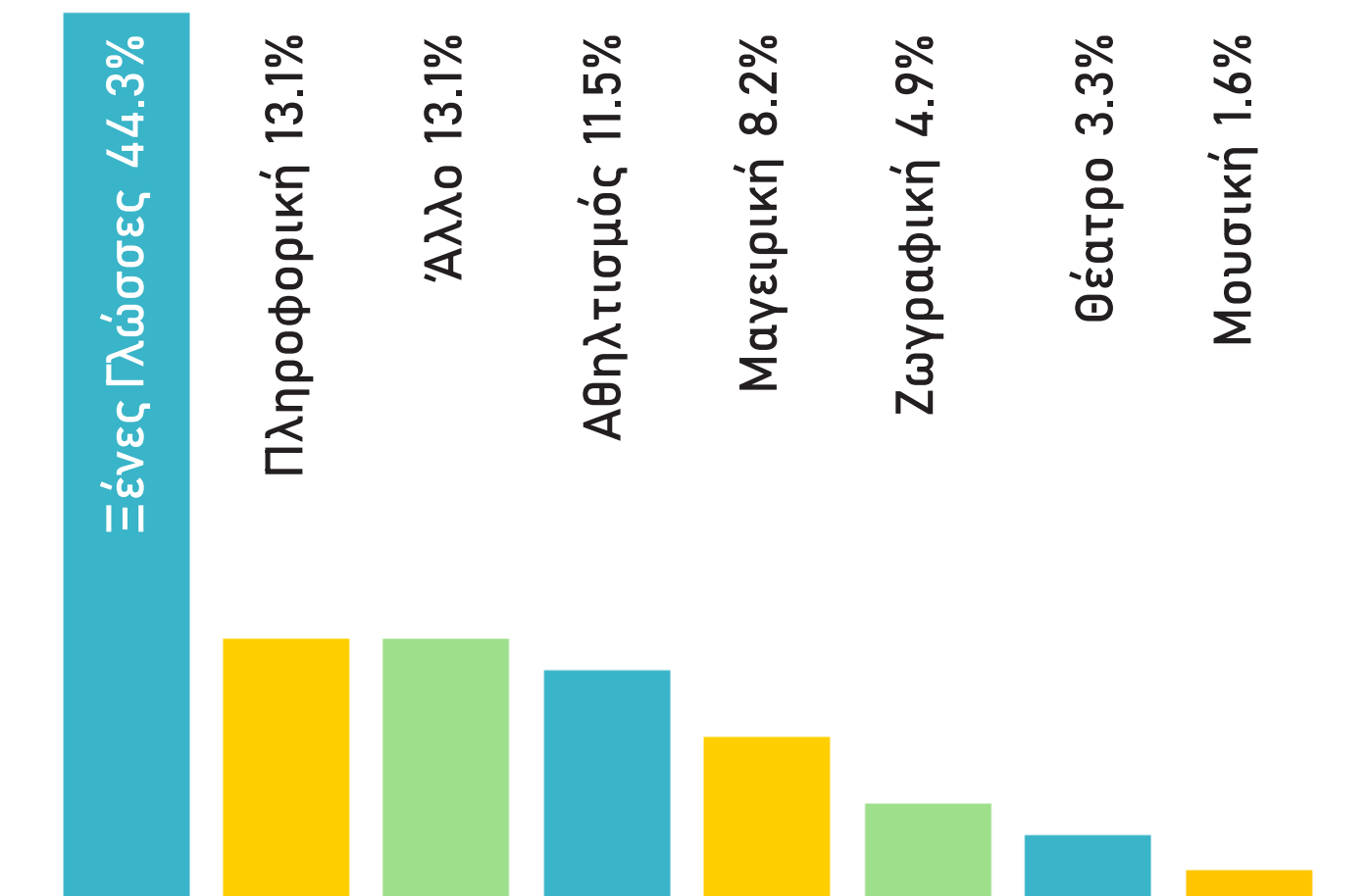
«Θέλω να γίνω ανθρωπολόγος. Να ταξιδέψω και να γνωρίσω διάφορους ανθρώπους και πολιτισμούς. Όμως δεν ξέρω τι πρέπει να σπουδάσω, ούτε το που, ούτε το πώς».

17χρονος σε δομή προστασίας

ΑΛΛΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

Τα παιδιά ανέδειξαν και την εκπαιδευτική ανάγκη τους για την εκμάθηση ξένων γλωσσών καθώς και για άλλα εκπαιδευτικά αντικείμενα, όπως αποτυπώνεται στον παρακάτω πίνακα.

Άλλες Γνώσεις και Δεξιότητες

ΕΡΓΑΣΙΑ

Η αναζήτηση εργασίας για τα παιδιά που διαβιούν σε δομές παιδικής προστασίας αποτελεί κεντρικό ζήτημα κατά την αποχώρηση τους από τις δομές. Το 75,5% δηλώνει πως ότι επιθυμεί να λάβει υποστήριξη στο θέμα της εύρεσης εργασίας κατά την ολοκλήρωση της παραμονής τους στη δομή παιδικής προστασίας.

Κατά συνέπεια, το 83,2% ανέδειξε την εκπαίδευση σε θέματα απασχόλησης ως ένα από τα τρία πιο σημαντικά θέματα μετά την αποχώρησή τους από τη δομή. Ενώ στο ερώτημα «Πόσο σημαντική

θεωρείτε την εκπαίδευση σας σε θέματα Εύρεσης Απασχόλησης και Εργασίας;» τα παιδιά παρουσίασαν σε ποσοστό 61,5% την ανάγκη εκπαίδευσης σε θέματα εύρεσης απασχόλησης ως ιδιαίτερα σημαντική.

«Πιο διευκολυντικό για τα ίδια τα παιδιά είναι η πρόληψη. Από τη στιγμή που έχουμε ένα παιδί που σε λίγους μήνες θα φύγει είναι βοηθητικό να έχουμε ένα βιογραφικό σημείωμα. Έτσι το παιδί θα είναι λιγότερο αγχωμένο για το μετά. Είναι καλύτερα να μπορείς να προλάβεις το επόμενο στάδιο».

Επαγγελματίας δομής παιδικής προστασίας

«Το σπίτι το βρήκα με τον φροντιστή. Τώρα ξέρω πως πρέπει άμεσα να ξεκινήσω με τη σχολή, για να παίρνω το επίδομα από το ίδρυμα. Δεν ξέρω από πού να αρχίσω γιατί είναι πολλά αυτά που πρέπει να γίνουν».

19χρονος σε δομή προστασίας

«Εμείς τους δίνουμε χαρτζιλίκι. Μας έχουν πει ότι θα θέλανε λίγα παραπάνω χρήματα. Κάνουμε ότι μπορούμε για να βρούμε λεφτά, από δωρεές για παράδειγμα. Το πρόγραμμα τα καλύπτει όλα. Ένδυση, σίτιση, υπόδηση. Υπάρχουν όμως κάποιες δυσκαμψίες. Παλιά υπήρχε επιτροπή που τα κανόνιζε αυτά. Τώρα το καταργήσανε και αυτό και τα κάνουμε όλα εμείς. Τα παιδιά πρέπει να μάθουν να διαχειρίζονται τα λεφτά, και όχι να τα ξοδεύουν για να αγοράσουν τσιγάρα.»

Επαγγελματίας δομής παιδικής προστασίας

Ανάγκη για Εκπαίδευση σε Θέματα Απασχόλησης

Στις προτεραιότητες των παιδιών για τα πρώτα βήματα τους έξω από τη δομή προστασίας, το 41,3% δήλωσε την εργασία ως την πρώτη προτεραιότητα του.

ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Παρόλη την καταγεγραμμένη ανάγκη για εργασία, κατά την διάρκεια διενέργειας της ομάδας εστίασης καθώς και στις εις βάθος συνεντεύξεις τα παιδιά εμφανίστηκαν τόσο απροετοίμαστα όσο και ανήσυχα για το θέμα της εύρεσης εργασίας. Η έλλειψη προετοιμασίας έγκειτο στο γεγονός πώς δεν υπήρξε σαφής καθοδήγηση για τα δικαιώματα στην εργασία, για τις απαραίτητες δεξιότητες εύρεσης και διατήρησης μιας εργασίας και για την έκδοση νομιμοποιητικών εγγράφων και αριθμών μητρώου (ΑΦΜ, ΑΜΚΑ), ενώ η ανησυχία αφορούσε την γενικότερη οικονομική κατάσταση της χώρας που χαρακτηρίζεται από υψηλούς δείκτες ανεργίας και από ιδιαίτερα χαμηλούς μισθούς.

Η ανεπάρκεια στην προετοιμασία των παιδιών επισημάνθηκε πρωτίστως σε θέματα επαγγελματικού προσανατολισμού, ο οποίος θα μπορούσε να βοηθήσει τα παιδιά να ανακαλύψουν τις δεξιότητες τους και να φτιάξουν ένα αποτελεσματικό εκπαιδευτικό και επαγγελματικό πλάνο. Για το θέμα αυτό τα παιδιά δήλωσαν ότι δεν έχουν την απαραίτητη πληροφόρηση όσον αφορά τις πιθανές εκπαιδευτικές επιλογές που θα μπορούσαν να έχουν, ούτε τον τρόπο οικονομικής στήριξης αυτών των επιλογών.

Οι προκλήσεις όσο και οι καθημερινές απαιτήσεις των παιδιών αποτελούν πολλές φορές εμπόδια στην δημιουργία ενός ολοκληρωμένου πλάνου μετάβασης προς την αυτόνομη διαβίωση. Για αυτό το λόγο, οι επαγγελματίες φροντίδας τόνισαν τη σπουδαιότητα της σωστής προετοιμασίας και πρόληψης επικείμενων εμποδίων. Οι ευκαιριακές και συγκυριακές

«Η ανασφάλεια μπορεί να περιοριστεί με την απόκτηση δεξιοτήτων. Να μπορούν να νιώσουν ότι μπορούν να σταθούν μόνο τους. Η ανάγκη του κάθε παιδιού πρέπει να καλυφθεί πριν φύγει από τη δομή».

Επαγγελματίας δομής παιδικής προστασίας

«Παρόλο που δεν ήταν η οικογένεια μου, εγώ πήρα υποστήριξη, είχα προστασία, βρήκα πρότυπα. Και στην αποτυχία ήταν εκεί να βοηθήσουν».

20χρονη σε δομή παιδικής προστασίας

«Είχα και τη μητρική και την πατρική φιγούρα. Με καθησύχαζαν όταν είχα άγχος και ανησυχία.»

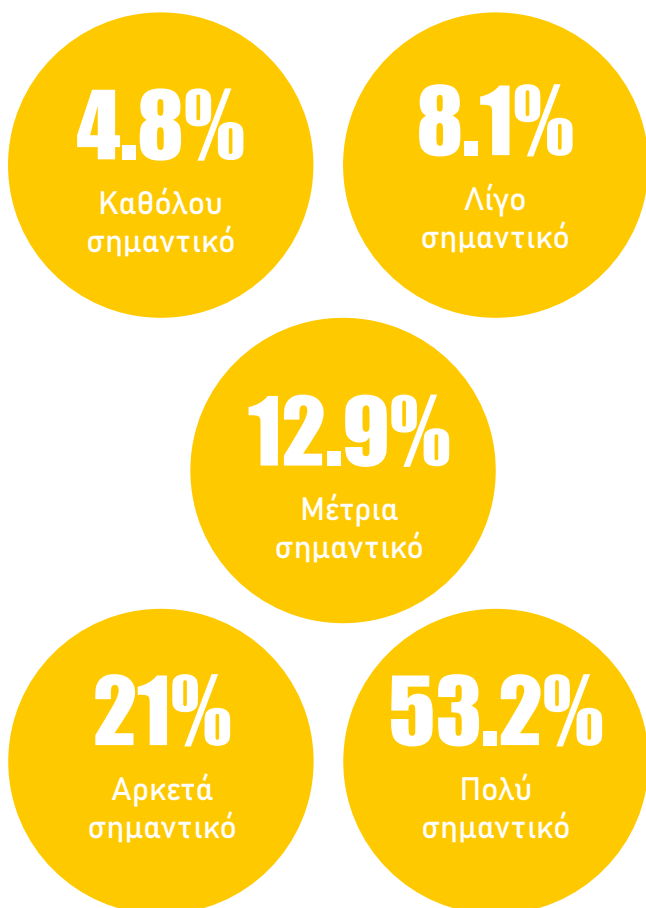
24χρονη σε δομή παιδικής προστασίας

αποφάσεις που συνήθως συνοδεύουν τον σχεδιασμό πλάνων αυτόνομης διαβίωσης ενώ σέβονται σαφώς τις παρούσες επιθυμίες των παιδιών δρουν ως τροχοπέδη στην δημιουργία ενός μακροπρόθεσμου πλάνου ζωής που θα είναι αποτελεσματικότερο για τα ίδια τα παιδιά.

ΣΤΕΓΑΣΗ

Η ανάγκη εκπαίδευσης των παιδιών σε θέματα διαμονής αποτυπώθηκε σε ποσοστό 53,2% ως ιδιαίτερα σημαντική.

Ανάγκη για Εκπαίδευση σε θέματα διαμονής

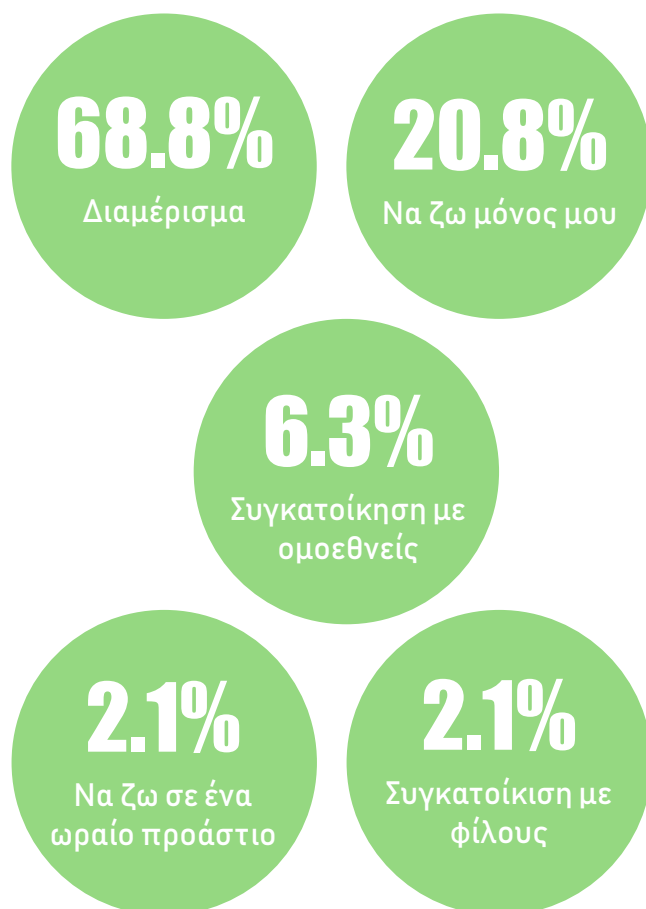

Στο ερώτημα «Τι θεωρείτε ως ιδιαίτερα σημαντικό /χρήσιμο για τα πρώτα σας βήματα έξω από τη δομή προστασίας;», το θέμα της εκπαίδευσης σε ζητήματα στέγασης αποτέλεσε σε ποσοστό 48,3%

την δεύτερη πιο σημαντική επιλογή των παιδιών.

Τα παιδιά ανέδειξαν και την ανάγκη υποστήριξης τους μετά από την αποχώρησή τους από τη δομή προστασίας στους παρακάτω τομείς διαμονής και αντίστοιχα ποσοστά.

Επιλογές διαμονής μετά την αποχώρηση από τη δομή παιδικής προστασίας

Μία από τις μεγαλύτερες ανησυχίες των παιδιών αφορούσε την στιγμή που θα αναγκαζόντουσαν να φύγουν από τη δομή φιλοξενίας. Ειδικότερα τα παιδιά με ιδιαίτερες δυσκολίες σε θέματα κοινωνικοποίησης τους ένιωθαν ιδιαίτερα ευάλωτα σε θέματα διαμονής και στέγασης. Παράλληλα, τα παιδιά δήλωσαν πως ένιωθαν ιδιαίτερα πιεσμένα από τους κοινωνικούς λειτουργούς των δομών παιδικής προστασίας που

«Ήρθα μεγάλος από μία άλλη δομή που ευτυχώς έκλεισε...περνούσα απαίσια...δεν θέλω να τα θυμάμαι. Εδώ ήταν όλα πολύ καλά. Πολύ καλή οργάνωση και υποστήριξη. Δέθηκα με τον Κομε βοηθάει πολύ στο να οργανώσω τη ζωή μου τώρα που άρχισα να μένω μόνος μου και να σπουδάζω.»

19χρονος σε δομή παιδικής προστασίας

«Το κύριο πρόβλημα είναι αυτό. Εμείς τους βγάζουμε ΑΦΜ και ΑΜΚΑ πριν φύγουν από εμάς. Το θέμα είναι ότι μετά δεν υπάρχει κανένας που να μπορούν να αναφερθούνε. Είναι μόνοι τους».

Επαγγελματίας δομής παιδικής προστασίας

«Όποια απορία είχα συνήθως απαντιόταν. Παρόλα αυτά ένιωθα πως μπορούσα να ζητήσω βοήθεια πάσα στιγμή θα αντιμετώπιζα κάποιο θέμα. Και με τα ιατρικά και με τις σπουδές και με όλα ήμουν καλυμμένη.

20χρονη σε δομή παιδικής προστασίας

τους προέτρεπαν για την γρήγορη εκπαιδευτική τους αποκατάσταση καθώς το μεγαλύτερο ποσοστό των δομών στήριζε οικονομικά τα παιδιά που σπούδαζαν προκειμένου να μπορούν να γίνουν οικονομικά ανεξάρτητα και να αναζητήσουν ανεξάρτητη στέγαση.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

Άλλη μία απαραίτητη δεξιότητα που ανέδειξαν τα παιδιά είναι αυτή της οικονομικής τους αυτάρκειας. Αναφέρθηκε επανειλημμένα μία ανασφάλεια όσον αφορά τον έλεγχο των μηνιαίων εξόδων. Μη έχοντας βασικές γνώσεις κατάρτισης και τήρησης ενός μηνιαίου προϋπολογισμού, τα παιδιά εξέφρασαν την ανασφάλεια τους για το πώς θα μπορούν να φέρουν εις πέρας τόσο τη συντήρηση ενός νοικοκυριού όσο και τα γενικότερα μηνιαία έξοδα τους. Τα ευρήματα της έρευνας κατέδειξαν ως μεγάλο το ποσοστό παιδιών - συγκεκριμένα 54% - που θεωρεί την εκπαίδευση στη διαχείριση των οικονομικών τους ως σημαντική.

Ανάγκη για εκπαίδευση στην οικονομική διαχείριση

Η ανάγκη απόκτησης δεξιοτήτων σε θέματα οικονομικής διαχείρισης επισημάνθηκε και από τους επαγγελματίες σε δομές παιδικής προστασίας. Συγκεκριμένα, οι επαγγελματίες αναφέρθηκαν στην δική τους αδυναμία να ανταπεξέλθουν σε ζητήματα κάλυψης βιοτικών αναγκών με απόρροια να μην υπάρχει χρόνος να επικεντρωθούν στην ανάπτυξη της δεξιότητας των παιδιών στο πώς να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τα χρήματα που τους παρέχονταν ως χαρτζιλίκι από τις δομές.

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Η ανάπτυξη των επικοινωνιακών δεξιοτήτων αναφέρθηκε ως ιδιαίτερα σημαντικός παράγοντας για το 46,8% των παιδιών που θεώρησαν τις διαπροσωπικές σχέσεις ως ένα σημαντικό τομέα στη πορεία τους προς την αυτόνομη διαβίωση.

Ανάγκη για Εκπαίδευση σε Θέματα Επικοινωνίας και Διαπροσωπικών Σχέσεων

«Η ανάγκη του κάθε παιδιού βρίσκεται στο πριν. Αν έχει οικογένεια, αν είναι αγνώστου πατρός και μητρός. Το τραύμα δεν επουλώνεται. Αυτό το κενό θα καλυφθεί με χρήση. Σε τέτοιες περιπτώσεις ευτυχώς που υπάρχει το MOSAIC».

Επαγγελματίας δομής παιδικής προστασίας

«Για τώρα, ναι, θα ήθελα να μείνω στην Ελλάδα. Να εξερευνήσω την Ελλάδα. Οι Έλληνες μοιάζουν πολύ με το δικό μας λαό και θέλω πολύ να μάθω τι γίνεται στην Ελλάδα. Νιώθω τον εαυτό μου πιο κοντά στον Έλληνα σε σχέση με έναν Γερμανό»

19χρονος σε δομή παιδικής προστασίας

«Για παράδειγμα, να αντιληφθούν πόσο σημαντικό είναι να πηγαίνουν σχολείο και όχι να λένε ότι έχουν πονοκέφαλο, που και αυτό το καταλαβαίνω γιατί πάνε στο σχολείο και ακούνε όλη μέρα ελληνικά οπότε και παθαίνουν πονοκέφαλο. Πιστεύω ότι υπάρχει ένα θέμα με το πρόγραμμα καθώς μας διαφεύγουν δύο πράγματα: το δύσκολο προσφυγικό ταξίδι αλλά και το γεγονός ότι στις χώρες καταγωγής το σχολείο δεν είναι τόσο σημαντικό».

Επαγγελματίας δομής παιδικής προστασίας

46.8%

Αρκετά
σημαντικός

0%

Πολύ
σημαντικός

Το 66,8% των παιδιών ανέδειξε την κοινωνική δικτύωση και τις διαπροσωπικές σχέσεις ως ένα από τα τρία πιο σημαντικά θέματα στα οποία τα παιδιά επιθυμούσαν να λάβουν υποστήριξη μετά από την αποχώρηση τους από τη δομή προστασίας.

Η ανασφάλεια στο θέμα των διαπροσωπικών σχέσεων τονίστηκε και από τους επαγγελματίες των δομών που έκριναν ως αναγκαία την ανάπτυξη δεξιοτήτων των παιδιών στο θέμα της ψυχολογικής ωρίμανσης. Για την ψυχολογική ενδυνάμωση των παιδιών τέθηκε η ανάγκη να παύσουν πρακτικές που κάνουν τα παιδιά χειριστικά και συνεπώς δεν ενισχύουν την αυτονομία και την αυτοπεποίθησή τους.

ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

Η σχέση με το επαγγελματικό προσωπικό της εκάστοτε δομής προστασίας ήταν αυτή που ουσιαστικά διαμόρφωσε και το σύνολο των εμπειριών των παιδιών κατά τη διάρκεια διαμονής τους στη δομή. Το σημαντικότερο στοιχείο ήταν η προσφορά στήριξης στα παιδιά, η οποία, όπως αναφέρθηκε και στις εις βάθος συνεντεύξεις με τα παιδιά, ήταν πολύ παραπάνω από τα προβλεπόμενα επαγγελματικά καθήκοντα.

Στο ερώτημα «Υπάρχει ένα ανθρώπινο δίκτυο στο οποίο θα μπορούσατε να βασιστείτε; Ποιο είναι αυτό;» τα παιδιά ανέδειξαν τη δομή παιδικής προστασίας σε ποσοστό 33,9% ως τον πιο σημαντικό θεσμό υποστήριξης τους μετά την αποχώρησή τους από τη δομή.

«Υπάρχει ένα ανθρώπινο δίκτυο στο οποίο θα μπορούσατε να βασιστείτε; Ποιο είναι αυτό;»

33.9%

Ξενώνας

21%

Γονείς/Συγγενείς

16.1%

ΜΚΟ

16.1%

Φίλοι

8.1%

Εκκλησία

3.2%

Ομοεθνείς

1.6%

Σε κανέναν

Οι συνεντεύξεις με παιδιά που διαβιούσαν σε δομές φιλοξενίας ανέδειξαν το θέμα της εμπιστοσύνης στους επαγγελματίες των δομών παιδικής προστασίας ως κύριο θέμα. Τα παιδιά έκριναν τη σχέση αυτή κυρίως με γνώμονα το εύρος της βοήθειας που είχαν λάβει από τους φροντιστές στα διάφορα θέματα που τους απασχολούσαν καθώς και με γνώμονα με την προσωπική σχέση που είχαν αναπτύξει μαζί τους.

«Θέλω να πηγαίνω σχολείο, όμως στο σχολείο που πηγαίνω δεν καταλαβαίνω τι λένε. Είναι επαγγελματικό λύκειο και εγώ μιλάω μόνο Γαλλικά. Δεν μπορώ να συνεννοηθώ.»

17χρονος σε δομή προστασίας

«Με ενημερώνουν πάντα για αυτά που μπορώ ή δεν μπορώ να κάνω. Πχ. δεν έχω διαβατήριο, και είχαν έρθει να μου πουν τι σημαίνει αυτό. Καμιά φορά είναι καλύτερο να μην ξέρεις και όλες τις λεπτομέρειες γιατί το μυαλό γεμίζει και δεν μπορείς να κοιμηθείς τη νύχτα.»

19χρονος σε δομή παιδικής προστασίας

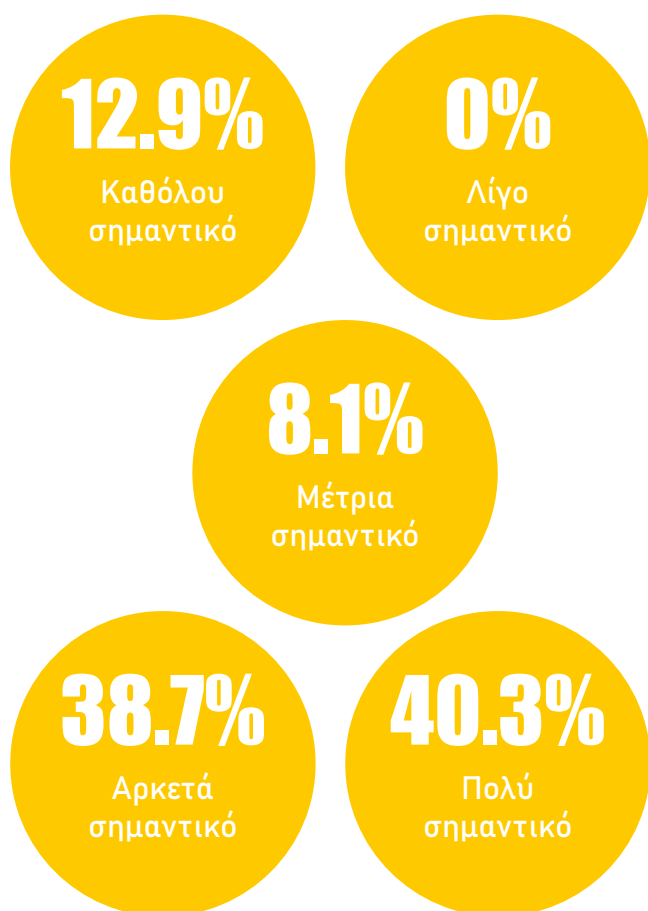
«Νοιώθω πολύ μόνος μέσα στον ξενώνα. Δεν έχω φίλους που να κατάγονται από την χώρα μου. Θέλω στήριξη. Δεν θέλω κουβεντούλα.»

19χρονος σε δομή παιδικής προστασίας

ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΜΕ ΔΗΜΟΣΙΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ

Το 40,3% των παιδιών ανέδειξε ως πολύ σημαντική την ανάγκη εκπαίδευσης σε θέματα συναλλαγών με τις δημόσιες υπηρεσίες.

Ανάγκη για Εκπαίδευση σε Θέματα Συναλλαγών με Δημόσιες Υπηρεσίες

Η ενίσχυση των τρόπων εξατομίκευσης λαμβάνει χώρα κατά την παραμονή των παιδιών στις δομές παιδικής προστασίας μέσω της συνοδείας των επαγγελματιών φροντίδας στις εκάστοτε αρμόδιες δημόσιες υπηρεσίες. Η άμεση και καθημερινή σχέση των επαγγελματιών φροντίδας με τα παιδιά έδωσε στους πρώτους τη δυνατότητα τόσο να αφουγκράζονται όσο και να επεξηγούν τις ανησυχίες των παιδιών σε σχέση με την αποχώρησή τους από τις δομές προστασίας και να τα εφοδιάζουν με τις απαραίτητες δεξιότητες.

ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΚΑΛΗ ΖΩΗ

Στο ζήτημα της υποστήριξης τους μετά την αποχώρησή τους από τις δομές παιδικής προστασίας, τα παιδιά επισήμαναν την υποστήριξη που ανέμεναν να λάβουν σε θέματα φροντίδας της υγείας τους σε ποσοστό 23,1%· ενώ το 53,2% των παιδιών ανέδειξε την ανάγκη για εκπαίδευση σε ζητήματα υγείας και καλής ζωής ως πολύ σημαντική.

Στο θέμα της πληροφόρησης για τα θέματα υγείας, οι συμμετέχοντες στις εις βάθος συνεντεύξεις ανέφεραν πως οι επαγγελματίες στις δομές προστασίας έκαναν όλες τις απαραίτητες διαδικασίες για την κάλυψη των αναγκών ιατρικών εξετάσεων τους καθώς και για την αντιμετώπιση των οποιοδήποτε προβλημάτων υγείας αντιμετώπιζαν.

«Φεύγουν από ένα πολύ προστατευμένο περιβάλλον και ξαφνικά είναι εκεί. Και έχουμε παιδιά που είχαν κάνει μεγάλα βήματα, και ξαφνικά βλέπουμε να υποτροπιάζουν».

Επαγγελματίας δομής παιδικής προστασίας

«Έχουμε μια ομάδα ανθρώπων που θέλουμε να πλαισιώσουν τα παιδιά. Δεν θέλουμε ούτε νυχτοφύλακες ούτε εμψυχωτές. Πρέπει να τους διδάξουμε δεξιότητες όπως για παράδειγμα το πώς να κρατήσουν ένα σπίτι».

Επαγγελματίας δομής παιδικής προστασίας

«Τα παιδιά φέρνουν πολλές δυσκολίες. Ο ρόλος μας είναι διττός. Πώς ταυτόχρονα θα αυτονομηθούν αλλά ταυτόχρονα να καταλάβουν ότι ο δρόμος δεν είναι γεμάτος λουλούδια και πρέπει να προετοιμαστούν».

Επαγγελματίας δομής παιδικής προστασίας

Το θέμα των καταχρήσεων

Οι επαγγελματίες των δομών παιδικής προστασίας ανέδειξαν και τον ελλοχεύοντα κίνδυνο της χρήσης ναρκωτικών ουσιών από τα παιδιά που δεν μπορούν να διαχειριστούν τη μετάβαση προς την αυτόνομη διαβίωση και ενηλικίωση. Για τα θέματα της ψυχολογικής ωρίμανσης και υγείας οι δομές ανηλίκων συνήθως έχουν τουλάχιστον μόνιμο και εξειδικευμένο ψυχολόγο. Μεγαλύτερες δομές έχουν και εξωτερικούς συνεργάτες που επισκέπτονται περιστασιακά τις δομές και παρέχουν τις υπηρεσίες τους. Συνήθως τα παιδιά ανοίγονται και μιλάνε για τις εμπειρίες τους. Αυτά τα οποία δεν το κάνουν, συνήθως καλύπτουν το «κενό» με τη χρήση ναρκωτικών ουσιών, ή καπνίζοντας χασίς. Σε αυτές τις περιπτώσεις οι δομές συνεργάζονται με ειδικούς από το ΚΕΘΕΑ MOSAIC και τον Ο.ΚΑ.ΝΑ.

Γ. ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΟΙ ΑΝΗΛΙΚΕΣ

Το 65,2% των παιδιών δήλωσε πως επιθυμεί να παραμείνει στην Ελλάδα μετά την αποχώρηση του από τη δομή προστασίας.

Τα σχέδια των ασυνόδευτων ανηλίκων μετά την αποχώρησή τους από τις δομές φροντίδας επικεντρώθηκαν σε θέματα εκπαίδευσης και εργασίας καθώς σε θέματα στέγασης. Συγκεκριμένα, τα παιδιά εξέφρασαν τις ανησυχίες τους όσον αφορά την επίτευξη των στόχων τους, καθώς δεν ένοιωθαν ότι είχαν τις απαραίτητες δεξιότητες για τον σωστό προγραμματισμό των μελλοντικών τους σχεδίων. Παρόλα αυτά είχαν μία σαφή αντίληψη του τι θα ήθελαν να κάνουν χωρίς όμως να έχουν ιδέα για το πώς θα το κάνουν πραγματικότητα. Κατέδειξαν, επίσης, την έλλειψη στήριξης από τους επαγγελματίες φροντίδας που ενώ συνέβαλαν σημαντικά στην καθημερινή τους ευημερία, δεν μπορούσαν να τους ενισχύσουν στα θέματα συντονισμού των μελλοντικών τους σχεδίων.

Ειδικότερα στην ομάδα των ασυνόδευτων ανηλίκων, η γνώση της ελληνικής γλώσσας χαρακτηρίστηκε ως σημαντική εκπαιδευτική δεξιότητα. Συζητήθηκε εκτενώς η προσπάθεια που καταβάλλουν οι υπεύθυνοι των δομών για την ενθάρρυνση των παιδιών να πάνε στο σχολείο.

Στην αρχή τα παιδιά ήταν ιδιαιτέρως σκεπτικά όμως καθησυχάζονταν γρήγορα από τους φροντιστές τους οι οποίοι τα διαβεβαίωναν πως θα μάθουν πολύ εύκολα και γρήγορα τα ελληνικά όπως τα είχαν μάθει και τα μεγαλύτερα παιδιά των δομών. Ωστόσο, τέθηκε και η σημαντική θεσμική έλλειψη των διαθέσιμων θέσεων στα διαπολιτισμικά γυμνάσια και λύκεια με άμεση συνέπεια τα παιδιά να αναγκάζονται να εγγραφούν σε γενικά ή επαγγελματικά λύκεια εγκαταλείποντας τις σπουδές τους μετά από λίγο καθώς δεν μπορούσαν να γράψουν και να διαβάσουν στα ελληνικά. Ελάχιστα παιδιά αναζήτησαν την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας σε άλλους φορείς καθώς ένοιωθαν την ανάγκη να ενταχθούν στο κοινωνικό πλαίσιο ενός σχολείου. Για αυτό

«Επιπλέον, πρέπει να σκεφτούμε ποιος είναι ο ρόλος της ιδρυματικής φροντίδας στο σύστημα παιδικής προστασίας. Αυτό σημαίνει ότι απαιτείται μια ευρύτερη στρατηγική. Με την αποσπασματικότητα των υπηρεσιών δεν μπορούμε να απαντήσουμε σε τέτοιου είδους ερωτήματα».

Επαγγελματίας δομής παιδικής προστασίας

«Ο κάθε φορέας σήμερα διαχειρίζεται με διαφορετικό τρόπο το θέμα της ενηλικίωσης. Άπαξ και φύγουν τα παιδιά χάνονται τα ίχνη τους. Πρέπει να υπάρξει οργανωμένη προσέγγιση για την δημιουργία ενός τέτοιου θεσμού αφού γίνει καταγραφή των πραγματικών αναγκών των παιδιών».

Επαγγελματίας δομής παιδικής προστασίας

«Κάποιες φορές νοιώθω πως δεν παίρνω τις σωστές αποφάσεις. Να πω την αλήθεια δεν ξέρω τι μπορώ και τι δεν μπορώ. Υπάρχει και αυτή η αντίληψη για τα ιδρύματα έξω. Κάποιος με τις κατάλληλες γνώσεις αν θα μπορούσε να στηρίξει αυτή την προσπάθεια μας να σταθούμε έξω.»

21χρονη σε δομή παιδικής προστασίας

και το σχολείο παρουσιάστηκε ως φορέας κοινωνικοποίησης των παιδιών.

Η ομάδα των ασυνόδευτων ανηλίκων ένωθε ιδιαίτερα ευάλωτη στο θέμα της νομιμοποιητικής διαδικασίας της αίτησης ασύλου καθώς αντιμετώπιζαν τη συγκεκριμένη διαδικασία ως κάτι που μόνο οι ειδικοί και οι δικηγόροι της δομής προστασίας μπορούσαν να φέρουν εις πέρας. Για αυτόν το λόγο ένωσαν ιδιαίτερα ευάλωτοι για να αντιμετωπίσουν τα θέματα αυτά ως ανεξάρτητοι ενήλικες. Οι συνεντεύξεις με τα ασυνόδευτα ανήλικα υπογράμμισαν την αδυναμία των παιδιών να ανταποκριθούν στο μέλλον στη οποιαδήποτε διεκπεραίωση νομιμοποιητικών ή άλλων ενεργειών καθώς κατά την διαβίωση τους στις δομές

προστασίας οι επαγγελματίες των δομών τους είχαν την κύρια ευθύνη όλων αυτών των διεκπεραιώσεων και δεν εκπαίδευαν τα παιδιά σε αυτούς τους τομείς.

Τέλος, η ομάδα των ασυνόδευτων ανηλίκων υπογράμμισε την μοναχικότητα που βιώνει τόσο μέσα όσο και έξω από τις δομές προστασίας. Συχνά η προσέγγιση των ειδικών στην οποιαδήποτε αντιμετώπιση τραύματος ή στην περαιτέρω ψυχολογική ενδυνάμωση δεν έχει πάντοτε τα αποτελέσματα που θα περίμεναν οι ειδικοί ψυχολόγοι. Αποτέλεσμα ήταν πολλές φορές αυτές οι ψυχολογικές ελλείψεις να καλύπτονται με τη χρήση και κατάχρηση ουσιών και αλκοόλ.

«Έκανα πάντοτε αυτό που μου έλεγαν από τη δομή. Μετά όμως γνώρισα κάποιον στο συμβούλιο για τους πρόσφυγες. Με βοήθησε σε αυτά που ήθελα. Είχα και εγώ πιο πολύ εμπιστοσύνη.»

19χρονος σε δομή παιδική προστασίας

«Εννοείται πως μόνοι μας αναζητούμε την επιμόρφωση. Εγώ έκανα σεμινάρια για τη διαχείριση του θυμού, του θρήνου και της θλίψης. Πως αλλιώς θα βοηθούσα τα παιδιά;»

Επαγγελματίας Δομής Παιδικής Προστασίας

«Είναι λογικό πως όταν το παιδί θέλει να μιλήσει πρέπει να είσαι εκεί. Σε ένα σπίτι όμως έχουμε μια μαγείρισσα και έχουμε και μια καθαρίστρια. Οι περισσότεροι δεν ξέρουν καν τα δικαιώματα του παιδιού. Οπότε είναι αναγκαίο να εκπαιδεύονται όλοι στο πώς θα αντιμετωπίσουν ένα παιδί».

Επαγγελματίας Δομής Παιδικής Προστασίας

Δ. Η ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΣΤΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΝΗΛΙΚΗ ΖΩΗ

Η αποχώρηση από το προστατευμένο χώρο των δομών δεν συνεπάγεται πάντοτε και την μελλοντική αυτονομία των παιδιών καθώς αποκόπτεται η επαφή με τους επαγγελματίες δομών παιδικής προστασίας οι οποίοι είχαν την ουσιαστική ευθύνη φροντίδας και προετοιμασίας των παιδιών. Αυτή η απότομη εναλλαγή επιδρά αρνητικά στα παιδιά τα οποία μη μπορώντας να βρουν σε αυτόνομες πλέον δομές την αναγκαία στήριξη και καθοδήγηση εγκαταλείπουν την όποια προσπάθεια για τη διευθέτηση των υποθέσεων τους με δημόσιους και άλλους φορείς.

Για αυτό τον λόγο, η επίτευξη της κοινωνικής ανάπτυξης και ωρίμανσης των παιδιών κρίθηκε ότι οφείλει να γίνεται με βιωματικό τρόπο προκειμένου τα παιδιά να μπορούν να καταλάβουν τόσο τις δυνατότητες τους όσο και να αντιμετωπίσουν τις οποιοδήποτε δυσκολίες. Η προετοιμασία των παιδιών για την ενεργή είσοδο τους στην κοινωνία θεωρήθηκε ως αναπόσπαστο κομμάτι της όλης προετοιμασίας καθώς θα μπορούσε να δώσει στα παιδιά τα απαραίτητα εφόδια τόσο σε επαγγελματικό όσο και σε οικονομικό επίπεδο.

Τα παιδιά τόνισαν ότι ένιωθαν σίγουρα πως ακόμα και μετά την αποχώρηση τους από τη δομή θα μπορούσαν να ανατρέξουν στη βοήθεια των ειδικών προκειμένου να τα βοηθήσουν να φέρουν εις πέρας την όποια πρόκληση σε θέματα υγείας. Από την οπτική γωνία των επαγγελματιών των δομών αυτή η σιγουριά των παιδιών θεωρήθηκε ως μια συναισθηματική ανωριμότητα που επηρεάζει τόσο τη λήψη αποφάσεων όσο και την αυτοπεποίθηση των παιδιών. Αντιμέτωποι τόσο με την κάλυψη των

συναισθηματικών αναγκών των παιδιών όσο και με την παράλληλη στήριξη στην αντιμετώπιση των βιοτικών αναγκών τους όσο βρίσκονται στις δομές προστασίας, οι επαγγελματίες φροντίδας υπογράμμισαν το κενό που υπάρχει στην συναισθηματική στήριξη αυτών των παιδιών μετά την αποχώρησή τους από τις δομές φροντίδας.

Η αποσπασματική, μη οργανωμένη και μη θεσμική προετοιμασία των παιδιών για την ενήλικη ζωή αποτελούν ζητήματα που αναφέρθηκαν και από τους εμπλεκόμενους φορείς. Η ελλιπής προετοιμασία θεωρήθηκε ως απόρροια της ανυπαρξίας μίας θεσμικής στρατηγικής για την προετοιμασία των παιδιών που διαβιούν σε δομές παιδικής προστασίας για την ενήλικη ζωή.

Η ανάγκη δημιουργίας θεσμικού πλαισίου για την υποστήριξη των παιδιών που αποχωρούν λόγω ενηλικίωσης από τις δομές παιδικής προστασίας εκφράστηκε από τους επαγγελματίες δομών παιδικής προστασίας. Συγκεκριμένα, ειπώθηκε πως οι επαγγελματίες φροντίδας σε δομές προστασίας επικεντρώνουν το έργο τους στην παροχή πρωταρχικών υπηρεσιών φροντίδας στα παιδιά και πως η προετοιμασία για την αυτόνομη διαβίωση αποτελεί μία εξίσου σημαντική υπηρεσία η οποία όμως θα πρέπει να παρέχεται με τη δημιουργία ενός εξατομικευμένου σχεδίου από ειδικά εκπαιδευόμενους επαγγελματίες.

Στο ερώτημα που απευθύνθηκε στα παιδιά «Υπάρχει κάτι άλλο που θα θέλατε να προτείνετε;» αναδείχθηκε σε ποσοστό 87,5% η ανάγκη των παιδιών για την ανάπτυξη υποστηρικτών δομών που θα βοηθούσαν την ομαλή μετάβαση τους προς την αυτόνομη διαβίωση.

«Όσον αφορά το προσωπικό, θα πρέπει πρώτα από όλα να καταλάβουν γιατί είναι εκεί που είναι. Δεν δουλεύουμε σε εταιρεία. Δεν κατασκευάζουμε κάτι τυποποιημένο. Είμαστε με ανθρώπους. Για ποιόν λόγο είμαστε εκεί; Γιατί χρειαζόμαστε δουλειά; Γιατί είμαστε κοινωνικοί λειτουργοί; Αν δεν είμαστε εκεί για το παιδί τότε δεν κάνουμε για αυτή τη δουλειά. Πρέπει να καταλάβουμε ότι είμαστε εκεί για το παιδί».

Επαγγελματίας Δομής Παιδικής Προστασίας

«Μπορεί να μεγαλώσεις έναν άνθρωπο χειριστικό και με διάθεση αυτολύπησης. Το κριτήριο του να ξέρεις πως να κρατάς ένα παιδί είναι καθοριστικό. Πρώτα πρέπει να βοηθάς έναν άνθρωπο αναπτυχθεί με φροντίδα και μετά έρχεται η τεχνογνωσία».

Επαγγελματίας δομής παιδικής προστασίας

«Χρειάζεται να έχεις υπόβαθρο αγάπης. Αλλιώς δεν γίνεται αυτή η δουλειά».

Επαγγελματίας Δομής Παιδικής Προστασίας

87.5%

Να αναπτυχθούν
υποστηρικτικές
δομές

6.3%

Να κλείσουν τα
camps

6.2%

Καλύτερη
προετοιμασία

Η ιδέα δημιουργίας ενός οργανωμένου δικτύου για τη στήριξη των παιδιών που διαβιούν σε δομές φιλοξενίας είχε τη θετική ανταπόκριση των περισσότερων παιδιών. Το κύριο σημείο αυτής της θετικής ανταπόκρισης δεν ήταν τόσο το θέμα της δημιουργίας ενός δικτύου ψυχολογικής υποστήριξης όσο το θέμα της κοινωνικής καθοδήγησης και βοήθειας προς την αυτόνομη διαβίωση.

Η ίδια ιδέα αξιολογήθηκε θετικά και στις απαντήσεις των παιδιών που διαβιούσαν σε δομές φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκων. Παρόλα αυτά, λόγω του συνεχούς αισθήματος κινητικότητας και αλλαγής στον τρόπο ζωής –από τα κέντρα υποδοχής, στις δομές προστασίας και μετά στα ημιαυτόνομα διαμερίσματα της “Υπάτης Αρμοστείας– τα παιδιά δήλωσαν ότι θα ένιωθαν καλύτερα εάν και εφόσον το δίκτυο αυτό ήταν οργανωμένο από ανθρώπους που οι ίδιοι ήταν πρώην πρόσφυγες και θα μπορούσαν να συναισθανθούν το πώς βιώνουν οι ασυνόδευτοι ανήλικες την μετάβαση προς την ενήλικη ζωή.

Ε. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Ο ρόλος των επαγγελματιών δομών παιδικής προστασίας καθώς και οι ανάγκες εκπαίδευσης, εποπτείας, κατάρτισης και δικτύωσης τους κρίθηκαν ως ιδιαίτερα σημαντικά στοιχεία στο θέμα της μετάβασης των παιδιών προς της αυτόνομη διαβίωση.

Εξειδίκευση και επιμόρφωση

Ένα από τα θέματα που αναδείχθηκε μέσα από την ερευνητική διαδικασία ήταν η ανάγκη επιμόρφωσης του προσωπικού σε θέματα ειδικής εκπαίδευσης. Οι επαγγελματίες επισήμαναν πώς όσες πιστοποιήσεις έχουν λάβει για τις συγκεκριμένες εκπαιδευτικές θέσεις ήταν σε συνέχεια προσωπικών τους πρωτοβουλιών για περαιτέρω επιμόρφωση και εκπαίδευση.

Ένα άλλο σημαντικό ζήτημα που να αναδείχθηκε ήταν και η ανάγκη εκπαίδευσης όλου του προσωπικού των δομών προκειμένου να αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά οι ιδιαίτερες δυσκολίες των παιδιών.

Οι επαγγελματίες δομών παιδικής προστασίας υπογράμμισαν και τον σημαντικό ρόλο τους στην ψυχολογική ενδυνάμωση των παιδιών. Ως προς αυτό το θέμα, δήλωσαν πως θα πρέπει να υπάρχει συγκερασμός τεχνογνωσίας και κοινωνικής ευαισθητοποίησης.

Τέλος, δόθηκε έμφαση και στην ανάπτυξη περαιτέρω δεξιοτήτων –όπως για παράδειγμα δεξιότητες ψυχολογικής και οικονομικής υποστήριξης– των επαγγελματιών φροντίδας, οι οποίοι συχνά επιφορτίζονταν με ανάληψη καθηκόντων άλλων ειδικοτήτων προκειμένου να βοηθηθούν τα παιδιά.

«Νοιώθω την ανάγκη να εκπαιδευτώ άμεσα στο νομικό κομμάτι. Έχουμε έναν δικηγόρο μερικής απασχόλησης, όμως τα ερωτήματα των παιδιών είναι συνεχή και είναι πολλά».

Επαγγελματίας Δομής Παιδικής Προστασίας

«Αλλιώς δε γίνεται, είναι πολύ δύσκολο ψυχολογικά εάν δεν υπάρχει στήριξη. Πιέζεσαι και σαν άνθρωπος γιατί είναι πολύ δύσκολο όλο αυτό που συμβαίνει. Μου έλεγε μια κοπέλα από την UNESCO, «κάναμε μια έρευνα, και το 60% των ατόμων που δουλεύουν σε δομές με ασυνόδευτα ανήλικα παραιτούνται στο 8μηνο. Εάν δεν υπάρχει αυτό το πράγμα για τους εργαζόμενους παθαίνεις burn out».

Επαγγελματίας Δομής Παιδικής Προστασίας

«Η συμμετοχή των παιδιών στη καθημερινή ζωή των δομών είναι πολύ βασική. Από το ατομικό σχέδιο δράσης, έως το ποιος θα απλώσει τα ρούχα, είναι εκπαίδευση. Η εκπαίδευση είναι μέσα από την καθημερινότητα. Αυτό το έργο πρέπει να ξεκινάει από τα 16. Οι άλλες Ευρωπαϊκές χώρες έχουν το 16+, και όχι το 18+. Και απαιτείται μια συμμετοχικότητα των παιδιών σε όλες τις εκφάνσεις της λειτουργίας των δομών».

Επαγγελματίας Δομής Παιδικής Προστασίας

Εποπτεία Επαγγελματιών σε Δομές Παιδικής Προστασίας

Στο θέμα της δικής τους προσωπικής υποστήριξης, οι επαγγελματίες φροντίδας ανέδειξαν την διαφορά της επίβλεψης τους από την εποπτεία τους. Συγκεκριμένα, επισημάνθηκε η έλλειψη εποπτείας τους που θα μπορούσε να βοηθήσει το καθημερινό τους έργο μέσω της ψυχολογικής τους αποφόρτισης και στήριξης.

Υιοθέτηση βιωματικών πρακτικών και δικτύωση.

Οι επαγγελματίες των δομών παιδικής προστασίας υπογράμμισαν την ανάγκη για την περαιτέρω εκπαίδευση σε εκπαιδευτικές πρακτικές βιωματικού χαρακτήρα. Συγκεκριμένα, αναφέρθηκε η ανάγκη να αυτονομηθούν τα παιδιά κυρίως μέσω της βιωματικής πρακτικής άσκησης παρά της θεωρητικής εκπαίδευσης.

Εξίσου σημαντική αναδείχθηκε η δικτύωση με άλλες δομές καθώς και με θεσμικά όργανα στην αντιμετώπιση των δυσκολιών των νέων που μεταβαίνουν προς την αυτόνομη διαβίωση. Ως προς αυτό δόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα στο θέμα της οργάνωσης της παιδικής προστασίας στην Ελλάδα.

ΣΤ. ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Το σύστημα παιδικής προστασίας στην Ελλάδα χαρακτηρίστηκε ως ανομοιογενές και ως ανεπαρκές στη προετοιμασία των παιδιών για την αυτόνομη διαβίωση. Αναφέρθηκε εκτενώς η αναγκαστική και εκ των περιστάσεων παραμονή των παιδιών στις δομές παιδικής προστασίας μετά την ενηλικίωση τους, καθώς δεν

υπάρχουν διαθέσιμα μέτρα για την αυτόνομη διαβίωση αυτών των παιδιών και κατάλληλη θεσμική πρόβλεψη για την οικονομική τους ενίσχυση. Τον ρόλο της ενίσχυσης των παιδιών τόσο για την προετοιμασία όσο και για την μετάβαση προς την αυτόνομη διαβίωση αναλαμβάνουν οι δομές παιδικής προστασίας σύμφωνα με τις εκάστοτε οικονομικές δυνατότητες και έχοντας ως γνώμονα κυρίως την εκπαιδευτική κατάρτιση των παιδιών.

Η προαναφερθείσα κατάσταση στο ελληνικό σύστημα παιδικής προστασίας επηρέασε δυστυχώς και τη διαχείριση υποδοχής των ασυνόδευτων ανηλίκων κατά τα πρώτα χρόνια της προσφυγικής κρίσης. Κύριο πρόβλημα αποτέλεσε η μη έγκαιρη καταγραφή των αναγκών των ασυνόδευτων ανηλίκων. Κατέστη σαφές εξ αρχής η διασφάλιση του σεβασμού των οικουμενικών δικαιωμάτων του παιδιού όμως δεν διερευνήθηκαν οι λόγοι για τους οποίους τα παιδιά αυτά είχαν έρθει ως ασυνόδευτα στις Ελλάδα. Κατά συνέπεια δεν υπήρξε ανάπτυξη προγραμμάτων που να ανταποκρίνονταν στις ιδιαίτερες εκπαιδευτικές και κοινωνικές τους ανάγκες. Επιπρόσθετα, τονίστηκε η ελλιπής κατάρτιση και εκπαίδευση των επαγγελματιών που δουλεύουν σε δομές προστασίας ασυνόδευτων ανηλίκων.

Η οργάνωση των δομών φιλοξενίας χαρακτηρίστηκε ως ανεπαρκής για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τόσο τα παιδιά όσο και οι δομές οι ίδιες. Έχοντας κυρίως ως γνώμονα την διοικητική οργάνωση και αποτελεσματικότητα των δομών, παρατηρήθηκε λιγότερη ουσιαστική ενασχόληση με τα αληθινά προβλήματα και ανάγκες των παιδιών.

Ως απάντηση στα καταγεγραμμένα προβλήματα της αναποτελεσματικής οργάνωσης των δομών παιδικής προστασίας, τονίστηκε ο νέος

ιδρυματοποίησης. Τι σημαίνει από-ιδρυματοποίηση; Η κοινωνία είναι το σημείο αναφοράς. Ένα παιδί που βρίσκεται σε ευάλωτη κατάσταση πρέπει να παραμείνει στην κοινωνία».

Εκπρόσωπος εμπλεκόμενου φορέα

«Κάθε ίδρυμα έχει τη δική του πολιτική, έχουμε κάποια καλά παραδείγματα, αλλά η κοινή συνισταμένη είναι ότι όλοι αυτοσχεδιάζουν. Ιδρύματα με παιδιά που παραμένουν επ' αόριστον. Παιδιά 25, 26, 27 ετών και απλώς παραμένουν εκεί, χωρίς να κάνουν τίποτα»

Εκπρόσωπος εμπλεκόμενου φορέα

«Δεν μπορεί όμως να έχουμε ως Διευθυντή έναν αρχιτέκτονα που ασχολείται μόνο με την ανακαίνιση. Η όταν έχουμε κρούσματα ναρκωτικών να φωνάζουμε την αστυνομία για να φοβηθούν τα παιδιά. Η επιλογή των ανθρώπων που διοικούν τα ιδρύματα που θέλουμε να εξελίξουμε πρέπει να είναι άνθρωποι που ξέρουν τη διαδικασία».

Επαγγελματίας δομής παιδικής προστασίας

θεσμικός προσανατολισμός της αποϊδρυματοποίησης. Τονίστηκε η σημασία τόσο της αναδοχής και της υιοθεσίας και όσο και του νέου θεσμικού πλαισίου που να υποστηρίζει πλέον έμπρακτα την αποϊδρυματοποίηση.

Επιπλέον, υπογραμμίστηκε και η σημασία της σχέσης με την οικογένεια και το ευρύτερο οικογενειακό περιβάλλον. Συγκεκριμένα, η ενδυνάμωση των οικογενειακών δεσμών και η οικονομική και κοινωνική υποστήριξη των οικογενειών των παιδιών που διαβιούν σε δομές προστασίας κρίθηκαν ως απαραίτητες προϋποθέσεις για την ομαλή μετάβαση των παιδιών προς την ενηλικίωση.

«Μπορεί μια οργάνωση να μην έχει την ευκαιρία, ούτε τα οικονομικά. Που μπορεί να αποταθεί το παιδί και η οργάνωση η ίδια;».

Επαγγελματίας Δομής Παιδικής Προστασίας

«Νιώθω ότι δεν έχουμε ιδέα για τις ανάγκες των ασυνόδευτων. Πρέπει να υπάρχει μια δέσμευση για την υποστήριξη των παιδιών».

Εκπρόσωπος εμπλεκόμενου φορέα

«Θέλω να συμπληρώσω ότι είναι απαραίτητη η συμμετοχή των παιδιών και η συμμετοχή του οικογενειακού περιβάλλοντος των παιδιών. Τα περισσότερα παιδιά που είναι στα ιδρύματα έχουν οικογένεια. Χρειάζεται παρέμβαση στην πορεία της αυτονόμησής τους. Το ίδρυμά μας δεν κάνει αναδοχή ούτε υιοθεσία, επομένως δουλεύουμε πολύ με την οικογένεια. Τα δικά μας τα παιδιά δεν φεύγουν νωρίς. Εμείς δίνουμε τα εφόδια της εκπαίδευσης. Γι' αυτό τα παιδιά μας φεύγουν στα 24, στα 25. Αυτή είναι μια άλλη οπτική. Η δικτύωση είναι πάρα πολύ σημαντική μεταξύ των φορέων».

Επαγγελματίας δομής παιδικής προστασίας

5. ΣΥΝΘΕΣΗ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ

Το συγκεκριμένο κεφάλαιο περιλαμβάνει την ερμηνεία των αποτελεσμάτων της έρευνας και την κατάδειξη της σημασίας τους. Ως επιστέγασμα της παρούσας έρευνας επισημαίνονται οι διαδικασίες που θα πρέπει να ακολουθηθούν σε συναφή μελλοντική έρευνα και διατυπώνονται προτάσεις για το θέμα της μετάβασης των παιδιών που διαβιούν σε δομές παιδικής προστασίας προς την αυτόνομη διαβίωση.

Α. ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας προέκυψε η ανάγκη περαιτέρω έρευνας σε σχέση με:

- τον τομέα των δομών παιδικής προστασίας,
- την ανάδειξη των εκπαιδευτικών αναγκών των επαγγελματιών που εργάζονται σε δομές παιδικής προστασίας,
- τις εναλλακτικές προτάσεις στο τομέα της παιδικής προστασίας,
- την κατανόηση των ιδιαίτερων αναγκών των ασυνόδευτων ανηλίκων.

Δομές Παιδικής Προστασίας στην Ελλάδα

Στο ζήτημα της υπάρχουσας κατάστασης στις δομές παιδικής προστασίας, η πρόσφατη έκθεση του Συνηγόρου του Παιδιού (2015) τόνισε την έλλειψη θεσμικής καταγραφής και την ανομοιογένεια των δομών παιδικής προστασίας στην Ελλάδα. Η πιο πρόσφατη μελέτη του Κέντρου Ερευνών

Ρίζες- «Χαρτογράφηση των ιδρυμάτων κλειστής παιδικής προστασίας και προστασίας παιδιών με αναπηρίες στην Ελλάδα το 2014» (2014)-αναφέρει πως υπάρχει κενό στα κρατικά στατιστικά δεδομένα σε σχέση τόσο με τον αριθμό των ιδρυμάτων παιδικής προστασίας όσο και με την κατάσταση τους. Συγκεκριμένα, παρόλη την δημόσια δέσμευση για την δημιουργία Εθνικού Μητρώου Παιδικής Προστασίας και Ηλεκτρονικής Πλατφόρμας Υπηρεσιών Πρόνοιας, δεν έχει γίνει έως σήμερα επίσημη κρατική καταγραφή των δομών παιδικής προστασίας στην Ελλάδα. Απόρροια αυτής της έλλειψης επίσημων στατιστικών στοιχείων αποτελεί και η ελλιπής γνώση των αναγκών των παιδιών που διαβιούν σε αυτές. Συνεπώς, υπογραμμίζεται η άμεση ανάγκη για πλήρη καταγραφή των δομών παιδικής προστασίας καθώς και του αριθμού και των χαρακτηριστικών των παιδιών που διαβιούν σε αυτές.

Εκπαιδευτικές Ανάγκες Επαγγελματιών σε Δομές Παιδικής Προστασίας

Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας ανέδειξαν την ανάγκη εκπαίδευσης, επιμόρφωσης και υποστήριξης των επαγγελματιών σε δομές παιδικής προστασίας. Οι επαγγελματίες επισήμαναν πως έχοντας ως προτεραιότητα τα παιδιά και την παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών μέσα στις δομές, αναζητούν με ατομική πρωτοβουλία ευκαιρίες επιμόρφωσης τους. Παρόλα αυτά, οι επιμέρους και μη στοχευμένες εκπαιδευτικές διαδικασίες που να μπορούν αποτελεσματικά

να βοηθήσουν τα παιδιά στην ομαλή μετάβαση τους προς την ενηλικίωση. Συνεπώς, υπογραμμίζεται η ανάγκη για:

- συστηματική καταγραφή των τυπικών προσόντων των επαγγελματιών σε δομές παιδικής προστασίας
- ανάπτυξη εξειδικευμένων επιμορφωτικών προγραμμάτων
- ανάδειξη του θεσμού της δια βίου εκπαίδευσης όλων των επαγγελματιών και των άλλων εργαζομένων στις δομές παιδικής προστασίας

Αποϊδρυματοποίηση

Τα αποτελέσματα της έρευνας ανέδειξαν την ανάγκη υλοποίησης ερευνητικών δράσεων για τη στήριξη του θεσμού της αποϊδρυματοποίησης. Ο σκοπός ίδρυσης των δομών παιδικής προστασίας ήταν και παραμένει η παροχή φροντίδας, τροφής και στέγης. Η έλλειψη ετοιμότητας των παιδιών για τη μετάβαση στην αυτόνομη διαβίωση κατέδειξε την απουσία ανθρωποκεντρικών υπηρεσιών που να μπορούν να στηρίξουν την ομαλή ένταξη των παιδιών στην ευρύτερη κοινωνία. Η ανάδειξη του θεσμού της αποϊδρυματοποίησης και της μετάβασης των παιδιών από την ιδρυματική φροντίδα σε εναλλακτικές μορφές φροντίδας θα μπορούσαν να αμβλύνουν το εύρος των αναγκών των παιδιών που διαβιούν σε δομές παιδικής προστασίας. Για αυτόν το λόγο, και σύμφωνα και με τις απόψεις των εμπλεκόμενων φορέων κρίνεται επιτακτική η στήριξη των θεσμών της υιοθεσίας και της αναδοχής που σύμφωνα με τον νέο νόμο 4538/2018 αποτελούν τους σημαντικότερους θεσμούς παιδικής προστασίας και έχουν ως απώτερο σκοπό την οικογενειακή αποκατάσταση των παιδιών που διαβιούν σε δομές παιδικής προστασίας.

Επιπρόσθετα, οι δηλώσεις των εμπλεκόμενων φορέων στην παρούσα

έρευνα υπογράμμισαν και την αναγκαία συμμετοχή των βιολογικών οικογενειών των παιδιών. Επιστημάνθηκε ως υψηλή προτεραιότητα η ευθύνη για την υποστήριξη και την εκπαίδευση των γονέων ώστε να μπορούν να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της ανατροφής των παιδιών και να ενισχύονται οι οικογενειακοί δεσμοί.

Ασυνόδευτοι Ανήλικες

Οι συμμετέχοντες εμπλεκόμενοι φορείς στην έρευνα υπογράμμισαν την αναγκαιότητα της μη διαφοροποίησης ανάμεσα στους ασυνόδευτους ανήλικες και στα υπόλοιπα παιδιά που διαβιούν σε δομές παιδικής προστασίας σύμφωνα με της κατευθυντήριες οδηγίες των Ηνωμένων Εθνών που προτάσσουν τα οικουμενικά δικαιώματα τα παιδιών. Η στατιστική απεικόνιση της πραγματικότητας των ασυνόδευτων ανηλίκων από τα επίσημα στοιχεία του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ) οδήγησε στη διαπίστωση πως το 92,8% των ασυνόδευτων ανηλίκων ήταν άνω των 14 ετών. Επιπλέον, η παρούσα έρευνα κατέδειξε και μία αντίφαση για τους ασυνόδευτους ανήλικες οι οποίοι στη χώρα καταγωγής τους θεωρούνται ενήλικες έτοιμοι να εργαστούν και να συνεισφέρουν στην οικογένεια ενώ στη χώρα υποδοχής θεωρούνται ανήλικα παιδιά που χρήζουν προστασίας. Ένα από τα αρνητικά αποτελέσματα της μη κατανόησης αυτής της αντίφασης είναι ότι τα παιδιά δεν επιλέγουν να ακολουθήσουν το δρόμο της εκπαίδευσης καθώς δεν αποτελεί άμεση προτεραιότητα τους και οδηγούνται έμμεσα στην ανεργία. Για αυτό το λόγο, εντοπίστηκε η ανάγκη για πιο εξειδικευμένη έρευνα στο θέμα της ανάδειξης των ιδιαίτερων εκπαιδευτικών αναγκών των ασυνόδευτων ανηλίκων.

Τα αποτελέσματα της έρευνας ανέδειξαν τις ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες των παιδιών που διαβιούν σε δομές παιδικής προστασίας προκειμένου να γίνει με ομαλό τρόπο η μετάβαση τους προς την αυτόνομη διαβίωση.

Ημιαυτόνομη Διαβίωση

Το κυριότερο συμπέρασμα της έρευνας ήταν πως το οποιοδήποτε πρόγραμμα εκπαίδευσης οφείλει να έχει κυρίως βιωματικό χαρακτήρα και όχι μόνο χαρακτήρα διδασκαλίας. Τόσο τα παιδιά όσο και οι επαγγελματίες σε δομές παιδικής προστασίας υπογράμμισαν την σημασία της ενεργής συμμετοχής των παιδιών στην οποιαδήποτε εκμάθηση δεξιοτήτων καθώς μόνο έτσι θα μπορούσαν τα παιδιά να αντιληφθούν στην πράξη την σημασία των δεξιοτήτων που πρέπει να αναπτύξουν ως νεαροί πλέον ενήλικες.

Σύμφωνα με το παραπάνω συμπέρασμα προτάθηκε και η ανάπτυξη δομών ημιαυτόνομης διαβίωσης για παιδιά ηλικίας 16 έως 18 ετών. Η υψηλή σημασία των δομών ημιαυτόνομης διαβίωσης αναφέρθηκε εκτεταμένα και από τους εμπλεκόμενους φορείς. Συγκεκριμένα, οι φορείς κατέληξαν πως μέσα από την ανάπτυξη προγραμμάτων ημιαυτόνομης διαβίωσης τα παιδιά θα μπορούσαν σταδιακά να αναλάβουν την ευθύνη της ζωής τους σε εκπαιδευτικό και επαγγελματικό επίπεδο αξιοποιώντας συγχρόνως μέρος των προσφερόμενων παροχών από τις δομές παιδικής προστασίας όπως στέγη και διατροφή. Παράλληλα, η ημιαυτόνομη διαβίωση μπορεί βιωματικά να εκπαιδεύσει τα παιδιά να αναπτύξουν ικανότητες για να καλύπτουν τις προσωπικές τους ανάγκες όπως τη διατροφή και τη οικονομική διαχείριση του νοικοκυριού τους. Τέλος,

η ημιαυτόνομη διαβίωση δύναται να ενισχύσει την κοινωνικοποίηση των παιδιών μέσω της αξιοποίησης των ευκαιριών που προσφέρει η κοινότητα και την διαχείριση του ελεύθερου χρόνου μέσω ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων.

Δεξιότητες Ζωής

Οι κυριότεροι τομείς στους οποίους εστιάστηκε η ανάγκη για ανάπτυξη δεξιοτήτων ζωής ήταν αυτοί της εκπαίδευσης και της εργασίας. Οι εκπαιδευτικές και επαγγελματικές επιλογές των εφήβων καθορίζονται κυρίως από το οικογενειακό και κοινωνικό τους περιβάλλον. Συνεπώς, τα παιδιά που διαβιούν σε δομές παιδικής προστασίας οφείλουν να ενισχυθούν και να υποστηριχθούν από το επαγγελματικό προσωπικό των δομών στη λήψη των εκπαιδευτικών και εργασιακών τους επιλογών.

Ο επαγγελματικός προσανατολισμός για την επιλογή σπουδών και επαγγέλματος αναφέρθηκε ως ένα ζήτημα μεγάλης σημασίας καθώς οι επιλογές των παιδιών δύναται να καθορίσουν και να επηρεάσουν ολόκληρη τη ζωή των παιδιών. Αναφέρθηκε εκτεταμένα η ανάγκη ανάπτυξης δραστηριοτήτων υποστήριξης με συστηματικό τρόπο προκειμένου τα παιδιά να συνειδητοποιήσουν τις ικανότητες τους και να διαχειριστούν την εκπαιδευτική και επαγγελματική τους σταδιοδρομία. Με τη συνδρομή εξειδικευμένων εκπαιδευτικών τα παιδιά θα μπορούν να συνειδητοποιήσουν τα ατομικά τους χαρακτηριστικά και να επιλέξουν εκπαιδευτικές και επαγγελματικές διαδρομές που να ανταποκρίνονται στα προσόντα και τα ενδιαφέροντα τους. Επιπρόσθετα, στον τομέα της εύρεσης εργασίας τονίστηκε η ανάγκη ανάπτυξης δεξιοτήτων που να ανταποκρίνονται στο σύγχρονο κόσμο της εργασίας.

Συγκεκριμένα, τα παιδιά επισήμαναν την ανάγκη τους να εκπαιδευτούν σε θέματα εύρεσης εργασίας, όμως δεν προσδιόρισαν με σαφήνεια το είδος της υποστήριξης που επιθυμούσαν να έχουν. Επομένως, είναι αναγκαία η υποστήριξη των παιδιών στην απόκτηση γνώσεων που θα τα βοηθήσουν να κατανοήσουν το σύγχρονό εργασιακό περιβάλλον και να αναπτύξουν τις απαραίτητες δεξιότητες που χρειάζονται για την εισαγωγή τους σε αυτό.

Διαπροσωπικές Δεξιότητες

Οι διαπροσωπικές δεξιότητες συνδέονται συχνά με τις προσωπικές ικανότητες όπως η επικοινωνία, η οικοδόμηση διαπροσωπικών σχέσεων και η δημιουργικότητα. Οι διαπροσωπικές δεξιότητες είναι πιο δύσκολο τόσο να προσδιοριστούν όσο και να διδαχθούν αποτελεσματικά. Ελλείψει ενός οικογενειακού περιβάλλοντος όπου τα παιδιά αναπτύσσουν τη συναισθηματική τους νοημοσύνη, τα παιδιά των δομών παιδικής προστασίας καλούνται να αυτό-καθοδηγηθούν, να πάρουν σημαντικές αποφάσεις και να έχουν ευελιξία και ψυχολογική αντοχή στην οποιαδήποτε αλλαγή που θα προκύπτει. Η συναισθηματική νοημοσύνη των παιδιών που διαβιούν σε δομές παιδικής προστασίας είναι δυνατόν να αναπτυχθεί και να εξασκηθεί από τους αντίστοιχους εκπαιδευμένους επαγγελματίες σε δομές παιδικής προστασίας και να ενισχύσει την δυνατότητα των παιδιών να αναγνωρίζουν και να ρυθμίζουν τα συναισθήματα τους και να κατανοούν τους άλλους γύρω τους. Μέσω της ανάπτυξης διαπροσωπικών δεξιοτήτων τα παιδιά θα μπορούν να πετύχουν τον βέλτιστο βαθμό προσαρμογής σε σχέση με τις κοινωνικές και προσωπικές καταστάσεις που πρόκειται να συναντήσουν.

Δικαιώματα

Ο προσανατολισμός της εκμάθησης των δικαιωμάτων των παιδιών αποτελεί τη βάση πάνω στην οποία οφείλει να σχεδιαστεί η αντιμετώπιση των πολλών προκλήσεων των παιδιών που διαβιούν σε δομές παιδικής προστασίας. Τα δικαιώματα των παιδιών οφείλουν να αποτελέσουν κεντρικό σημείο αναφοράς της οποιαδήποτε ανάπτυξης εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Η εξάλειψη της διάκρισης και η ίση και δίκαιη πρόσβαση στην κοινωνία των παιδιών που διαβιούν σε δομές παιδικής προστασίας τονίστηκε τόσο από τα παιδιά όσο και από τους εμπλεκόμενους φορείς. Για την επίτευξη των παραπάνω, προτάσσεται ως αναγκαία η καλλιέργεια της παιδείας και της συμμετοχή όλων των μελών της κοινωνίας. Μόνο όταν τα παιδιά αναπτύξουν συνείδηση των δικαιωμάτων τους και μόνο όταν το κοινωνικό σύνολο θέσει στο επίκεντρο τον σεβασμό των δικαιωμάτων των παιδιών θα επιτευχθεί η ομαλή μετάβαση των παιδιών προς την αυτόνομη διαβίωση

6. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΠΟΥ ΔΙΑΒΙΟΥΝ ΣΕ ΔΟΜΕΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΙΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΖΩΗΣ

Φόρμα συναίνεσης για διεξαγωγή συνέντευξης

Φόρμα συναίνεσης για ηχογράφηση

Οδηγός ερωτήσεων εις βάθος συνεντεύξεων με care professionals

Οδηγός ερωτήσεων εις βάθος συνεντεύξεων με care leavers

Οδηγός ερωτήσεων με stakeholders

Πρόσκληση σε Ομάδα Εστίασης (Focus group)

Φόρμα συναίνεσης για διεξαγωγή ομάδας εστίασης

Οδηγός ερωτήσεων ομάδας εστίασης stakeholders

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΝΕΩΝ ΠΟΥ ΔΙΑΒΙΟΥΝ ΣΕ ΔΟΜΕΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΣΕ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΖΩΗΣ (LIFE SKILLS)

1. ΦΥΛΟ

Αγόρι

Κορίτσι

2. ΗΛΙΚΙΑ

Πόσων ετών είστε;

3. ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΣΕ ΔΟΜΗ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Πόσο καιρό διαμένετε σε δομή παιδικής προστασίας; (σε μήνες)

4. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Ποιά τάξη του σχολείου έχετε ολοκληρώσει;

Καμία/ δεν έχω πάει σχολείο

Πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Έχω τελειώσει την τάξη: στην Ελλάδα
σε άλλη χώρα

Ποιά:.....

Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Έχω τελειώσει τηντάξη: στην Ελλάδα
σε άλλη χώρα

Ποιά:.....

Γυμνάσιο Λύκειο

ΙΕΚ

ΑΕΙ/ΤΕΙ

Άλλο Περιγράψτε:

5. ΓΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ - ΕΠΙΠΕΔΟ ΓΡΑΠΤΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

Αξιολογήστε σε κλίμακα από 1 έως 5 (με 1=καθόλου και 5=άριστα)

6) Μιλάτε ελληνικά;

Ναι Όχι (εάν όχι, συνεχίστε στην ερώτηση Γ)

Εάν ναι, πόσο καλά μιλάτε ελληνικά;

1 2 3 4 5

7) Πόσο καλά γράφετε στα ελληνικά;

1 2 3 4 5

8) Πόσο καλά κατανοείτε τα ελληνικά όταν ακούτε να τα μιλούν;

1 2 3 4 5

9) Πόσο καλά διαβάζετε τα ελληνικά;

1 2 3 4 5

10) Εάν όχι, ποια άλλη γλώσσα μιλάτε και σε τι επίπεδο;

Γλώσσα 1: 1 2 3 4 5

Γλώσσα 2: 1 2 3 4 5

Γλώσσα 3: 1 2 3 4 5

11. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΕ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΖΩΗΣ:

Πόσο σημαντική θεωρείτε την εκπαίδευσή σας στα ακόλουθα θέματα (με 1=καθόλου σημαντικό και 5=πολύ σημαντικό);

A) Νομικά θέματα: δικαιώματα και υποχρεώσεις 1 2 3 4 5

B) Άτυπη εκπαίδευση και κατάρτιση 1 2 3 4 5

Γ) Εύρεση απασχόλησης/εργασίας 1 2 3 4 5

Δ) Θέματα διαμονής 1 2 3 4 5

Ε) Διαχείριση Οικονομικών 1 2 3 4 5

ΣΤ) Υγεία και καλή ζωή 1 2 3 4 5

Ζ) Δημόσιες υπηρεσίες 1 2 3 4 5

Η) Επικοινωνία και διαπροσωπικές σχέσεις 1 2 3 4 5

12. ΜΕ ΠΟΙΟΥΣ ΤΡΟΠΟΥΣ ΠΕΡΙΜΕΝΕΤΕ Η ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΑΣ ΝΑ ΣΑΣ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΕΙ ΣΤΗΝ ΕΝΗΛΙΚΗ ΖΩΗ;

(π.χ. θα βρω πιο εύκολα δουλειά, θα κάνω πιο εύκολα φίλους κλπ)

- α).....
β).....
γ).....

13. Υπάρχουν ικανότητες/ δεξιότητες που θέλετε να αποκτήσετε ή να αναπτύξετε περισσότερο;

Πληροφορική – ηλεκτρονικοί υπολογιστές
Ξένες γλώσσες
Μαγειρική
Ζωγραφική
Θέατρο
Κομμωτική
Φωτογραφία
Αθλητισμός
Διερμηνεία
Μουσική
Άλλο (περιγράψτε)

14. ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΜΟΝΗ ΣΑΣ ΣΤΗ ΔΟΜΗ

Τι σκοπεύετε να κάνετε μετά την ολοκλήρωση της παραμονής σας στη δομή παιδικής προστασίας;

- Α) ως προς τη στέγασή σας
Β) ως προς την εκπαίδευσή σας
Γ) ως προς την εργασία
Δ) ως προς κάτι άλλο που θεωρείτε σημαντικό
Ε) ως προς την παραμονή σας στην Ελλάδα

15. Τι θεωρείτε ως ιδιαίτερα σημαντικό/ χρήσιμο για τα πρώτα σας βήματα έξω από τη δομή προστασίας;

16) Υπάρχει ένα ανθρώπινο δίκτυο στο οποίο θα μπορούσατε να βασιστείτε; Ποιο είναι αυτό;

17. Υπάρχει κάτι άλλο που θα θέλατε να προτείνετε;

Ευχαριστούμε πολύ για το χρόνο και τη συμμετοχή σας

Συντονιστής Φορέας

Εταίροι του έργου

ATHENS
LIFELONG
LEARNING
INSTITUTE

ΦΟΡΜΑ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗΣ ΓΙΑ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

Τίτλος και σύντομη περιγραφή της έρευνας:

ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΝΕΩΝ ΠΟΥ ΑΠΟΧΩΡΟΥΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΟΜΕΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Στόχος της έρευνας είναι η διερεύνηση των εκπαιδευτικών αναγκών των νέων που διαβιούν σε ιδρύματα κλειστής εκπαιδευτικής προστασίας και προετοιμάζονται για αυτόνομη ενήλικη διαβίωση.

Όνομα ερευνήτριας:

Ισιδώρα-Δαυϊδούλα Μυτιληναίου

Δήλωση Συναίνεσης: Συμφωνώ να συμμετάσχω σε αυτήν την έρευνα και γνωρίζω ότι είμαι ελεύθερη/ος να αποσυρθώ σε οποιοδήποτε σημείο. Κατανοώ ότι οι πληροφορίες που θα παρέχω θα αντιμετωπιστούν εμπιστευτικά από τον ερευνητή και ότι η ταυτότητά μου θα προστατευτεί κατά τη δημοσίευση τυχόν ευρημάτων.

Όνομα Υπογραφή..... Ημερομηνία.....

Σημειώστε ότι αν έχετε περαιτέρω ερωτήσεις, παρακαλούμε να το αναφέρετε στην ερευνήτρια ή στον επόπτη του ερευνητικού έργου που είναι:

ΟΝΟΜΑ: Ουρανία Ξυλούρη

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ: Λεωφόρος Κηφισίας 62, Μαρούσι, Αθήνα, 15125

ΤΗΛ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ: + 30 2110138400

ΦΟΡΜΑ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗΣ ΓΙΑ ΗΧΟΓΡΑΦΗΣΗ

Συμφωνώ να καταγραφεί η συνέντευξη που θα διεξαχθεί από την ερευνήτρια Ισιδώρα-Δαυϊδούλα Μυτιληναίου. Κατανοώ ότι η ηχογράφηση θα χρησιμοποιηθεί μόνο για την ανάλυση των απαντήσεων στις ερωτήσεις της έρευνας. Οι ηχογραφήσεις θα αναγνωρίζονται μόνο από τον εκχωρημένο αριθμό σε κάθε συμμετέχοντα. Οι καταγεγραμμένες συνεντεύξεις θα διατηρηθούν στο αρχείο του Athens Lifelong Learning Institute για διάστημα πέντε ετών από τη λήξη του έργου σύμφωνα τους κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όπως αποτυπώνεται στη σύμβαση με αριθμό 785701.

ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΑ:

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:

ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑΣ:

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:

SEMI-STRUCTURED INTERVIEWS/ CARE PROFESSIONALS SCHEDULE INFORMED BY THE LITERATURE REVIEW

Ονοματεπώνυμο:

Φορέας:

Ημερομηνία:

Τόπος:

BODY

A. BROAD INTRODUCTORY QUESTIONS

Σε αυτό το κομμάτι ζητάμε μία εισαγωγική τοποθέτηση των επαγγελματιών που να περιγράφει την κατάσταση στις δομές όσο αφορά την προετοιμασία προς την ενήλικη ζωή.

1. Ποια είναι η γνώμη σας για την οργάνωση των δομών φιλοξενίας;

2. Ποια είναι η γνώμη σας για την προετοιμασία των παιδιών για την ενήλικη ζωή

B. THE MIDDLE SECTION

Σε αυτό το κομμάτι ζητάμε πληροφορίες που να αντιστοιχούν στα θέματα που εντοπίστηκαν ως πιθανά αίτια για την μη λειτουργική μετάβαση προς την ενηλικίωση τοποθετώντας τον επαγγελματία στο επίκεντρο.

3. Είχατε λάβει ειδική εκπαίδευση για τις ανάγκες του συγκεκριμένου πληθυσμού; Εάν ναι, υπό ποια μορφή (π.χ. σεμινάρια), και πόσο χρήσιμα τα βρήκατε;

4. Εάν απαντήσατε όχι στην ερώτηση 2, αναζητήσατε μετά την πρόσληψή σας για περαιτέρω ειδίκευση; Γιατί;

5. Προσωπικά εάν έπρεπε να διαλέξετε έναν τομέα συγκριμένο στον οποίο θα θέλατε να βελτιωθείτε στη δουλειά σας, ποιος θα ήταν (π.χ. καλύτερη επικοινωνία με τα παιδιά);

Γ. THE CONCLUDING SECTION

Σε αυτό το κομμάτι ζητάμε την συνδρομή των επαγγελματιών τόσο στη χαρτογράφηση των προβλημάτων όσο και στις προτάσεις τους.

6. Ποια είναι τα πιο συχνά προβλήματα που έχετε παρατηρήσει πως αντιμετωπίζουν οι νεαροί πλέον ενήλικες;

7. Πιστεύετε ότι ένα οργανωμένο σύστημα υποστήριξης θα βοηθήσει τη μετάβαση αυτή; Πιστεύετε πως τα παιδιά θα το χρειαστούν και θα το αναζητήσουν;

SEMI-STRUCTURED INTERVIEWS/ CARE LEAVERS SCHEDULE INFORMED BY THE LITERATURE REVIEW

Ονοματεπώνυμο:
Φορέας:
Ημερομηνία:
Τόπος:

A. BROAD INTRODUCTORY QUESTIONS

Σε αυτό το κομμάτι ζητάμε μία εισαγωγική τοποθέτηση των νέων που να περιγράφει την κατάσταση στις δομές όσο αφορά την προετοιμασία προς την ενήλικη ζωή.

1. Πόσο καιρό διαμείνατε σε δομή φιλοξενίας; Ποιες είναι οι προσωπικές σας εμπειρίες από τη ζωή μέσα στις δομές;

2. Πως θα χαρακτηρίζατε την οργάνωση της δομής φιλοξενίας όπου διαμείνατε;

B. THE MIDDLE SECTION

Σε αυτό το κομμάτι ζητάμε πληροφορίες που να αντιστοιχούν στα θέματα που εντοπίστηκαν ως πιθανά αίτια για την λειτουργική ή μη λειτουργική μετάβαση προς την ενηλικίωση τοποθετώντας τον νέο στο επίκεντρο.

3. Ποια είναι τα μελλοντικά σας σχέδια (σπουδές, στέγαση , εργασία; κ.α.) Λάβατε τις αποφάσεις μόνοι σας ή με την βοήθεια και παρότρυνση του προσωπικού των δομών;

4. Περιγράψτε με δικά σας λόγια την σχέση σας με το επαγγελματικό προσωπικό της δομής. Είχαν κάποιον αντίκτυπο σε εσάς; Πως θα χαρακτηρίζατε αυτή τη σχέση;

5. Υπάρχουν κάποιοι τομείς στους οποίους θα θέλατε να είχατε ενημερωθεί και εκπαιδευτεί κατά την διαμονή σας στις δομές φιλοξενίας;

Γ. THE CONCLUDING SECTION

Σε αυτό το κομμάτι ζητάμε την συνδρομή των νέων τόσο στη χαρτογράφηση των προβλημάτων όσο και στις προτάσεις τους.

6. Ποιοι είναι οι πιο συχνοί προβληματισμοί σας σχετικά με το μέλλον;

7. Ποια είναι η γνώμη σας για την δημιουργία ενός οργανωμένου δικτύου συμβουλευτικής και στήριξης για την πορεία προς την ενήλικη ζωή;

8. Ποιες μελλοντικές αλλαγές θα προτείνατε όσον αφορά την προετοιμασία νέων για την ενήλικη ζωή;

SEMI-STRUCTURED INTERVIEWS/ STAKEHOLDERS SCHEDULE INFORMED BY THE LITERATURE REVIEW

Ονοματεπώνυμο:
Φορέας:
Ημερομηνία:
Τόπος:

A. BROAD INTRODUCTORY QUESTIONS

Σε αυτό το κομμάτι ζητάμε μία εισαγωγική τοποθέτηση των υπεύθυνων των δομών που να περιγράφει την κατάσταση στις δομές όσο αφορά την προετοιμασία προς την ενήλικη ζωή.

1. Ποια είναι η γνώμη σας για την οργάνωση των δομών φιλοξενίας;
2. Ποια είναι η γνώμη σας για την προετοιμασία των παιδιών για την ενήλικη ζωή;

B. THE MIDDLE SECTION

Σε αυτό το κομμάτι ζητάμε πληροφορίες που να αντιστοιχούν στα θέματα που εντοπίστηκαν ως πιθανά αίτια για την μη λειτουργική μετάβαση προς την ενηλικίωση τοποθετώντας τη δομή στο επίκεντρο.

3. Ποιες είναι, κατά τη γνώμη και εμπειρία σας, οι απαραίτητες δεξιότητες τις οποίες θα πρέπει να αναπτύσσουν τα παιδιά πριν φύγουν από τις δομές φροντίδας;
4. Πώς μπορούν να βοηθηθούν τα παιδιά για να κάνουν εκπαιδευτικές επιλογές που θα μεγιστοποιήσουν την προσωπική τους εκπλήρωση και της δική τους αποτελεσματικότητα ως ενήλικες;
5. Πώς θα μπορούσε να επιτευχθεί η ενίσχυση των ενεργών τρόπων εξατομίκευσης με τρόπους που να εξαρτώνται λιγότερο από τις δομές φιλοξενίας σε ζητήματα κοινωνικής ωρίμανσης (π.χ. εύρεση εργασίας, κοινωνική ασφάλιση); 6. Παρατηρείτε μια συναισθηματική ανωριμότητα και ευαισθησία καθώς και μια ψυχολογική ανασφάλεια στα παιδιά που φιλοξενούνται στις κοινωνικές δομές; Με ποιο τρόπο κατά τη γνώμη σας μπορεί να επιτευχθεί η ψυχολογική ωρίμανση;

I. THE CONCLUDING SECTION

Σε αυτό το κομμάτι ζητάμε την συνδρομή των επαγγελματιών τόσο στη χαρτογράφηση των προβλημάτων όσο και στις προτάσεις τους.

7. Ποια είναι τα πιο συχνά προβλήματα που έχετε παρατηρήσει πως αντιμετωπίζουν οι νεαροί πλέον ενήλικες;

8. Ποια είναι η άποψή σας για τη δημιουργία ενός δικτύου υποστήριξης για τους νεαρούς ενήλικες των δομών; Θα λαμβάνετε μέρος; Γιατί; Ποια είναι η γνώμη σας για τη δημιουργία του θεσμού «σύμβουλος ενηλικίωσης» (mentor) που θα βοηθάει τα παιδιά στη διαδικασία μετάβασης;

Αθήνα, 28/01/2019

Θέμα: Πρόσκληση σε Ομάδα Εστίασης (Focus group)

Αγαπητές Κυρίες, Αγαπητοί Κύριοι,

Με την παρούσα επιστολή θα θέλαμε να σας παρουσιάσουμε το Έργο με τίτλο “Right After Care: Capacity Building for Professionals in Alternative Care in Greece”, που υλοποιείται με πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο πλαίσιο του προγράμματος “Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια» 2014 – 2020 [REC – Rights, Equality and Citizenship Programme]. Το Έργο “RIGHT AFTER CARE” υλοποιείται από σύμπραξη οργανώσεων, με συντονισμό της ΑΡΣΙΣ και συμμετοχή του Athens Lifelong Learning Institute, της PRAKSIS και της Μ.Κ.Ο. Civis Plus.

Το Έργο RIGHT AFTER CARE επικεντρώνει τη δράση του στις ειδικές ενταξιακές διαδικασίες που απαντούν στις ανάγκες και τα αιτήματα των νέων που διαβιούν σε δομές παιδικής προστασίας και προετοιμάζονται για την ανεξάρτητη αυτόνομη ζωή τους. Αναλυτικότερα, το Έργο στοχεύει στον εφοδιασμό των παιδιών και νέων ανθρώπων που διαβιούν σε δομές παιδικής προστασίας με όλες τις δεξιότητες που χρειάζονται κατά τα πρώτα τους βήματα στην ενήλικη ζωή τους, όταν θα κληθούν να αντιμετωπίσουν τα ζητήματα του βιοπορισμού τους, της αυτόνομης διαβίωσής τους, της απασχόλησης και της εκπαίδευσης τους εκτός του προστατευτικού πλαισίου μιας δομής παιδικής προστασίας.

Το Έργο στοχεύει επίσης στην ανάπτυξη δεξιοτήτων του προσωπικού των δομών παιδικής προστασίας ώστε να οργανώσουμε δράσεις και στοχευμένες παρεμβάσεις που θα υποστηρίξουν επιτυχώς αυτή τη μετάβαση.

Με γνώμονα τις ανάγκες αυτών των παιδιών και νέων ανθρώπων και στο πλαίσιο του Έργου :

α) σχεδιάζονται και θα υλοποιηθούν 60 σεμινάρια σε όλη την επικράτεια με τίτλο Life Skills Workshops (Εργαστήρια Δεξιοτήτων Ζωής), για περίπου 600 νέες και νέους που πρόκειται να αποχωρήσουν από τις δομές παιδικής προστασίας. Οι Δεξιότητες Ζωής αφορούν σε ένα σύνολο βασικών δεξιοτήτων που καθιστούν τους νέους ικανούς να ανταπεξέλθουν σε ζητήματα και ερωτήματα που αντιμετωπίζουν καθημερινά.

β) σχεδιάζονται και θα υλοποιηθούν 10 σεμινάρια εκπαίδευσης του προσωπικού των ιδρυμάτων παιδικής προστασίας, παρέχοντάς τους όλες τις απαραίτητες γνώσεις για την υποστήριξη των παιδιών στην πορεία τους προς την αυτόνομη διαβίωση.

Οι εκπαιδεύσεις θα λάβουν χώρα από τον Μάρτιο του 2019 έως τον Φεβρουάριο του 2020.

Γνωρίζοντας την εκτεταμένη και πολύτιμη γνώση και εμπειρία σας αλλά και την πολύχρονη και θεσμική ενασχόλησή σας στο πεδίο, θα εκτιμούσαμε ιδιαίτερα την διάθεση ενός ελάχιστου μέρους του χρόνου σας για την μεταφορά της εμπειρίας αυτής στο Έργο μας. Την 21.02 στις 11.00 οργανώνουμε μια ομάδα εστίασης (focus group) με στόχο τη διερεύνηση/ανάδειξη των αναγκών εκπαίδευσης, πληροφόρησης και υποστήριξης των νέων που διαβιούν σε δομές παιδικής προστασίας από τη σκοπιά των εμπειρογνομόνων του πεδίου. Η συμμετοχή του φορέα σας σε αυτήν θα ήταν πολύτιμη βοήθεια τόσο για εμάς, όσο, και κατά κύριο λόγο, για την ομάδα των νέων ανθρώπων που προσπαθούμε να υποστηρίξουμε. Ο τόπος διενέργειας του focus group θα σας γνωστοποιηθεί άμεσα. Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για την θετική σας ανταπόκριση.

Με εκτίμηση,

Για την ΑΡΣΙΣ
Λάζαρος Πετρομελίδης
Υπεύθυνος Έργου RIAC

Συντονιστής Φορέας

Εταίροι του Έργου

ATHENS
LIFELONG
LEARNING
INSTITUTE

Προς:

1. Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης - Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας
2. Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ)
3. Κέντρο Κοινωνικής Προστασίας Περιφέρειας Αττικής
4. Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού
5. Εταιρεία Προστασίας Ανηλίκων Αθηνών
6. Συνήγορος του Πολίτη – Κύκλος Δικαιωμάτων του Παιδιού
7. Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες – Child Protection Unit
8. UNICEF Refugee and Migrant Response in Greece
9. Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης
10. Γιατροί του Κόσμου
11. Ίδρυμα Χατζηκώνστα
12. Παιδικά Χωριά SOS Ελλάδας
13. Μετάδραση
14. Χατζηκυριάκειο Ίδρυμα Παιδικής Προστασίας
15. Παπάφειο Ίδρυμα
16. Κέντρο Ερευνών Ρίζες
17. Σύλλογος Φίλων Ιδρύματος Χατζηκώνστα

ΦΟΡΜΑ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗΣ ΓΙΑ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΟΜΑΔΑΣ ΕΣΤΙΑΣΗΣ (FOCUS GROUP)

ΤΙΤΛΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΠΟΥ ΑΠΟΧΩΡΟΥΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΟΜΕΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Στόχος της έρευνας είναι η διερεύνηση των αναγκών των νέων που διαβιούν σε ιδρύματα κλειστής εκπαιδευτικής προστασίας και προετοιμάζονται για την αυτόνομη ενήλικη διαβίωση.

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗΣ

Συμφωνώ να συμμετάσχω σε αυτήν την έρευνα και γνωρίζω ότι είμαι ελεύθερη/ος να αποσυρθώ σε οποιοδήποτε σημείο. Κατανοώ ότι οι πληροφορίες που θα παρέχω θα αντιμετωπιστούν εμπιστευτικά και ότι η ταυτότητά μου θα προστατευτεί κατά τη δημοσίευση τυχόν ευρημάτων.

Συναινώ επίσης στη δημοσίευση φωτογραφικού υλικού από τη διεξαγωγή της ομάδας εστίασης στις ιστοσελίδες των παρακάτω φορέων:

Ονοματεπώνυμο:

Ημερομηνία:

Υπογραφή:

Συντονιστής Φορέας

Εταίροι του έργου

ATHENS
LIFELONG
LEARNING
INSTITUTE

ΟΔΗΓΟΣ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ ΟΜΑΔΑΣ ΕΣΤΙΑΣΗΣ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ ΦΟΡΕΩΝ

1. Πως θα χαρακτηρίζατε με δυο λόγια το σύστημα παιδικής προστασίας στην Ελλάδα από την πλευρά του επαγγελματία; Πώς θα το χαρακτηρίζατε από την πλευρά του παιδιού;
2. Πως κατά τη γνώμη σας η πολιτεία διαχειρίστηκε τα θέματα των ασυνόδευτων παιδιών τα πρώτα χρόνια της προσφυγικής κρίσης;
3. Ποια είναι η γνώμη σας για την οργάνωση των δομών φιλοξενίας;
4. Ποια είναι η γνώμη σας για την προετοιμασία των παιδιών για την ενήλικη ζωή;
5. Ποιες είναι, κατά τη γνώμη και εμπειρία σας, οι απαραίτητες δεξιότητες τις οποίες θα πρέπει να κατέχουν τα παιδιά πριν φύγουν από τις δομές προστασίας;
6. Πώς μπορούν να βοηθηθούν τα παιδιά για να κάνουν εκπαιδευτικές επιλογές που θα μεγιστοποιήσουν την προσωπική τους εκπλήρωση και τη δική τους αποτελεσματικότητα ως ενήλικες;
7. Πώς θα μπορούσε να επιτευχθεί η ενίσχυση των ενεργών τρόπων εξατομίκευσης με τρόπους που να μειώνεται η εξάρτηση από τις δομές φιλοξενίας σε ζητήματα κοινωνικής ωρίμανσης (π.χ. εύρεση εργασίας, κοινωνική ασφάλιση);
8. Από την εμπειρία σας, παρατηρείτε παράγοντες που θα μπορούσαν να εντείνουν φαινόμενα ψυχολογικής ανασφάλειας στα παιδιά που φιλοξενούνται στις κοινωνικές δομές; Με ποιο τρόπο κατά τη γνώμη σας μπορεί να επιτευχθεί η ψυχολογική ωρίμανση;
9. Ποιες εκτιμάτε ότι θα μπορούσαν να είναι οι ανάγκες των στελεχών των δομών που καλούνται να υποστηρίξουν την παραμονή των παιδιών σε αυτές και να τα προετοιμάσουν για την πορεία προς την αυτόνομη διαβίωση;
10. Ποια είναι η άποψή σας για τη δημιουργία ενός δικτύου υποστήριξης για τους νεαρούς ενήλικες των δομών; Η Πολιτεία προωθεί θεσμούς όπως η αναδοχή και η επιμέλεια, που όμως είναι ακόμη στα αρχικά τους στάδια. Ποια είναι η εκτίμησή σας για την εξέλιξή τους;

ΟΔΗΓΟΣ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ ΟΜΑΔΑΣ ΕΣΤΙΑΣΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΣΕ ΔΟΜΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

1. Ποιες είναι, κατά τη γνώμη και εμπειρία σας, οι απαραίτητες δεξιότητες τις οποίες θα πρέπει να αναπτύσσουν τα παιδιά πριν φύγουν από τις δομές φροντίδας;
2. Υπάρχουν επαναλαμβανόμενες ανησυχίες που εκφράζουν τα παιδιά πριν και κατά τη διάρκεια της αποχώρησής τους; Ποιες είναι οι ανάγκες τους;
3. Πώς μπορούν να βοηθηθούν τα παιδιά για να κάνουν εκπαιδευτικές επιλογές που θα μεγιστοποιήσουν την προσωπική τους εκπλήρωση και της δική τους αποτελεσματικότητα ως ενήλικες;
4. Πώς θα μπορούσε να επιτευχθεί η ενίσχυση των ενεργών τρόπων εξατομίκευσης με τρόπους που να εξαρτώνται λιγότερο από τις δομές φιλοξενίας σε ζητήματα κοινωνικής ωρίμανσης (π.χ. εύρεση εργασίας, κοινωνική ασφάλιση);
5. Παρατηρείτε μια συναισθηματική ανωριμότητα και ευαισθησία καθώς και μια ψυχολογική ανασφάλεια στα παιδιά που φιλοξενούνται στις κοινωνικές δομές; Με ποιο τρόπο κατά τη γνώμη σας μπορεί να επιτευχθεί η ψυχολογική ωρίμανση;
6. Ποια είναι τα σημαντικότερα προβλήματα ενσωμάτωσης των ανήλικων ασυνόδευτων και ποιες λύσεις θα προτείνετε για μία πιο λειτουργική ενταξιακή διαδικασία;
7. Ποιο από τα παρακάτω θα θεωρούσατε ως την πιο κατάλληλη στρατηγική μετάβασης:
 - Προγραμματισμένη μετάβαση με σαφείς επιλογές και στόχους.
 - Βήμα-βήμα μετάβαση που να συνοδεύεται από διαδικασία αναζήτησης στόχων.
 - «Παίρνοντας ρίσκα και ευκαιρίες» μετάβαση που να επικεντρώνεται στη ανάληψη προσφερόμενων ευκαιριών παρούσας στιγμής.
 - «Βλέποντας και κάνοντας» μετάβαση που να χαρακτηρίζεται από την ανάκτηση ελπίδας και σιγουριάς ότι η κατάσταση ενηλικίωσης δεν θα χειροτερεύσει τη ζωή.
8. Ποια είναι η άποψή σας για τη δημιουργία ενός δικτύου υποστήριξης για τους νεαρούς ενήλικες των δομών; Θα λαμβάνετε μέρος; Γιατί; Ποια είναι η γνώμη σας για τη δημιουργία του θεσμού «σύμβουλου ενηλικίωσης» (mentor) που θα βοηθάει τα παιδιά στη διαδικασία μετάβασης;

ΟΔΗΓΟΣ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ ΟΜΑΔΑΣ ΕΣΤΙΑΣΗΣ ΝΕΩΝ ΠΡΟΣ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗ ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΟΜΕΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ

1. Ποιες είναι οι μελλοντικές σας προσδοκίες μετά από την αποχώρησή σας από τη δομή φιλοξενίας;
2. Πιστεύετε ότι έχετε επαρκή πληροφόρηση για τις δυνατότητες σπουδών που έχετε καθώς και για τη δυνατότητα λήψης υποτροφίας και φοιτητικών επιδομάτων;
3. Γνωρίζετε τους κοινωνικούς και οικονομικούς φορείς στους οποίους θα πρέπει να εγγραφείτε; Έχετε πληροφόρηση για τις διαδικασίες εγγραφής στα μητρώα της εφορίας, ΙΚΑ κ.α. καθώς και για την έκδοση νομιμοποιητικών εγγράφων (ταυτότητα, διαβατήριο κλπ);
4. Πιστεύετε ότι μπορείτε επαρκώς να διαχειριστείτε τον οικονομικό μηνιαίο προϋπολογισμό σας (financial budgeting), τα καθημερινά και εβδομαδιαία σας ψώνια (super market) και έξοδα, καθώς και τις συναλλαγές σας με τράπεζες;
5. Έχετε επαρκή γνώση για ζητήματα εύρεσης εργασίας (αναζήτηση, συνέντευξη, βιογραφικό κ.α.) καθώς και για τη σύναψη σύμβασης εργασίας;
6. Διαθέτετε επαρκή πληροφόρηση σε θέματα ψυχικής και σωματικής υγείας; Έχετε επίγνωση των φορέων που θα μπορούσαν να σας βοηθήσουν στην εξισορρόπηση των παραπάνω τομέων υγείας (αθλητισμός, εθελοντισμός, τουρισμός, check-up υγείας, αναπαραγωγή, ψυχολογική στήριξη κ.α.);
7. Πόσο σημαντικό είναι για εσάς ένα οργανωμένο δίκτυο υποστήριξης για μετά την αποχώρησή σας; Γιατί; Τι υπηρεσίες/άτομα θα θέλατε να υπάρχουν σε αυτή σας την μετάβαση, ώστε να πραγματοποιηθεί με μεγαλύτερη ομαλότητα;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

Κατευθυντήριες γραμμές του ΟΗΕ για την εναλλακτική φροντίδα των παιδιών

Διαδικτυακοί σύνδεσμοι για διεθνή/ευρωπαϊκά προγράμματα καλών πρακτικών

Κατευθυντήριες γραμμές του ΟΗΕ για την εναλλακτική φροντίδα των παιδιών

131. Agencies and facilities should have a clear policy and should carry out agreed procedures relating to the planned and unplanned conclusion of their work with children to ensure appropriate aftercare and/or follow-up. Throughout the period of care, they should systematically aim at preparing children to assume self-reliance and to integrate fully in the community, notably through the acquisition of social and life skills, which are fostered by participation in the life of the local community.

132. The process of transition from care to aftercare should take into consideration children's gender, age, maturity and particular circumstances and include counselling and support, notably to avoid exploitation. Children leaving care should be encouraged to take part in the planning of aftercare life. Children with special needs, such as disabilities, should benefit from an appropriate support system, ensuring, inter alia, avoidance of unnecessary institutionalization. Both the public and the private sectors should be encouraged, including through incentives, to employ children from different care services, particularly children with special needs.

133. Special efforts should be made to allocate to each child, whenever possible, a specialized person who can facilitate his/her independence when leaving care.

134. Aftercare should be prepared as early as possible in the placement and, in any case, well before the child leaves the care setting.

135. Ongoing educational and vocational training opportunities should be imparted as part of life skills education to young people leaving care in order to help them to become financially independent and generate their own income.

136. Access to social, legal and health services, together with appropriate financial support, should also be provided to young people leaving care and during aftercare.

Διαδικτυακοί σύνδεσμοι για διεθνή/ευρωπαϊκά προγράμματα καλών πρακτικών

1. Κατευθυντήριες γραμμές του ΟΗΕ:

<https://resourcecentre.savethechildren.net/library/united-nations-guidelines-alternative-care-children>

2. Big Brothers Big Sisters of America:

<http://www.bbbsmi.org>

3. Quality for Children Standards:

<https://www.sos-childrensvillages.org/quality4children>

4. Διακρατικά προγράμματα του Ηνωμένου Βασιλείου:

<https://www.gov.uk/government/publications/keep-on-caring-supporting-young-people-from-care-to-independence>

5. Future in Mind program:

<http://www.cwp.nhs.uk/about-us/our-campaigns/future-in-mind>

6. Μπέρμινχαμ: Οδηγός αποχώρησης από δομές φιλοξενίας

https://www.birminghamchildrenstrust.co.uk/downloads/download/19/a_guide_to_leaving_care_in_birmingham_-_support_for_young_people_aged_16-25

7. Toolkit for Practitioners:

<http://www.lastekaitseliit.ee/wp-content/uploads/2011/04/Asenduskt2.pdf>

7. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Adley, N., & Jupp Kina, V. (2017). Getting behind the closed door of care leavers: understanding the role of emotional support for young people leaving care. *Child & Family Social Work*, 22(1), 97-105.
- Akister, J., Owens, M., & Goodyer, I. M. (2010, May 12). Leaving care and mental health: Outcomes for children in out-of-home care during the transition to adulthood. *Health Research Policy and Systems*. doi:10.1186/1478-4505-8-10
- Amaral, M. (2014). *Thro'the een o'caer leavers* (Doctoral dissertation, Heriot-Watt University).
- Baker, C. (2017). Care leavers views on the transition to adulthood: a rapid review of the evidence. *Coram Voice*, coram voice, Gregory house, coram campus, 49, 1-50.
- Barn, R., & Mantovani, N. (2005). Young mothers and the care system: Contextualizing risk and vulnerability. *British Journal of Social Work*, 37(2), 225-243.
- Barnardos (2014a) The costs of not caring: supporting English care leavers into independence. Retrieved from Barnados Website: https://www.barnardos.org.uk/the_costs_of_not_caring_-_supporting_english_care_leavers_into_independence.pdf
- Barnardos (2014b). On my own: The accommodation needs of young people leaving care in England. Retrieved from Barnados Website: https://www.barnardos.org.uk/on_my_own_report_final.pdf
- Barnados (2015). Access all Areas: Messages from Care Leavers to a New Government. Retrieved from Barnados Website: https://www.basw.co.uk/system/files/resources/basw_101717-8_0.pdf
- Bilson, A., Price, J., & Stanley, N. (2011). Developing employment opportunities for care leavers. *Children & Society*, 25(5), 382-393.
- Carr, A. (2008). What works with children, adolescents, and adults?: a review of research on the effectiveness of psychotherapy. Routledge.
- Barth, R. P. (1990). On their own: The experiences of youth after foster care. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 7(5), 419-440.
- Berridge, D. (2017). The education of children in care: Agency and resilience. *Children and Youth Services Review*, 77, 86-93.
- Cheung, C., Lwin, K., & Jenkins, J. M. (2012). Helping youth in care succeed: Influence of care giver involvement on academic achievement. *Children and Youth Services Review*, 34(6), 1092-1100.
- Courtney, M. E., & Dworsky, A. (2006). Early outcomes for young adults transitioning from out-of-home care in the USA. *Child & family social work*, 11(3), 209-219.

- Courtney, M. E., Dworsky, A., Brown, A., Cary, C., Love, K., & Vorhies, V. (2011). Midwest evaluation of the adult functioning of former foster youth: Outcomes at age 26. Retrieved from Chapin Hall Center for Children at the University of Chicago Website: https://www.chapinhall.org/sites/default/files/Midwest%20Evaluation_Report_4_10_12.pdf
- Cusick, G. R., Havlicek, J. R., & Courtney, M. E. (2012). Risk for arrest: The role of social bonds in protecting foster youth making the transition to adulthood. *American Journal of Orthopsychiatry*, 82(1), 19.
- Dickson, K., Sutcliffe, K., & Gough, D. (2009). The experiences, views and preferences of looked after children and young people and their families and carers about the care system. Social Science Research Unit, Institute of Education, University of London, London.
- Dixon, J. (2008). Young people leaving care: health, well-being and outcomes. *Child & Family Social Work*, 13(2), 207-217.
- Dixon, J., & Baker, C. (2016). New Belongings: An Evaluation. Retrieved from the Department for Education: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/562139/DFE-RR616-New_Belongings_programme_evaluation.pdf
- Dixon, J., Lee, J., Stein, M., Guhirwa, H., Bowley, S., & Catch22, N. C. A. S. (2015). Corporate parenting for young people in care:: making the difference?.
- Dixon, J., & Stein, M. (2005). Leaving care: Throughcare and aftercare in Scotland. Jessica Kingsley Publishers.
- Dixon, J., Wade, J., Byford, S., Weatherly, H., & Lee, J. (2006). Young people leaving care: A study of costs and outcomes. London: Department of Education and Skills.
- Duncalf, Z. (2010). Listen up! Adult care leavers speak out: The views of 310 care leavers aged 17-78. Care Leavers' Association.
- Fitzpatrick, C., & Williams, P. (2017). The neglected needs of care leavers in the criminal justice system: Practitioners' perspectives and the persistence of problem (corporate) parenting. *Criminology & Criminal Justice*, 17(2), 175-191.
- Ford, T., Vostanis, P., Meltzer, H., & Goodman, R. (2007). Psychiatric disorder among British children looked after by local authorities: comparison with children living in private households. *The British Journal of Psychiatry*, 190(4), 319-325.
- Furnival, J. (2013) Understanding suicide and self-harm amongst children in care and care leavers, in Evidence summaries to support social services in Scotland, Institute for Research and Innovation in Social Services, CELCIS Available from: http://www.celcis.org/resources/entry/understanding_suicide_and_self_harm_among_children_in_care_and_care_leavers [Accessed 2018]

- Geenen, S., & Powers, L. E. (2007). "Tomorrow is another problem": The experiences of youth in foster care during their transition into adulthood. *Children and Youth Services Review*, 29(8), 1085-1101.
- Gibb, J. & Edwards, A. (2017). From care to independence. Findings from research supported by the Big Lottery, conducted in partnership with the Prince's Trust. Retrieved from The Prince's Trust Website: file:///C:/Users/Pc3/Downloads/FC2I%20Report_13.6.17_FINAL_NEW%20LOTTERY%20LOGO.PDF
- Gill, A. (2017). From care to where? Care leavers' access to accommodation. Retrieved from Centre Point Website: <https://centrepoin.org.uk/media/2035/from-care-to-where-centrepoin-report.pdf>
- Happer, H., McCreadie, J., & Aldgate, J. (2006). Celebrating success: what helps looked after children succeed. Social Work Inspection Agency.
- Hiles, D., Moss, D., Wright, J., & Dallos, R. (2013). Young people's experience of social support during the process of leaving care: A review of the literature. *Children and Youth Services Review*, 35(12), 2059-2071.
- Hiles, D., Moss, D., Thorne, L., Wright, J., & Dallos, R. (2014). "So what am I?"—Multiple perspectives on young people's experience of leaving care. *Children and Youth Services Review*, 41, 1-15.
- IFCO, SOS Children's Villages & FICE (2007). Quality4Children Standards: for Out-of-Home Child Care in Europe. Retrieved from SOS Children's Villages Website: https://www.sos-childrensvillages.org/getmedia/67a4237f-3456-4fa9-b6e9-e954075cadd0/Q4C_colour_2.pdf
- Quigley, M., Ajayi, S., & Jackson, S. (2003). *By degrees: the first year: from care to university*. Jessica Kingsley Publishers.
- Jackson, S., & Cameron, C. (2012). Leaving care: Looking ahead and aiming higher. *Children and Youth Services Review*, 34(6), 1107-1114.
- Jones, L. (2011). The first three years after foster care: A longitudinal look at the adaptation of 16 youth to emerging adulthood. *Children and Youth Services Review*, 33(10), 1919-1929.
- Kelly, B., McShane, T., Davidson, G., Pinkerton, J., Gilligan, E., & Webb, P. *You Only Leave Once? Transitions and Outcomes for Care Leavers with Mental Health and/or Intellectual Disabilities*.
- Knight, A., Chase, E., & Aggleton, P. (2006). Teenage pregnancy among young people in and leaving care: messages and implications for foster care. *Adoption & Fostering*, 30(1), 58-69.
- Liabo, K., McKenna, C., Ingold, A., & Roberts, H. (2017). Leaving foster or residential care: a participatory study of care leavers' experiences of health and social care transitions.

Child: care, health and development, 43(2), 182-191.

- Mendes, P., & Moslehuddin, B. (2006). From dependence to interdependence: Towards better outcomes for young people leaving state care. *Child Abuse Review: Journal of the British Association for the Study and Prevention of Child Abuse and Neglect*, 15(2), 110-126.
- McCann, J. B., James, A., Wilson, S., & Dunn, G. (1996). Prevalence of psychiatric disorders in young people in the care system. *Bmj*, 313(7071), 1529-1530.
- Meltzer, H., Gatward, R., Corbin, T., Goodman, R., & Ford, T. (2003). *The mental health of young people looked after by local authorities in England*. London: The Stationery Office.
- Meltzer, H., Lader, D., Corbin, T., Goodman, R., & Ford, T. (2004). *The mental health of young people looked after by local authorities in Scotland*. Edinburgh: The Stationery Office.
- Merdinger, J. M., Hines, A. M., Osterling, K. L., & Wyatt, P. (2005). Pathways to college for former foster youth: Understanding factors that contribute to educational success. *Child welfare*, 84(6), 867.
- Mmusi, F. I. (2014). *Description and assessment of care leavers application of social skills into independent living* (Doctoral dissertation, University of Johannesburg).
- Mullan, C., & Fitzsimons, L. (2006). *CASPAR Project: The Mental Health of Looked After Children/Care Leavers in Northern Ireland: A Literature Review*.
- Munro, E. R., Pinkerton, J., Mendes, P., Hyde-Dryden, G., Herczog, M., & Benbenishty, R. (2011). The contribution of the United Nations Convention on the Rights of the Child to understanding and promoting the interests of young people making the transition from care to adulthood. *Children and Youth Services Review*, 33(12), 2417-2423.
- Ofsted (2012). *After care: Young people's views on leaving care*. Reported by the Children's Rights Director for England. Retrieved from UCL Institute of Education Website: <https://dera.ioe.ac.uk/13959/1/REPORT%20After%20Care%202012.pdf>
- Öztürk, A., & Dogan, G. Ö. (2017). Effective Children's Rights Education from the Perspectives of Expert Teachers in Children's Rights Education: A Turkish Sample. *Journal of Education and Learning*, 6(4), 303-314.
- Parry, S., & Weatherhead, S. (2014). A critical review of qualitative research into the experiences of young adults leaving foster care services. *Journal of Children's Services*, 9(4), 263-279.
- Pecora, P. J., Kessler, R. C., O'Brien, K., White, C. R., Williams, J., Hiripi, E., ... & Herrick, M. A. (2006). Educational and employment outcomes of adults formerly placed in foster care: Results from the Northwest Foster Care Alumni Study. *Children and youth services review*, 28(12), 1459-1481.
- Perez, B. F., & Romo, H. D. (2011). "Couch surfing" of Latino foster care alumni: Reliance on

- peers as social capital. *Journal of Adolescence*, 34(2), 239-248.
- Pinkerton, J., & Rooney, C. (2014). Care leavers' experiences of transition and turning points: Findings from a biographical narrative study. *Social Work & Society*, 12(1).
- Rahilly, T. & Hendry, E. (eds.) (2014). *Promoting the Wellbeing of Children in Care: Messages from Research*. Retrieved from NSPCC Website (National Society for the Prevention of Cruelty to Children): <https://www.nspcc.org.uk>
- Refaeli, T. (2017). Narratives of care leavers: What promotes resilience in transitions to independent lives?. *Children and Youth Services Review*, 79, 1-9.
- Ridley, J., & McCluskey, S. (2003). Exploring the perceptions of young people in care and care leavers of the health needs. *Scottish Journal of Residential Care*, 2(1), 55-65.
- Rogers, R. (2011). 'I remember thinking, why isn't there someone to help me? Why isn't there someone who can help me make sense of what I'm going through?' 'Instant adulthood' and the transition of young people out of state care. *Journal of Sociology*, 47(4), 411-426.
- Scannapieco, M., Connell-Carrick, K., & Painter, K. (2007). In their own words: Challenges facing youth aging out of foster care. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 24(5), 423-435.
- Sing, H. (2015). Strategies for development of life skills and global competencies. *International Journal of Scientific Research: ResearchGate*.
- SOLIDARITY NOW (2017). Ποια Είναι τα Προβλήματα για την Κοινωνική Ένταξη των Σύριων Προσφύγων; Retrieved from SOLIDARITY NOW Website: <https://www.solidaritynow.org>
- Stein, M. (2006). Research review: Young people leaving care. *Child & family social work*, 11(3), 273-279.
- Stein, M., & Dumaret, A. C. (2011). The mental health of young people aging out of care and entering adulthood: Exploring the evidence from England and France. *Children and Youth Services Review*, 33(12), 2504-2511.
- Stein, M., & Wade, J. (2000). *Helping care leavers: Problems and strategic responses*. London: Department of Health.
- Sulimani-Aidan, Y. (2014). Care leavers' challenges in transition to independent living. *Children and Youth Services Review*, 46, 38-46.
- Tierney, J. P. (1995). *Making a Difference. An Impact Study of Big Brothers/Big Sisters*.
- Tyrer, P., Chase, E., Warwick, I., & Aggleton, P. (2005). 'Dealing with it': Experiences of young fathers in and leaving care. *British Journal of Social Work*, 35(7), 1107-1121.
- Unicef & Reach(2017). *Children on the move in Italy and Greece*. Retrieved from Unicef Web site: <https://www.unicef.org/eca/media/921/file/REACH%20report%202017.pdf>
- Wade, J. (2011). *Preparation and transition planning for unaccompanied asylum-seeking and*

refugee young people: A review of evidence in England. *Children and Youth Services Review*, 33(12), 2424–2430.

Ward, J., Henderson, Z., & Pearson, G. (2003). One problem among many: drug use among care leavers in transition to independent living. Home Office. Research, Development and Statistics Directorate.

Weston, J. L. (2013). Care leavers' experiences of being and becoming parents (Doctoral dissertation- University of Hertfordshire). Retrieved from CORE Database (OAI: uhra.herts.ac.uk:2299/13227)

Συνήγορος του Παιδιού (2015). Τα Δικαιώματα των παιδιών που Ζουν σε Ιδρύματα. Διαπιστώσεις και Προτάσεις του Συνηγόρου για την λειτουργία των ιδρυμάτων παιδικής προστασίας. Ανακτήθηκε από την ιστοσελίδα του Συνηγόρου του Παιδιού: <https://www.synigoros.gr/resources/docs/575568.pdf>

